Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН.

№ 229 (7369).
№ 230 (7370).

2 ДЕКАБРЬ
СЕШАНБА
1980 ЙИЛ.

Баҳоси 4 тийин.

УН БИРИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ МУВАФФАҚИЯТЛИ БАЖАРИЛИШИ МАМЛАКАТНИНГ ИҚТИСОДИЙ ПОТЕНЦИАЛИНИ ЯНАДА КУЧАЙТИРИШНИ ВА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ОШИРИШНИ, СОВЕТ ДАВЛАТИ МУДОФАА ҚУДРАТИНИНГ ЮКСАК ДАРАЖАДА БЎЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ, УНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДАГИ ОБРЎ-ЭЪТИБОРИНИ ЯНАДА ЮКСАК ДАРАЖАГА КЎТАРАДИ, ЖАҲОН СОЦИАЛИЗМ СИСТЕМАСИНИ МУСТАҲКАМЛАШГА ВА ТИНЧЛИК ҲАМДА СОЦИАЛ ТАРАҚҚИЁТ УЧУН КУРАШАЁТГАН БАРЧА КУЧЛАРНИ ЖИПСЛАШТИРИШГА ЁРДАМ БЕРАДИ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР НИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ XXVI СЪЕЗДИГА ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

1. "СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари" тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг партия XXVI съездига лойиҳаси маъқуллансин.

2. "СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари" тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг лойиҳаси умумхалқ муҳокамаси учун 1980 йил 2 декабрь куни эълон қилинсин.

3. "СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари" лойиҳаси меҳнат коллективларида, ўқув юртларида, ҳарбий қисмларда, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларида, активларнинг йиғилишларида ҳамда районлардаги, шаҳар ва округлардаги партия комитетларининг пленумларида, область, ўлка партия конференцияларида ва иттифоқдош республикалар Компартияларининг съездларида, матбуотда, радио ва телевидениеда, партия, комсомол ва иқтисодий ўқув системасида, шунингдек гражданларнинг истиқомат жойларидаги суҳбатларда муҳокама қилинсин.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. БРЕЖНЕВ

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Л. И. Брежнев ва Н. А. Тихонов ўртоқлар Лаос Халқ Революцион партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Лаос Халқ Демократик Республикасининг Бош министри ўртоқ Кейсон Фомвиханга, Лаос Халқ Демократик Республикасининг Президенти, ЛХДР Олий Халқ мажлисининг Раиси ўртоқ Суфанувонгга телеграмма йўлладилар.

Телеграммада Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан, совет халқи номидан миллий байрам — Лаос Халқ Демократик Республикаси эълон қилинган куннинг 5 йиллиги муносабати билан ғоят самимий қутловлар изҳор этилди.

Лаос Халқ Демократик Республикаси эълон қилинган кун — 2 декабрь қаҳрамон Лаос халқининг мустамлакачилик, империализм ва маҳаллий реакция кучлари устидан қозонган тарихий ғалабасини нишонлади. Бу ғалаба қадимий Лаос диёрида янги турмуш қуришга асос солди.

Ўтган беш йил ўзининг жанговар авангарди — Халқ Революцион партияси раҳбарлигида социалистик жамият негизларини барпо этаётган Лаос халқи танлаб олган йўлнинг ҳаётийлиги ва тўғрилигини исботлади. Совет кишилари лаослик дўстларининг революция ғалабаларини ҳимоя қилишдаги, халқ хўжалигини тиклаш ва юксалтиришдаги, маориф, соғлиқни сақлаш, маданият ва бошқа соҳаларни ривожлантиришдаги муваффақиятларини мамнуният билан кутиб олмоқдалар. Ёш республика ташқи реакция, империализм ва гегемонизм кучлари қасддан қилаётган қўпорувчилик ҳаракатларига зарба беришни ташкил қилишга каттагина моддий ва одам ресурсларини қаратишга мажбур бўлаётганлиги эътиборга олинганда бу муваффақиятлар айниқса салмоқли эканлиги маълум бўлади. Қардош Лаос халқи ўз мамлакатини осойишта қуришда, унинг хавфсизлиги ва мудофаа қобилиятини таъминлашда. ЛХРП Марказий Комитети VII пленуми ўртага қўйган вазифаларни ҳал этишда янги зафарларга эришишига совет кишилари аминдирлар.

Совет кишилари Совет Иттифоқи билан Лаоснинг дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга ўзаро интилаётганликлари халқларимиз турмуши ва фаолиятининг ҳамма соҳаларида намоён бўлаётганлигидан қувонадилар. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Лаос Халқ Революцион партиясининг марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми метин негизларига таянувчи ўзаро мустаҳкам баҳамжиҳат ҳаракат қилиши СССР билан ЛХДР ўртасидаги кўп қиррали алоқаларнинг ўзагидир.

ЛХДРнинг тинчликсевар ташқи сиёсати халқаро майдонда муносиб ҳурмат ва обрў қозонди. Лаос, Вьетнам ва Кампучия ташқи ишлар министрларининг Вьентьяндаги кенгашида ўртага қўйилган амалий таклифлар Жануби-Шарқий Осиёдаги барча давлатлар ўртасида тинч, самарали ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган. Бу таклифлар социализм қураётган мамлакатлар хоҳ Осиёда, хоҳ бошқа қитъаларда бўлсин, тинчлик ва яхши қўшничилик муносабатлари учун изчиллик билан ҳаракат қилаётганликларининг яна бир ишонарли исботидир.

Лаос Халқ Демократик Республикасининг миллий байрами куни совет халқи қардош Лаос халқига чин кўнгилдан бахт-саодат, равнақ тилайди ва белгиланган режаларни муваффақиятли амалга оширишни истаганлигини билдиради.

(ТАСС).

ЯНГИ МАРРАЛАР САРИ

ТБИЛИСИ, 1 декабрь. (ТАСС). Совет Грузияси шонли меҳнат ғалабасини қўлга киритди: саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш ҳажмини ўстириш суръатлари юзасидан беш йиллик топшириқ муддатидан илгари бажарилди. Республика меҳнаткашларининг меҳнат ғалабаси билан ўртоқ Л. И. Брежнев самимий табриклади.

Бугун Грузия пойтахтида меҳнат коллективлари вакилларининг митинги бўлиб ўтди. Тўпланганлар табрикнома текстини гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. А. Шеварднадзе табрикнома текстини ўқиб эшиттирди.

Митинг қатнашчилари табрик учун, ўзларининг фидокорона меҳнатига берилган юксак баҳо учун қизғин миннатдорчилик изҳор этдилар. Бу муваффақиятлар — партия ленинча миллий сиёсатининг бевосита натижаси, республика ишчилар синфи, колхозчи-деҳқонлар ва зиёлилар қаҳрамонона куч-ғайратининг, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, хўжалик органларининг аниқ мақсадга қаратилган ташкилотчилик ва сиёсий фаолиятининг якунидир. Табрикномадаги самимий сўзлар. дейилди митингда, Грузия меҳнаткашларини янги-янги меҳнат жасоратларига ва севикли Ватан манфаатлари йўлида, коммунистик идеаллар тантанаси йўлида зафарлар сари илҳомлантиради.

Сўзга чиққан нотиқлар Грузия коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС XXVI съезди шарафига социалистик мусобақани янада кенг авж олдирадилар, КПСС Марказий Комитетининг 1980 йилги октябрь Пленуми қарорлари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумда сўзлаган нутқида баён этилган кўрсатмалар ва йўл-йўриқлар амалга оширилишини янги меҳнат ғалабалари билан таъминлайдилар, деб партия ва ҳукуматни ишонтирдилар.

* * *

ФРУНЗЕ, 1 декабрь. (ТАСС). Қирғизистон ССР қишлоқ хўжалик ходимлари дон, пахта ва бошқа деҳқончилик маҳсулотларидан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар энг муҳим деҳқончилик маҳсулотларини харид қилиш юзасидан 1980 йил ва ўнинчи беш йиллик социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажардилар. Ўртоқ Л. И. Брежнев республика меҳнаткашларини ана шу муваффақият билан қизғин табриклади.

Бугун Фрунзеда митинг бўлди. Митингда Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. У. Усубалиев нутқ сўзлади. Йилнинг ва умуман беш йилликнинг якунларидан Совет Қирғизистони меҳнаткашлари ҳақли равишда фахрланмоқдалар. Бу муваффақиятларга улар эртанги кун, КПСС Марказий Комитетининг 1980 йилги октябрь Пленумида белгиланган янги вазифалар нуқтаи назаридан қарамоқдалар.

Митинг қатнашчилари партия XXVI съездини янги-янги меҳнат ютуқлари билан кутиб оламиз, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни ва харид қилишни янада кўпайтириш учун бутун куч-ғайратни сарфлаймиз, деб КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматига ваъда бердилар.

МИНИСТР ЖЎНАБ КЕТДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали Д. Ф. Устинов Варшава Шартномаси қатнашчилари бўлган давлатлар Мудофаа министрлари комитетининг навбатдаги мажлисида қатнашиш учун 1 декабрь куни Москвадан Бухарестга жўнаб кетди.

Аэродромда уни СССР Қуролли Кучлари Бош штабининг бошлиғи — мудофаа министрининг биринчи ўринбосари Совет Иттифоқи Маршали Н. В. Огарков, СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи Маршали С. Н. Соколов, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи А. А. Епишев, СССР мудофаа министрининг ўринбосарлари, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Руминия Социалистик Республикасининг СССРдаги элчиси Т. Дудаш бор эди.

* * *

Бухарестда Д. Ф. Устиновни РСР миллий мудофаа министри генерал-майор К. Олтяну, шунингдек СССРнинг Руминия Социалистик Республикасидаги элчиси В. И. Дрозденко кутиб олдилар.

(ТАСС).

ЁШ ЖУРНАЛИСТЛАР КЕНГАШИ

Ёш журналистларнинг 1 декабрь куни Москвада очилган Бутуниттифоқ кенгашида ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашда, йигит ва қизларни КПСС XXVI съездини муносиб кутиб олишга сафарбар этишда оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ролини кучайтириш масалалари муҳокама қилинади.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети, ВЛКСМ Марказий Комитети, СССР Журналистлар союзининг масъул ходимлари иштирок этмоқдалар.

(ТАСС).

ЖОНАЖОН ВАТАН БЎЙЛАБ

БОКУ. Бокудаги Монтин номли нефть қазиб чиқариш машинасозлиги заводида ҳисобот-сайлов кампанияси вақтида коммунистлар айтган тавсиялар **ишлаб чиқаришнинг барча участкаларида бир маромда ишлашга эришишда** ёрдам берди. Бу тавсияларнинг амалга оширилиши корхона коллективига беш йиллик топшириғини муддатидан илгари бажариш имконини берди. Жумладан, маҳсулотни аниқ бир маромда ишлаб чиқаришга эришилди, меҳнат интизоми ошди.

ФРУНЗЕ. Қирғизистоннинг жамоат чорва молларига қишловнинг дастлабки кунлариданоқ **фақат юқори калорияли** озуқа аралашмаси берилмоқда. Бу озуқани 300 дан кўпроқ ем-хашак тайёрлаш цехи ва линиялари ишлаб чиқармоқда. Республика қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш-техника таъминоти чорвачилик фермаларига техника хизмати кўрсатиш станциялари ходимлари бу цех ва линияларнинг узлуксиз ишлашини таъминламоқда. Шу цех ва линияларнинг аниқ-пухта ишлаши туфайли ем-хашак тайёрлаш базаси амалда тўхтовсиз ишлаб турибди.

МАХАЧҚАЛЪА. Махачқалъада рассом Алексей Августович асарларининг кўргазмаси очилди. **У Доғистон бадиий йилномасини** яратди. Доғистон АССР ташкил этилган куннинг 60 йиллигига бағишланган бу кўргазмада рассомнинг 400 дан кўпроқ полотноси бор. Бу суратлар замондошларнинг ҳаёти, меҳнати тўғрисида, тоғли ўлка табиатининг гўзаллиги ҳақида ҳикоя қилади. В. И. Лениннинг 1921 йилда Кремлда Доғистон делегацияси билан учрашуви тасвирланган сурат кўргазма марказига қўйилган.

МОСКВА. СССР бадиий академияси архитектура ва монументал санъат бўлимининг бугун пойтахтда очилган кенгайтирилган мажлиси совет шаҳарлари ва қишлоқларининг коммунистик қурилиш ҳозирги босқичидаги эстетик қиёфасига бағишланди. Москванинг бош архитектори М. Посохин доклад қилди. Совет шаҳар қурилишининг ютуқлари тўғрисида ҳикоя қилувчи виставка мажлисга бағишлаб очилди. Мажлис уч кун давом этади.

ЧЕБОКСАРИ. Новочебоксари 3-ТЭЦида бешинчи турбоагрегат саноат нагрузкаси билан ишлай бошлади. 120 минг киловатт қувватли энергоблок қурувчилар ва энергетиклар шаҳрини иссиқлик ҳамда энергия билан таъминлашни яхшилаш имконини беради.

КАЛИНИНГРАД. «Эврика» илмий-қидирув кемаси Калининград денгиз портидан Антарктика сафарига жўнаб кетди. Балиқ саноати ва океанография илмий тадқиқот институти Атлантика бўлимининг олимлари океаннинг биология ресурсларини тадқиқ этадилар. Экспедиция ер сунъий йўлдошларидан маълумотларни қабул қилувчи ва уларни қайта ишловчи аппаратлар комплекси билан таъминланган.

ПЕТРОЗАВОДСК. **Петрозаводск музикали театри** йигирма беш ёшга тўлди. Ана шу йиллар мобайнида Карелиянинг етакчи ижодий коллективи томошабинларни классикларнинг, ҳозирги замон авторларининг кўпгина асарлари билан таништирди. Саҳна усталари маҳаллий композиторлар, шу жумладан СССР халқ артисти Гельмер Синисало билан самарали ҳамкорлик қилмоқдалар. Унинг «Сампо» ва «Кижа афсонаси» балетлари театрнинг ўзига хос ташрифномаси бўлиб қолди.

НОРИЛЬСК (Красноярск ўлкаси). **Чекка шимолда қутб туни** об-ҳавонинг ноқулай келиши билан бошланди: ҳарорат 41 даража совуқ бўлиб, шамол секундига 10 метр тезликда эсарди. Болалар радиодан шу хабарни эшитиб, мактабга боришмади. Улар уйга берилган вазифаларни бажаришга киришдилар. Лекин ота-оналарининг ишлаб чиқариш топшириқлари, айниқса, қурувчиларники мураккаброқ эди. Чунки улар учун қутб туни интенсив иш даври ҳисобланади: шаҳарда ва Норильск яқинидаги посёлкаларда ўнта баланд уй-жой биносини бесаш ишлари ниҳоясига етказилмоқда. Тез орада ана шу уйларга оилалар кўчиб киришади. Шу йил қишда бинокорлар кўп қаватли уйларнинг янги туркумини ўзлаштиришлари керак. Ёрдамчи хоналари бўлган кенг квартираларда шимолликлар учун йилнинг энг оғир палласи — қутб тунини анча енгил ўтказса бўлади.

(ТАСС).

СУРИЯГА ВИЗИТ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов СССР билан Сурия Араб Республикаси ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартноманинг ратификация ёрлиқларини айирбошлаш учун 1 декабрь куни Москвадан Дамашққа жўнаб кетди.

Аэродромда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. Д. Дуйшеев, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ТАСС).

Орбитадан янгиликлар

УЧИШНИ БОШҚАРИШ МАРКАЗИ, 1 декабрь. (ТАСС). Космонавтлар Леонид Кизим, Олег Макаров ва Геннадий Стрекалов «Салют-6» — «Союз Т-3» — «Прогресс-11» илмий-тадқиқот комплекси ичидаги планлаштирилган ишларни давом эттирмоқдалар.

Илгари хабар қилинганидек, станция ичидаги системалар ва агрегатларнинг ҳолатига баҳо бериш экипаж олдида турган асосий вазифаларнинг биридир.

Кеча космонавтлар станциянинг қўл билан мўлжал олдириш режимида бошқариш системасининг қандай ишлашини текшириб кўрдилар, иллюминаторларни кўздан кечириб, фотосуратга олдилар.

Илмий асбоб-ускуналарнинг бир қисми консервациядан чиқарилди. Чунончи, «Оазис» аппаратлари ҳозирдаёқ ишга туширилди, олий ўсимликларнинг ривожланишига космик учиш омилларининг таъсири ана шу аппаратлар ёрдамида ўрганилмоқда. Бугун эса куннинг иккинчи ярмида «Қотишма» қурилмасида космик материалшуносликка доир эксперимент ўтказиш мўлжалланган.

Кун давомида экипаж станцияга техника хизмати кўрсатиш ишларини ҳам бажаради, тренажерда жисмоний машқлар билан шуғулланади.

Телеметрик ўлчов натижаларига ва космонавтларнинг маълумотларига кўра, орбитал комплекснинг учиши нормал давом этмоқда.

Кизим, Макаров ва Стрекалов ўртоқлар ўзларини яхши ҳис қилмоқдалар.

ВАТАНИГА ҚАЙТА ТУРИБ

Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгаши Раисининг ўринбосари Геральд Геттинг бошчилигидаги Германия Демократик Республикаси Халқ палатаси делегацияси Индонезиядан Ватанига қайта туриб, 1 декабрь куни Тошкентда қисқа муддатга тўхтаб ўтди.

Тошкент аэропортида делегацияни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари Г. М. Орлов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика ташқи ишлар министри М. Т. Турсунов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

(ЎзТАГ).

САФАР ТУГАДИ

БОКУ, 1 декабрь. (ТАСС). МХРП Марказий Комитетининг аъзоси, МХР ташқи ишлар министри М. Дугэрсурэн бугун Бокудан ўз Ватанига жўнаб кетди. У Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий дўстлик визити билан мамлакатимизга келган эди.

ҒОЯТ КАТТА АҲАМИЯТГА МОЛИК ВИЗИТ

ДЕҲЛИ, 1 декабрь. (ТАСС). «Нью уэйв» ҳафталиги КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга қиладиган расмий дўстона визитига бағишлаб «Ғоят катта аҳамиятга молик визит» сарлавҳаси остида катта мақола босиб чиқарди.

1980 йил шонли воқеа — Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга визит қилган йили сифатида ҳиндларнинг хотирасида қолади, деб ёзади ҳафтанома. Совет раҳбарининг Ҳиндистонга қилажак сафари «шахсан Л. И. Брежнев бутун дунёда тинчлик ва барқарорлик омили сифатида Совет — Ҳиндистон муносабатларини мустаҳкамлашга нақадар катта аҳамият бераётганлигининг далилидир».

— «Нью уэйв» сўнгра қуйидагиларни қайд этади: кескинликни юмшатиш хавф остида қолган, Эрон — Ироқ можароси давом этаётган, Афғонистон ташқи агрессияни даф қилаётган, Покистон ядро қуролига жон-жаҳди билан интилаётган, Хитой мамлакатимизнинг ички вазиятини пароканда қилиш ва территориал бутунлигига путур етказиш мақсадида Ҳиндистоннинг шимоли-шарқида сепаратчилик кайфиятларини авж олдираётган бир пайтда Совет давлати раҳбари мамлакатимизга визит билан келади.

Совет — Ҳиндистон музокаралари шубҳасиз икки томонлама алоқаларни ривожлантиришгагина таъсир ўтказиб қолмай, шу билан бирга Жанубий Осиёдаги ва умуман бутун дунёдаги воқеаларнинг боришига ҳам таъсир ўтказади, деб таъкидлайди шу муносабат билан ҳафтанома.

«Нью уэйв» Совет Иттифоқи экономика, фан ва техниканинг турли соҳаларида Ҳиндистонга катта ёрдам берганлигини алоҳида таъкидлайди. «СССР Ҳиндистонни индустриал ривожлантириш негизларини барпо этишда ёрдам берди, — деб уқтирилади мақолада. — Ана шу ёрдам Ҳиндистон Республикасининг фан ва техника тараққиёти йўлида муҳим қадамлар қўйишига имкон берди. Фан ва техника тараққиётисиз дунёдаги биронта ҳам мамлакат қашшоқлик ва жаҳолатга барҳам бера олмайди, ўзининг суверенитети ва территориал бутунлигини қаттиқ туриб ҳимоя қила олмайди». Социал тараққиётга эришилганлиги жадал иқтисодий ривожланиш билан бевосита боғлиқ, деб уқтиради ҳафтанома.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПАРТИЯ XXVI СЪЕЗДИГА ЛОЙИҲАСИ

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Совет халқи Ленин партиясининг синалган раҳбарлигида, КПСС XXIV ва XXV съезди ишлаб чиққан иқтисодий стратегияни амалга ошира бориб, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва совет кишиларининг фаровонлигини оширишда янгидан-янги муваффақиятларга эришди.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг иттифоқи, совет жамиятининг социал, сиёсий ва ғоявий бирлиги, СССР халқларининг дўстлиги янада мустаҳкамланди. Социалистик демократия янги поғонага кўтарилди, меҳнаткашларнинг ижтимоий активлиги ва ишлаб чиқаришдаги ғайрати ўсди, халқ депутатлари Советларининг, касаба союзларининг ва комсомолнинг роли ошди. СССРнинг янги Конституцияси — ривожланган социализм Конституцияси қабул қилинди.

СССРнинг қардош социалистик мамлакатлар билан ҳамдўстлиги кенгайди ва бойиди. Совет Иттифоқи тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун, халқаро кескинликни юмшатиш учун кураш программасини изчиллик билан амалга оширмоқда. Совет давлатининг жаҳондаги воқеаларнинг боришига таъсири узлуксиз ўсмоқда.

Хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда, совет халқининг, барча иттифоқдош республикалар меҳнаткашларининг бунёдкорлик фаолиятида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг раҳбарлик, йўналтирувчилик ва ташкилотчилик роли ошди.

Совет халқи навбатдаги ўн йилликка (1981—1990 йиллар) уни янги катта ишлар ва зафарлар ўн йиллигига айлантиришга қатъий аҳд қилган ҳолда қадам қўймоқда.

КПСС Программаси ҳамда партия XXIV ва XXV съездларининг қарорларига амал қилиб, совет жамияти ривожида эришилган муваффақиятларга таяниб, СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари ишлаб чиқилди. У СССРдаги коммунистик қурилиш тажрибасини умумлаштиради, бошқа социалистик мамлакатларнинг тажрибасини эътиборга олади. КПССнинг иқтисодий ва социал ривожланишнинг энг муҳим масалаларига доир стратегияси ва тактикасини саксонинчи йилларнинг конкрет шароитларига татбиқан тўлиқ ифодалайди.

I. 1976—1980 йилларда экономикани ривожлантириш ва халқ фаровонлигини оширишнинг асосий якунлари

Ўнинчи беш йилликда халқ хўжалиги КПСС XXV съезди белгилаб берган ҳамда ижтимоий ишлаб чиқаришни узлуксиз ривожлантириш, унинг самарадорлигини ва иш сифатини ошириш асосида совет халқининг фаровонлигини янада юксалтиришга қаратилган йўлга мувофиқ ривожлантирилди. Мамлакатнинг миллий бойлиги кўпайди. Ишлаб чиқариш ва илмий-техникавий потенциални, экономиканинг ҳамма тармоқларини ўстиришга эришилди, планлаштириш ва бошқариш такомиллаштирилди. Совет давлатининг мудофаа қобилияти лозим даражада сақланмоқда.

Тўққизинчи беш йилликка нисбатан миллий даромад 400 миллиард сўмлик, саноат маҳсулоти 717 миллиард сўмлик ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти 50 миллиард сўмлик кўпайди. Миллий даромаднинг бешдан тўрт қисмидан бевосита аҳолининг истеъмоли, уй-жой ва социал-маданий қурилиш учун фойдаланилди.

Халқ хўжалигига 635 миллиард сўм капитал маблағ сарфланди. Асосий фондлар 1,4 баравар кўпайди. 1200 тадан кўпроқ йирик саноат корхонаси ишга туширилди.

Экономика пойдевори — оғир саноатнинг янада ўсиши таъминланди. Техника тараққиётини белгиловчи тармоқлар жадал ривожлантирилди. Ёқилғи қазиб чиқариш, электр энергия ҳосил қилиш, қора ва рангли металлар ишлаб чиқариш кўпайди. Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш 21 процент, шу жумладан маданий-рўзғор ашёлари ишлаб чиқариш 41 процент ошди; маҳсулотнинг турлари кўпайди, сифати яхшиланди.

Фан-техника тараққиёти суръатлари жадаллашди, халқ хўжалигига янги техникани жорий этиш кўлами кенгайди, ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси кўтарилди. Бу вазифаларни ҳал этишга совет фани катта ҳисса қўшди.

Партиянинг аграр сиёсати изчиллик билан ўтказилди. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базаси мустаҳкамланди, у тобора кўпроқ индустриал қиёфа касб этмоқда. Ишларнинг бутун комплекси юзасидан бу тармоққа 170 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағ сарфланди ёки халқ хўжалигига сарфланган жами капитал маблағ ҳажмининг 27 процентдан ортиғи сарфланди. Қишлоқ хўжалигига 1,8 миллионта трактор, 1,3 миллионтадан зиёд юк автомобили ва 540 мингтага яқин дон комбайни, чорвачилик ва ем-хашак етиштириш учун кўп миқдорда машиналар, 400 миллион тоннага яқин минерал ўғит етказиб берилди. Меҳнатнинг машина-механизмлар билан таъминланиши 1,4 баравар ортди. Ирригация ва мелиорация қурилиши соҳасидаги ишлар кенг миқёсда олиб борилди. Суғориладиган ва захи қочирилган ерлар майдони қарийб 35 миллион гектарга етказилди. РСФСР Ноқоратупроқ зонаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг комплекс программаси амалга оширилмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини марказлаштириш ва ихтисослаштириш, аграр-саноат интеграцияси янада чуқур ва кўп томонлама характер касб этди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш таъминланди. Беш йиллик мобайнида йиллик ўртача ялпи дон ҳосили биринчи марта 200 миллион тоннадан ошди. Гўшт, сут, тухум, пахта ва бошқа маҳсулотлар етиштириш кўпайди.

Транспорт янада ривож топди, унинг техника билан таъминланиши яхшиланди. Юк ташишда қувур транспортининг, денгиз ва автомобиль транспортининг роли, пассажир ташишда эса ҳаво транспортининг роли ошди. Байкал — Амур темир йўл магистралини қуриш давом эттирилди.

СССР экономикаси яхлит халқ хўжалик комплекси сифатида ривожланди. Ҳар бир республиканинг иқтисодий потенциали анча кўпайди.

Айниқса мамлакатнинг шимолий ва шарқий районларидаги территориал-ишлаб чиқариш комплекслари жадал вужудга келтирилди. Ғарбий Сибирда нефть (шу жумладан газ конденсати) қазиб олиш 2,1 баравар, газ қазиб олиш 4,3 баравар кўпайди.

Фан-техника тараққиёти, бошқарувни такомиллаштириш асосида ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишга эришилди, ижтимоий меҳнат унумдорлиги 17 процент ўсди. Саноатда маҳсулотни кўпайтиришнинг 75 проценти, қишлоқ хўжалигида маҳсулотни кўпайтиришнинг ҳаммаси, қурилишда — қурилиш-монтаж ишларини ўстиришнинг 90 проценти меҳнат унумдорлиги ҳисобига қўлга киритилди. Маҳсулот сифати яхшиланди.

Социал вазифаларни ҳал этишда янги катта қадам қўйилди. Беш йил мобайнида миллий даромаддан халқнинг турмуш даражасини оширишга тўққизинчи беш йилликка нисбатан 329 миллиард сўм кўп маблағ ажратилди. Совет кишиларининг моддий ва маънавий эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилди, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари яхшиланди.

Реал даромадлар аҳоли жон бошига 17 процент кўпайди. Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи 15 процентдан зиёд ва колхозчиларнинг жамоат хўжалигидан олган даромадлари 26 процент ошди.

Қора ва рангли металлургия, кўмир, сланец ва тўқимачилик саноати, қурилиш, қишлоқ хўжалиги, темир йўл транспорти айрим категориядаги ходимларининг меҳнат ҳақи ошди. Ноишлаб чиқариш тармоқлари ходимларининг тариф ставкалари ва мансаб окладларини оширишдек катта социал тадбирни ўтказиш ниҳоясига етказилди, натижада 31 миллион ишчи ва хизматчининг иш ҳақи кўпайтирилди.

Бепул таълим, медицина ёрдами, қариликда моддий таъминот ва бошқа социал тадбирлар ижтимоий истеъмол фондлари ҳисобидан амалга оширилмоқда, шу фондлар беш йиллик мобайнида 527 миллиард сўмдан иборат бўлди. Бу фондлардан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар аҳоли жон бошига 1975 йилдаги 354 сўмдан 1980 йилда 438 сўмга етди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг моддий-маиший шароитлари, колхозчиларнинг ҳамда халқ хўжалиги бир қанча тармоқлари айрим категориядаги ходимларининг пенсия таъминоти яхшиланди. Соғлиқни сақлаш муассасаларида овқатланиш ва дори-дармон сотиб олиш харажатлари нормаси оширилди. Умумий таълим мактабларининг 1—5 синфлари ўқувчиларига дарсликларни бепул бериш жорий этилди, бошқа социал тадбирлар ўтказилди.

Кўпгина озиқ-овқат ва саноат молларини истеъмол қилишнинг ўсиши давом этди. Хизмат кўрсатиш соҳаси янада ривож топди. Чакана товар обороти 24 процент, маиший хизмат ҳажми 43 процент кўпайди.

Уй-жой қурилиши кенг миқёсларда олиб борилди. Шу мақсадлар учун 87,2 миллиард сўм, яъни беш йиллик планда белгиланганига нисбатан кўпроқ ҳажмда капитал маблағ сарфланди. Беш йилликда жами саҳни 530 миллион квадрат метр уй-жой бинолари қуриб битказилди. 50 миллиондан кўпроқ кишининг уй-жой шароитлари яхшиланди. Ҳозир шаҳар аҳолисининг 80 процентга яқини алоҳида квартираларда истиқомат қилмоқда.

Маориф, маданият, соғлиқни сақлаш, физкультура ва спорт соҳасида янги тараққиётга эришилди. Аҳолининг дам олиши учун анча қулай шароит яратилди.

Ёшларга умумий ўрта таълим бериш амалга ошира борилди. Кадрлар тайёрлаш кенгайтирилди. 12,5 миллион йигит ва қиз ҳунар-техника билим юртларида касб ўрганди. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари 10 миллион мутахассис тайёрлаб берди.

Врачлар сони 1975 йилдаги 834 минг кишидан 1980 йилда 1 миллион кишига етди, касалхоналардаги ўринлар миқдори эса 10 минг аҳоли ҳисобига 118 тадан 125 тага етди. Санаторийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, пионер лагерлари, пионерлар ва ўқувчилар уйлари тармоғи кенгайди.

Атроф муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш тадбирлари ўтказилди. Шу мақсадларга сарфланган маблағлар 1,5 баравар кўпайди.

Қардош социалистик мамлакатлар билан янада ҳар томонлама ҳамкорлик қилина бошланди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар социалистик иқтисодий интеграциясининг узоқ муддатли комплекс программасини амалга ошириш давом эттирилди. Ривожланаётган ва капиталистик мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар кенгайди.

Планли хўжаликнинг афзалликларидан янада тўлиқроқ фойдаланилганида, ишлаб чиқариш резервлари активроқ ишга солинганида, камчиликларни тугатиш учун янада сабот билан кураш олиб борилганида, экономикани ривожлантиришда ва социал вазифаларни ҳал этишда бундан ҳам салмоқлироқ ютуқларга эришиш мумкин бўлур эди. Айрим тармоқлар ва корхоналар белгиланган планларни бажармадилар. Металл ва ёқилғининг чиқитга чиқиши ва исроф бўлиши суст қисқартирилди, иккиламчи ресурслардан дуруст фойдаланилмади. Капитал маблағнинг сочиб юборилишига барҳам берилмади, ишлаб чиқариш объектларини қуриш ва ишга тушириш муддатлари чўзиб юборилди. Қишлоқ хўжалигида унга ажратиб берилган ресурслардан етарли равишда самарали фойдаланилмади. Темир йўл транспорти ишидаги камчиликларни тугатишга муваффақ бўлинмади. Аҳолини баъзи озиқ-овқат ва саноат моллари билан, уй-жой, маиший хизмат билан таъминлашда қийинчиликлар содир бўлди.

Кўпгина эски, шу жумладан йирик фойдали қазилма конларининг тугаб қолиши, қазиб чиқариш саноатининг асосий марказлари шарққа ва шимолга силжиши, шунингдек, 1977, 1979 ва 1980 йилларда об-ҳаво шароитларининг қишлоқ хўжалиги учун ноқулай келиши айрим иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишни мураккаблаштирди.

Ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш соҳасидаги вазифаларни планда белгиланганидек ҳал этишга муваффақ бўлинмади. Бошқариш ва планлаштириш механизми, хўжалик юритиш методлари, меҳнат ва ижрочилик интизомининг даражаси ҳозирги замон талабларидан орқада қолди. Бу ҳол халқ хўжалигини интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни қийинлаштирди.

Умуман ўтган беш йилликнинг якунлари иқтисодий ва социал ривожланишнинг ҳамма йўналишларида мамлакатимиз олға силжиганидан далолат бериб турибди. Ўнинчи беш йиллик совет халқининг қаҳрамонона ишлари тарихида муносиб ўрин олади.

Совет Иттифоқи қудратли иқтисодий ва илмий-техникавий потенциал билан, юқори малакали кадрлар билан саксонинчи йилларга қадам қўймоқда. Иқтисодий ва социал ривожланиш соҳасида эришилган марралар янада кенг миқёсли вазифаларни ҳал этиш имконини беради.

II. 1981—1985 йилларда ва 1990 йилгача бўлган даврда мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий вазифалари

Келгуси беш йиллик — коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда, ижтимоий муносабатларни ривожлантиришда, янги инсонни камол топтиришда янги катта босқичдир. Шу даврда етук социализм жамиятининг имкониятлари ва афзалликларидан янада тўлароқ фойдаланишни таъминлаш, унинг моддий ва маънавий бойликларини, ишлаб чиқариш ва илмий-техникавий потенциалини анча кўпайтириш лозим бўлади. СССРнинг социал асоси — ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг бузилмас иттифоқи кучаяди; халқлар дўстлиги мустаҳкамланади.

Саксонинчи йилларда Коммунистик партия бутун ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишни, меҳнат унумдорлигини кўпайтиришни, совет кишиларининг социал активлигини ва меҳнат ғайратини ўстириш асосида халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини муттасил юксалтиришни, шахсни ҳар томонлама камол топтириш учун энг яхши шароитлар яратишни олий мақсад қилиб қўйган ўзининг иқтисодий стратегиясини амалга оширишни изчиллик билан давом эттиради.

Шунга биноан, яқин ўн йилликда:

Жамиятнинг бундан буёнги социал тараққиёти таъминлансин, халқ фаровонлигини юксалтиришнинг кенг программаси амалга оширилсин.

Бутун аҳолининг юқори сифатли ва хилма-хил озиқ-овқат маҳсулотларига, саноат молларига, маданий-маиший буюмларга бўлган эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш учун шароитлар яратилсин.

Аҳолининг уй-жой ва маданий-маиший турмуш шароитлари яхшилансин, ҳар бир оилани алоҳида квартира билан таъминлашга асосан эришилсин, коммунал хўжалик ва транспорт, шаҳарларни ҳамда қишлоқларни ободонлаштириш ривожлантирилсин.

Одамларнинг энг муҳим турмуш фаолияти соҳасида — меҳнатда чуқур ўзгартишлар амалга оширилсин, меҳнат шароитлари яхшилансин ва енгиллаштирилсин, серунум ва ижодий ишлаш учун кенг имкониятлар яратилсин, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатиш, аграр меҳнатни индустриал меҳнатнинг бир турига айлантириш йўлидан анчагина олға силжишга эришилсин.

Самарали демографик сиёсат ўтказилсин, социалистик жамиятнинг энг муҳим ячейкаси бўлмиш оилани мустаҳкамлашга, аёлларнинг оналикни меҳнат ва ижтимоий фаолиятда актив қатнашиш билан бирга қўшиб олиб бориши учун энг яхши шароитлар яратилишига кўмаклашилсин; болаларни ва меҳнатга лаёқатсиз кишиларни жамият ҳисобидан боқиш яхшилансин; одамларнинг умрини ва меҳнат активлигини узайтириш, аҳолининг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш юзасидан тадбирлар системаси амалга оширилсин.

Одамларнинг уйғун маънавий турмуши, бутун аҳолининг маданият бойликларидан баҳраманд бўлиши учун имкониятлар кенгайтирилсин, маориф ва маданиятни янада юксалтириш таъминлансин, ахлоқий тарбия кучайтирилсин, меҳнатга ва ижтимоий хўжаликка коммунистик муносабат ривожлантирилсин.

Иш вақтидан янада оқилона фойдаланилсин, меҳнатнинг унумсиз сарф ва исроф бўлиши тугатилсин, ижтимоий хизматни ривожлантириш, рўзғор ишларини енгиллаштириш асосида меҳнаткашларнинг бўш вақти кўпайтирилсин, айниқса ёшларнинг бўш вақтини самарали ўтказиш формалари ва уни ташкил этиш такомиллаштирилсин.

Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги муҳим тафовутлар аста-секин бартараф этилсин, мамлакатнинг барча республикалари ва районларида аҳолининг турмуш шароитлари яхшилансин.

СССРдаги миллат ва элатларнинг ҳар томонлама ривожланиши ва ўзаро яқинлашишига, жамиятнинг социал бир хиллигини кучайтиришга, одамларнинг янги тарихий бирлиги бўлмиш совет халқининг ғоявий-сиёсий бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашилсин.

Ижтимоий ишлаб чиқаришни интенсивлаш, унинг самарадорлигини ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш асосида жамиятнинг иқтисодий жиҳатдан янада тараққий этиши, моддий-техника базасида чуқур сифат силжишлари таъминлансин.

Яхлит халқ хўжалик комплекси бўлмиш СССР экономикасининг тез ва балансли ривожланиши, унинг ҳамма тармоқлари ва иттифоқдош республикаларнинг хўжаликлари пропорционал ўсиши амалга оширилсин.

Ижтимоий меҳнатнинг ва бутун ишлаб чиқаришнинг ташкил этилиши янада юқори поғонага кўтарилсин; бутун куч ва ресурслар халқ хўжалигининг асосий вазифаларини ҳал этишга сарфлансин, энг муҳим социал-иқтисодий проблемалар, биринчи галда озиқ-овқат проблемаси, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ва маиший хизматни ривожлантириш, қўл меҳнати қўлланишни қисқартириш, машинасозлик, энергетика ва транспортни юксалтириш юзасидан тармоқ комплекс программаларини, шунингдек катта миқёсдаги бошқа программаларни босқичма-босқич амалга ошириш таъминлансин.

Халқ хўжалиги структурасида илғор силжишлар амалга оширилсин, тармоқлараро ва ички тармоқ пропорциялари такомиллаштирилсин; фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи тармоқларни илдам ривожлантириш, йирик территориал-ишлаб чиқариш комплексларини барпо этиш давом эттирилсин; аграр-саноат комплексининг ҳар томонлама ривожланиши, истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришнинг, шунингдек ишлаб чиқариш ва социал-маиший инфраструктура тармоқларининг жадал ўстирилиши таъминлансин.

Мамлакат миллий бойлигини кўпайтиришнинг, социалистик жамғармаларни ва истеъмол ресурсларини тез ўстиришнинг ҳал қилувчи ва энг таъсирчан воситаси бўлмиш табиий, моддий ва меҳнат ресурсларидан оқилона ва тежамли фойдаланиш таъминлансин; меҳнат унумдорлигини оширишга, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида асосий фондларнинг самарадорлигини кўпайтиришга ва ишлаб чиқаришнинг материал сарфини камайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Фан-техника революциясининг ютуқларини социалистик хўжалик системаси афзалликлари билан узвий равишда бирлаштиришга ҳаракат қилинсин. Коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва актуал социал проблемаларни ҳал этишда фаннинг роли оширилсин; ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришни, асосий тармоқларни техника билан қайта қуроллантиришни таъминлайдиган машиналар ва технология жараёнларининг юқори самарали системаларини оммавий равишда қўлланишга ўтиш изчиллик билан амалга оширилсин.

Капитал қурилиш самарадорлиги кўтарилсин, уни изчиллик билан индустриялаш амалга оширилсин, асосий фондларнинг сифат жиҳатидан такомиллаштирилиши, янги ишлаб чиқариш қувватларининг тезроқ ишга туширилиши ва ўзлаштирилиши таъминлансин, ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш жадаллаштирилсин.

Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш яхшилансин, территориал меҳнат тақсимоти такомиллаштирилсин, ҳар бир иттифоқдош республиканинг умумдавлат вазифаларини ҳал этишга қўшаётган ҳиссаси кўпайтирилсин; Шарқий ва Шимолий районларнинг ёқилғи-энергетика ва минерал хом ашё ресурсларини хўжалик оборотига самарали равишда жалб этиш таъминлансин; йирик шаҳарларнинг ўсишини чеклаш йўли изчиллик билан ўтказилсин, кичик ва ўртача шаҳарлар ривожлантирилиб, уларга ихтисослаштирилган, серунум ишлаб чиқаришлар, корхоналарнинг, бирлашмаларнинг филиаллари жойлаштирилсин.

Чет давлатлар билан ва аввало социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқалар ривожлантирилсин ҳамда такомиллаштирилсин.

Экономикага раҳбарлик савияси кўтарилсин, марказлаштирилган бошқарув корхоналар, бирлашмаларнинг хўжалик мустақиллиги ва ташаббускорлиги билан тўлиқроқ қўшиб олиб борилсин; халқ депутатлари Советларининг ва касаба союзларининг роли оширилсин; ҳамма жойда социалистик хўжалик юритишнинг илғор методлари жорий этилсин, хўжалик қурилишининг энг зарур принципи — жамият манфаатлари йўлида энг кам чиқим қилиб, энг кўп натижага эришиш принципи изчиллик билан амалга оширилсин.

Узоқ муддатли вазифаларни рўёбга чиқаришда **ўн биринчи беш йиллик** масъулиятли босқич бўлиб қолади. Бу беш йиллик мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантириш йўлини ва партиянинг саксонинчи йиллардаги стратегик йўл-йўриқлари давомийлигини шундан кейинги беш йиллик хусусиятларини ҳисобга олиб мужассамлаштириши лозим.

Ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифаси халқ хўжалигини барқарор, тобора ривожлантириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, экономикани интенсив ривожлантириш йўлига ўтказиш, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалидан янада оқилона фойдаланиш, ресурсларнинг ҳамма турларини ҳар томонлама тежаш ва иш сифатини яхшилаш асосида совет кишиларининг фаровонлигини янада оширишни таъминлашдан иборат.

КПССнинг иқтисодий стратегиясига ва ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифасига биноан:

1. Халқ фаровонлигини изчиллик билан юксалтиришга доир тадбирлар системаси амалга оширилсин. Аҳолини халқ истеъмол қиладиган моллар билан таъминлашга, уй-жой шароитларини ва медицина хизматини, меҳнат шароитларини яхшилашга, бошқа актуал социал вазифаларни ҳал этишга биринчи даражали аҳамият берилсин. Ходимларнинг турмуш шароитларини яхшилаш ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал этиш билан мустаҳкамроқ боғлаб олиб борилсин.

Моддий ва маънавий рағбатлантириш системасининг таъсирчанлиги оширилсин, аҳоли даромадларининг асосий манбаи бўлмиш меҳнатга қараб ҳақ тўлашнинг рағбатлантирувчилик роли кучайтирилсин. Халқ хўжалиги тармоқларида, бирлашмаларда, корхоналарда меҳнат унумдорлигининг унга тўланадиган ҳақнинг ўсишига нисбатан илдамроқ ўсиши таъминлансин.

Ижтимоий истеъмол фондлари кўпайтирилсин, социал таъминот, маориф ва маданият ривожлантирилсин, болали оилаларнинг турмуш шароитлари, аҳолининг дам олиши яхшилансин.

Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш тадбирлари амалга оширилсин.

Ходимларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида, ҳар бир коллективда ижодий вазиятни ва соғлом социал-психологик муҳитни вужудга келтириш, бирлашмаларда, корхоналарда, муассасаларда ва бошқа ташкилотларда касб-кор маҳоратини ошириш, маданий эҳтиёжларни қондириш, физкультура ва спортни ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилинсин.

Совет кишиларининг социал активлиги ва меҳнат ғайратини ўстиришга ҳамда социалистик мусобақани ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин.

2. Экономиканинг тобора ўсиши таъминлансин, ижтимоий ишлаб чиқариш структураси такомиллаштирилсин.

Истеъмол ва жамғарма учун ишлатиладиган миллий даромад 18—20 процент кўпайтирилсин.

Халқ хўжалигида илғор структуравий силжишларни, барқарор ва балансли кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни таъминлайдиган тармоқлар илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Саноатнинг база тармоқлари — энергетика, металлургия, машинасозлик, химияни, шунингдек транспорт ва қурилишни техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Маҳсулотнинг энг илғор турларини ишлаб чиқаришни янада тез ўстириш ҳисобига ёқилғи-энергетика комплекси билан конструкцион материаллар комплексининг структураси такомиллаштирилсин. Ундирма ва ишлама саноатини, меҳнат қуролларини ишлаб чиқарувчи ва истеъмол қилувчи тармоқларни ривожлантиришда ўзаро боғланишни янада кучайтиришга ҳаракат қилинсин, бунда халқаро социалистик кооперацияни кенгайтириш ва ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришни чуқурлаштириш ҳар томонлама эътиборга олинсин.

Саноатнинг «А» группаси саноат тармоқларидагига нисбатан «Б» группаси саноат тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш тезроқ суръатлар билан ўсиши таъминлансин.

Агросаноат, озиқ-овқат комплексини ҳар томонлама ривожлантириш, қишлоқ хўжалигини, унга хизмат қилувчи саноат тармоқларини, озиқ-овқат индустриясини, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш, асраш, ташиш ва қайта ишлашга алоқадор ишлаб чиқаришни пропорционал ва балансли ўстириш кўзда тутилсин. Қишлоқ хўжалигида дон ва ем-хашак етиштиришни кўпайтириш, чорвачиликни ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сақланишини таъминлаш, уни истеъмолчига энг яхши товар тарзида етказиб бериш вазифаларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилсин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини индустриал базага ва илғор технологияларга ўтказиш жадаллаштирилсин.

Транспортнинг ҳамма турлари ва аввало темир йўл транспортининг ишини яхшилашга доир комплекс тадбирлар амалга оширилсин ва уларнинг халқ хўжалиги ҳамда аҳоли эҳтиёжларига янада тўлиқроқ мувофиқ келадиган тарзда ривожланиши таъминлансин. Ёрдамчи ва хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқариш соҳаларининг техникавий даражаси оширилсин.

Моддий-техника таъминотининг умумдавлат системаси мустаҳкамлансин ва такомиллаштирилсин. Унинг моддий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва шу ресурсларни тежашдаги, ҳамма халқ хўжалигини хом ашё, материал ва асбоб-ускуналар билан узлуксиз таъминлашдаги роли ва масъулияти оширилсин.

Капитал маблағ асосий йўналишларга, ишга тушириладиган энг муҳим объектларга, аввало ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантиришга сарфлансин. Тез, тежамли ва юксак техника даражасида қурилсин.

Янги корхоналар биринчи галда ижтимоий ишлаб чиқариш структурасида илғор силжишларни таъминлайдиган, шунингдек мамлакатнинг шарқий ва шимолий районлари ёқилғи-энергетика ва минерал хом ашё ресурсларини хўжалик оборотига киритишни таъминлайдиган тармоқларда ва ишлаб чиқариш соҳаларида қурилсин. Мамлакатнинг Европа қисмида янги ишлаб чиқариш объектлари қурилиши чеклансин.

Капитал қурилишнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, унинг малакали кадрлар билан таъминланиши яхшилансин, пудратчи ташкилотлар қувватининг ўзлари бажарадиган қурилиш-монтаж ишлари ҳажмига, айниқса қурилишлар кўп бўлган районларда мувофиқ келишига эришилсин.

Иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районларнинг хўжалиги комплекс ривожлантирилсин, уларнинг умумиттифоқ меҳнат тақсимоти системасидаги ихтисослашуви яхшилансин. Территориал-ишлаб чиқариш комплексларини барпо қилиш давом эттирилсин.

3. Халқ хўжалигини ҳар томонлама интенсивлаш асосида унинг барча тармоқларида ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлиги сабот билан оширилсин ҳамда маҳсулот ва хизмат кўрсатиш сифати яхшилансин.

Халқ хўжалигининг балансли ривожланишини яхшилаш ва зарур резервларни вужудга келтиришнинг жуда муҳим шарти бўлган моддий, меҳнат ва молиявий ресурслардан ғоят оқилона фойдаланиш таъминлансин.

Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 17—20 процент оширилсин, миллий даромадни ўстиришнинг камида 85—90 проценти шунинг ҳисобига қўлга киритилсин.

Меҳнатнинг техника билан қуролланиш даражаси оширилсин; ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш бутун чоралар билан жорий этилсин, барча тармоқларда, айниқса ёрдамчи ва кўмакчи ишларда қўл меҳнати билан шуғулланувчи ходимлар сони муттасил қисқартирилсин. Мавжуд ва янги барпо этилаётган иш жойларининг меҳнат ресурслари билан мутаносиб бўлишига эришиш тадбирлари кўрилсин. Меҳнатни ташкил этиш, уни нормалаштириш ва рағбатлантириш такомиллаштирилсин. Меҳнатни илмий асосда ташкил этиш сабот билан жорий қилинсин ва унинг самарадорлиги оширилсин. Айниқса Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида янги ишга туширилаётган корхоналарни кадрлар билан таъминлаш учун шароит яратилсин.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг ҳамма турлари сифати анча оширилсин, халқ хўжалиги ривожи ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги талабларига, шунингдек аҳолининг ошиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ маҳсулот хиллари кўпайтирилсин ва янгилансин. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг ялпи ҳажмида олий сифат категориясидаги маҳсулотнинг салмоғи муттасил кўпайтирилсин. Маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системалари ҳамма жойда жорий қилинсин.

Халқ хўжалиги тармоқларида, бирлашмаларда, корхоналарда фондларнинг самарадорлигини кўтариш тадбирлари амалга оширилсин.

Ишлаб чиқариш қувватларидан янада оқилона фойдаланилсин, серунум техника кенг миқёсда жорий этилсин, ишлаб турган асосий фондларнинг структураси такомиллаштирилсин ва ўз вақтида янгилансин.

Янги ишга туширилган корхоналар ва объектларда лойиҳа қувватларини ўзлаштириш муддатларини қисқартиришга, энг самарали машина ва механизмларнинг иш сменалари коэффициентини оширишга, эскирган техникани янада тезроқ янгилашга алоҳида эътибор берилсин.

Улушли капитал маблағ сарфини камайтириш учун фан-техниак тараққиёти ютуқларидан ва рационал конструкторлик ечимларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Моддий ресурслар тежаб-тергаб ишлатилсин. Халқ хўжалигида беш йиллик мобайнида 160—170 миллион тонна шартли ёқилғи, шу жумладан ишлатиш нормасини камайтириш ҳисобига 70—80 миллион тонна шартли ёқилғи миқдоридаги ёқилғи-энергетика ресурсларининг тежаб қолиниши; машинасозлик ва металл ишлашда қора металлар прокати сарфлаш салмоғини ўрта ҳисобда камида 18—20 процент, пўлат қувурлар ишлатиш салмоғини 10—12 процент, рангли металлар прокати ишлатиш салмоғини 9—11 процент камайтириш; қурилишда қора металлар прокати ва ёғоч-тахта ишлатишни 7—9 процент, цемент ишлатишни 5—7 процент камайтириш таъминлансин.

Иккиламчи материалларни ва ёқилғи-энергетика ресурсларини, шунингдек йўл-йўлакай чиқадиган ва ҳосил бўладиган маҳсулотларни хўжалик оборотига янада кенг миқёсда жалб қилиш иши давом эттирилсин. Иккиламчи хом ашё тайёрлаш ва қайта ишлаш билан шуғулланувчи ташкилотларнинг моддий-техника базаси ривожлантирилсин.

Ишлаб чиқаришда, хизмат кўрсатиш ва бошқарув соҳаларида иқтисодий тежаш кучайтирилсин. Саноатда, қурилишда, транспортда, қишлоқ хўжалигида ва бошқа тармоқларда исрофгарчиликни тугатиш тадбирлари ишлаб чиқилиб, амалга оширилсин. Экономиканинг ҳамма бўғинларида хўжалик ҳисоби ҳар томонлама мустаҳкамлансин.

Халқ хўжалигидаги оборот маблағининг айланиши 2—3 кун тезлаштирилсин.

(Давоми учинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши иккинчи бетда).

Маҳсулот ва ишларнинг таннархи пасайтирилсин. Саноат ва қурилишдаги фойда тахминан 1,3 баравар ва совхозларда 1,7 баравар кўпайтирилсин.

4. Фан-техника тараққиётини янада жадаллаштириш таъминлансин.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларида ишлаб чиқаришни техника билан янада тезроқ қайта қуроллантириш, меҳнат шароитларини яхшилашга ва унинг унумдорлигини оширишга, материал ресурсларини тежашга имкон берадиган машина ва ускуналарни яратиш ҳамда ишлаб чиқариш йўли изчиллик билан ўтказилсин.

Принципиал янги техника, материаллар, илғор технология вужудга келтирилсин ва ишлаб чиқаришга жорий этилсин. Катта бирламчи қувватга ва унумдорликка эга бўлган машина ва агрегатлар, юксак даражада тежамли асбоб-ускуналар, ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш учун керакли машиналарнинг тугал системаларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

Тайёр маҳсулотнинг, бутлаш буюмлари, материаллар ва хом ашёнинг истеъмолчилар талабларига мувофиқ келадиган стандартлари ҳамда техникавий шартлари takомиллаштирилсин.

Илмий тадқиқотларнинг самарадорлиги оширилсин, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатлари анча қисқартирилсин. Илмий муассасаларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб олиб бориш такомиллаштирилсин, фундаментал ва амалий тадқиқотларнинг ишлаб чиқариш билан боғланиши чуқурлаштирилсин, илмий-лойиҳалаш ва конструкторлик ташкилотларининг моддий-техникавий базаси мустаҳкамлансин.

5. **Табиатни, қишлоқ хўжалик экинзорларини,** атмосфера ҳавосини, сув ҳавзаларини, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини **муҳофаза қилиш кучайтирилсин.** Табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш таъминлансин.

6. **Экономиканинг ҳамма бўғинларида бошқариш такомиллаштирилсин ва хўжалик юритиш даражаси оширилсин, уларни халқ хўжалигида энг яхши пировард натижаларга эришишга йўналтириш кучайтирилсин.**

Халқ хўжалиги барча бўғинларининг ишида уюшқоқлик ва батартиблик оширилсин. Планлаштириш изчиллик билан яхшилансин, планнинг, иқтисодий воситалар ва омилларнинг узвий равишда ўзаро ҳамжиҳатлиги таъминлансин, бошқаришнинг ташкилий структуралари ва методлари такомиллаштирилсин.

Ҳар бир ишлаб чиқариш участкасида ташаббускорлик, ишчанлик, ишлаб чиқаришни ўстириш резервлари ва имкониятларини ижодий қидириш ҳар томонлама ривожлантирилсин, юксак уюшқоқлик ва ижрочилик интизоми таъминлансин.

Хўжалик раҳбарларининг иш натижалари ва сифати, план топшириқлари ва шартномавий мажбуриятлар бажарилиши, хўжалик ҳисоби принципларига риоя этилиши, ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги таъминланиши учун, корхоналар оборот маблағларининг айланишини жадаллаштириш учун бўлган масъулияти кучайтирилсин. Маҳкамачилик ва маҳаллийчилик кўринишига қарши, планларни камайтиришга қарши кескин кураш олиб борилсин, план топшириқларига асоссиз тузатишлар киритилишига йўл қўйилмасин. Бошқариш ва планлаштиришда, ходимларни меҳнатга онгли, ижодий муносабатда бўлиш, юксак ишлаб чиқариш ва ижтимоий активлик руҳида тарбиялашда меҳнат коллективларининг роли ва ташаббуси оширилсин.

7. **Ташқи иқтисодий алоқаларнинг самарадорлиги оширилсин.** Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш таъминлансин. Ривожланаётган мамлакатлар билан ҳамкорлик ва капиталистик давлатлар билан ўзаро манфаатли савдо-сотиқ кенгайтирилсин.

III. Фанни ривожлантириш ва техника тараққиётини жадаллаштириш

Ўн биринчи беш йилликда фан ва техниканинг ривожи совет жамиятини янада тараққий эттиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга, экономикани интенсив ривожлантириш йўлига ўтказишни жадаллаштиришга янада кўпроқ даражада бўйсундирилиши лозим.

Шунга биноан:

энг муҳим фан-техника проблемаларини ҳал этишга доир тармоқ комплекс программаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш таъминлансин. Янги техникани яратиш ва ўзлаштириш муддатлари анча қисқартирилсин;

фан билан ишлаб чиқаришнинг ўзаро алоқалари кучайтирилсин. Тармоқ илмий муассасаларидаги тадқиқотларнинг савияси учун, тугалланган илмий ечимларнинг натижаларидан ишлаб чиқаришда тезроқ фойдаланиш учун министрликлар билан идораларнинг масъулияти оширилсин. Ишлаб чиқилаётган ва тайёрланаётган маҳсулотларнинг техникавий даражасини баҳолаш системаси яхшилансин, эскирган маҳсулотни ишлаб чиқариш ўз вақтида тўхтатилсин;

илмий-тадқиқот ва лойиҳалаш-конструкторлик ташкилотларининг тажриба—ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин. Илмий-тадқиқотларни ўтказиш учун керакли приборлар, асбоб-ускуналар, автоматлаштириш воситалари, реактивлар ва препаратлар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин;

фан-техника революциясининг талабларига мувофиқ тадқиқотлар ва янги лойиҳалар тайёрлашнинг йўналиши, илмий муассасаларнинг ташкилий структураси ўз вақтида аниқлансин ва ўзгартириб турилсин;

халқ хўжалигининг вазифаларини ҳал этиш учун олий ўқув юртларининг илмий потенциалидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин. Илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш ва аттестациядан ўтказиш такомиллаштирилсин;

ихтирочилар ва рационализаторларнинг оммавий илмий-техника ижодкорлигини янада ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин. Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда илмий-техника жамиятларининг роли кучайтирилсин.

Фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш асосида:

автомат манипуляторлар (саноат роботлари), микропроцессорлардан ва ихчам электрон-ҳисоблаш машиналаридан фойдаланиладиган ва ўрнатиб қўйилган автомат-бошқарув системалари ишлаб чиқариш ривожлантирилсин ҳамда улардан кенг фойдаланиш таъминлансин. Автоматлашган цехлар ва заводлар барпо этилсин. Электрон-ҳисоблаш техникасидан фойдаланиб, лойиҳа-конструкторлик ва илмий-тадқиқот ишларини автоматлаштириш кенгайтирилсин;

машина ва ускуналарнинг бирламчи қувватлари энг мақбул тарзда оширилиб, айни вақтда уларнинг габарити, металл ишлатилиши, энергия истеъмол қилиши камайтирилсин ҳамда пировард фойдали самара бирлиги—қиймати пасайтирилсин;

технология жараёнлари, ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар ва бажариладиган ишлар ўзгарган тақдирда қайтадан созланадиган кўп функцияли машина ва ускуналар яратилсин;

янги машиналар, ускуналар, аппаратлар ва приборлар яратиш вақтида унификация қилинган узеллар ва агрегатлардан фойдаланиладиган модул принципи кенг жорий этилсин;

транспорт воситаларининг принципиал янги турлари, шунингдек ёқилғи ва энергия сарфи анча қисқартирилишини таъминлайдиган транспорт энергия-кучи қурилмалари яратилсин;

металлар ва қотишмалар, металл конструкциялар ва қувурларнинг пишиқ-пухталик хусусиятларини, занглашга чидамлилигини, иссиқ ва совуққа бардошлилигини оширадиган юксак даражада самарали методлар ишлаб чиқилиб, жорий этилсин; металл кукунлари, қотишма кукунлари ва қийин эрийдиган бирикмалар асосида янги конструкцион материаллар, қопламалар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ўта соф, ярим ўтказгичли, ўта ўтказгичли, янги полимер ва композицион материаллар ҳамда улардан ясалган хоссалари комплекси олдиндан белгилаб қўйилган, ўтга чидамли ва химиявий бардошли ноорганик нометалл материаллар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш ривожлантирилсин;

кам операцияли, оз чиқитли ва чиқитсиз технология жараёнлари кенг қўлланилсин, қаттиқ ва оғир суюқ ёқилғилардан комплекс фойдаланиш ҳамда уларни қайта ишлашнинг, шунингдек синтетик ёқилғилар олишнинг самарали методлари яратилиб, жорий этилсин;

металлар, материаллар ва маҳсулотларнинг хоссаларини анча яхшилаш мақсадида уларга ишлов беришнинг электрхимиявий-лазер, радиацион ва бошқа юксак самарали методларидан фойдаланилсин;

маҳсулот сифатини контроль қилиш ва синашнинг автоматлаштирилган методлари технология жараёнларининг таркибий қисми сифатида тезроқ жорий этилсин;

рудалар таркибидаги фойдали компонентларни комплекс ва янада тўла-тўкис ажратиб олиш учун; таркибидаги фойдали компонентлари оз бўлган ва мураккаб конлардан фойдаланиш учун техника воситалари ва технологиялар яратиш ва улардан кенг фойдаланиш таъминлансин;

халқ хўжалигида қайта тикланадиган энергия манбалари (гидравлика, қуёш, шамол, геотермал энергия)дан фойдаланиш миқёслари кенгайтирилсин.

Ижтимоий фанлар соҳасидаги бутун куч-ғайрат қуйидаги соҳаларга қаратилсин:

КПСС, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг революцион-ўзгартирувчилик фаолияти тажрибасини умумлаштириш, материалистик диалектикадан назарий ва амалий вазифаларни ҳал этишда фойдаланиш асосида диалектик ва тарихий материализм, сиёсий иқтисод проблемаларини, илмий билишнинг методология масалаларини ишлаб чиқиш;

ривожланган социализмнинг, коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришнинг, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг назарий масалалари юзасидан; фан-техника тараққиётининг социал-иқтисодий проблемалари, халқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш, аграр сиёсат, демографияни такомиллаштириш ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш юзасидан тадқиқотларни кенгайтириш;

етук социализмнинг социал структураси ва сиёсий системаси, коммунистик тарбия, инсонни ҳар томонлама ва уйғун равишда камол топтириш, социалистик турмуш тарзини янада такомиллаштириш проблемаларини тадқиқ этиш;

жаҳон социалистик системаси ривожининг иқтисодий қонуниятларини, социалистик иқтисодий интеграция ва ташқи иқтисодий алоқалар проблемаларини тадқиқ қилиш;

капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлар экономикаси ҳамда сиёсати масалаларини ўрганиш; антикоммунизмни, ижтимоий ривожланишнинг буржуа ва ревизионистик концепцияларини танқид қилиш, марксизм-ленинизмни сохталаштирувчиларни фош қилиб ташлаш.

Табиий ва техника фанлари соҳасида бутун куч-ғайрат қуйидаги энг муҳим проблемаларни ҳал этишга қаратилсин:

математика назариясини ривожлантириш, ундан амалий мақсадларда фойдаланиш самарадорлигини ошириш;

материянинг тузилишини янада чуқур ўрганиш мақсадида элементар заррачалар ва атом ядроси физикасини ривожлантириш;

ядро энергетикасини ривожлантириш ва термоядро энергетикаси асосларини яратиш; энергияни ўзгартириш ва узатиш методларини такомиллаштириш;

хоссалари олдиндан белгилаб қўйилган янги моддалар ва материаллар олишнинг химиявий-технология жараёнларини, энергетика ва меҳнат ресурсларини тежайдиган, бекик технология циклларидан фойдаланиладиган хом ашёдан ва ёрдамчи маҳсулотлардан комплекс фойдаланиш технологияларининг илмий асосларини яратиш;

машиналар, ускуналар ва бошқа машинасозлик маҳсулотларининг сифатини, пухталигини, тежамлилигини ва унумлилигини ошириб, уларга ишлатиладиган материални ва уларнинг энергия истеъмол қилишини камайтириш; ҳисоблаш техникасини, унинг элементлари базасини ва математик жиҳатдан таъминланишини, ахборот узатиш ва ишлаш воситалари ҳамда системаларини такомиллаштириш, автомат бошқарув системаларининг самарадорлигини ошириш, коллектив тарзда фойдаланиладиган ЭҲМ ва ҳисоблаш марказлари тармоғини ривожлантириш;

ҳаёт фаолиятининг физиология, биохимия, генетика ва иммунология жараёнлари механизмини билиш, энг кўп тарқалган касалликларнинг олдини олиш, диагноз қўйиш ва даволаш методларини такомиллаштириш, янги дори-дармонлар, препаратлар ва медицина асбоб-ускуналарини ишлаб чиқиш;

ўсимликларнинг сермаҳсул навларини, чорва зотларини ва фойдали микроорганизмлар турларини етиштириш, физиологик жиҳатдан актив янги моддаларни, шу жумладан пестицидларни яратиш;

медицинада, қишлоқ хўжалигида ва саноатда фойдаланиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун биотехника жараёнларини ишлаб чиқиш;

космик фазони фан-техника ва халқ хўжалигини ривожлантириш манфаатлари йўлида янада чуқур ўрганиш ва ўзлаштириш;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги тадбирлар самарадорлигини ошириш, биосфера, дунё океани ресурсларидан ҳамда денгизлар соҳилига яқин жойлардаги ресурслардан оқилона фойдаланиш, об-ҳавони ва табиатнинг бошқа ҳодисаларини олдиндан айтиш методларини такомиллаштириш.

IV. Саноатни ривожлантириш

Халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш воситаларига, аҳолининг эса халқ истеъмол молларига бўлган эҳтиёжларини янада тўла-тўкис қондириш, фан-техника тараққиёти ютуқларидан ҳар томонлама фойдаланиш асосида ишлаб чиқаришни интенсивлаш, маҳсулот сифатини ошириш саноатнинг энг муҳим вазифаларидир.

Аҳоли учун зарур бўлган моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини ошириш барча саноат тармоқларининг, ҳамма корхоналар ва ташкилотларнинг энг муҳим вазифаси деб, барча партия, совет ва хўжалик органлари алоҳида ғамхўрлик қилиши лозим бўлган иш деб ҳисоблансин.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун:

беш йилликда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 26—28 процент, шу жумладан ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш 26—28 процент ва истеъмол маҳсулотини ишлаб чиқариш 27—29 процент кўпайтирилсин;

саноатда меҳнат унумдорлиги 23—25 процент оширилсин, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг 90 процентдан ортиғи шунинг ҳисобига қўлга киритилсин;

саноат ишлаб чиқаришининг структураси такомиллаштирилсин, ундирма ва ишлов бериш тармоқлари ривожида балансқлиликни, халқ хўжалигидаги техника тараққиётини белгилайдиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни жадал кўпайтириш таъминлансин;

меҳнат унумдорлигини ўстиришни, материал ишлатиш ва энергия ишлатишни камайтиришни, ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини яхшилашни, унинг ташқи бозордаги рақобат қобилиятини оширишни таъминлайдиган янги юксак самарали техникани яратиш, ўзлаштириш ва ишлаб чиқаришга жорий этиш миқёслари анча кенгайтирилсин;

конструкцион материалларнинг номенклатураси ва турлари кенгайтирилсин ва мунтазам равишда янгилаб борилсин, уларнинг техникавий-иқтисодий хусусиятлари яхшилансин. Қора ва рангли металлар ўрнига ишлатиладиган янги материаллар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ёқилғи-энергетика ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин, нефть ва нефть маҳсулотларини қозонхона, печь ёқилғиси сифатида ишлатиш қисқартирилсин, атом энергетикаси илдам суръатлар билан ривожлантирилсин;

моддий ресурсларнинг тежалиши таъминлансин. Ишлаб чиқариладиган маҳсулот бирлигига хом ашё сарфлашнинг илғор нормалари жорий этилсин. Хом ашёни комплекс қайта ишлашдан, ресурсларни тежайдиган техникадан, кам чиқитли ва чиқитсиз технологиядан кенг фойдаланилсин, маҳаллий хом ашё ва материал турлари ҳар томонлама оборотга киритилсин, иккиламчи ресурслар қайтадан ишга солинсин. Озиқ-овқат бўладиган хом ашёни ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини техника мақсадларида ишлатиш максимал равишда қисқартирилсин;

саноат маҳсулотининг рентабеллиги оширилсин, таннархи камайтирилсин;

саноат ишлаб чиқаришини ташкил этиш формалари такомиллаштирилсин, саноат тармоқлари ва айрим корхоналар ўртасидаги ишлаб чиқариш алоқалари яхшилансин. Ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш, кооперациялаш ва марказлаштириш даражаси оширилсин;

ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш миқёслари анча кенгайтирилсин, улар янги юксак самарали техника билан қайта таъминлансин, илғор технология, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни илмий ташкил қилиш жорий этилсин;

ишлаб чиқариш қувватларидан ва асосий фондлардан фойдаланиш яхшилансин, машина ва ускуналарнинг иш сменаси коэффициенти оширилсин. Айрим тармоқлар ва ишлаб чиқаришларнинг ҳусусиятларини ҳисобга олиб, машина ва ускуналар ремонтини ташкил этишнинг ремонтлар ўртасидаги даврда ишлаш муддатини узайтиришни таъминлайдиган илғор системалари яратилиб, жорий қилинсин.

Саноат тармоқлари ривожининг қуйидаги **асосий йўналишлари** белгилансин.

Электр-энергетикасида электр энергия ҳосил қилишни 1985 йилда 1550—1600 миллиард киловатт соатга, шу жумладан атом электр станцияларида 220—225 миллиард киловатт соатга ва гидроэлектр станцияларда 230—235 миллиард киловатт-соатга етказилсин. СССРнинг Европа қисмида электр энергия ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосан атом ва гидроэлектростанцияларда таъминлансин.

Атом электр станцияларида 24—25 миллион киловатт янги қувватлар ишга туширилсин. Тез ҳаракатланувчи нейтронлар асосида ишловчи реакторларни ўзлаштириш ва иссиқлик энергияси ҳосил қилиш учун ядро ёқилғисидан фойдаланиш ишлари давом эттирилсин.

Сибирь, Узоқ Шарқ ва Ўрта Осиё дарёларида гидроресурслардан комплекс фойдаланишни ҳисобга олиб, йирик гидроэлектростанциялар, шунингдек СССРнинг Европа қисмида гидроаккумуляция қилувчи электр станциялар қурилсин.

Экибастуз ва Канск-Ачинск ҳавзаларининг кўмиридан, шунингдек Ғарбий Сибирь конларининг табиий гази ҳамда нефтига қўшилиб чиқадиган газдан фойдаланувчи иссиқлик электр станциялари қурилиши жадал суръатлар билан амалга оширилсин. 1500 киловольт кучланишли Экибастуз — Марказ доимий ток электр линиясининг биринчи навбати ҳамда 1150 киловольт кучланишли Экибастуз—Урал ўзгарувчан ток электр линияси ишга туширилсин.

Мамлакатнинг туташ энергетика системасини янада ривожлантириш, халқ хўжалигининг электр таъминоти пухталигини ошириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин.

Иссиқлик электр марказлари ва йирик район қозонхоналари қуриш йўли билан истеъмолчиларни иссиқлик билан бир марказдан таъминлашни янада ривожлантириш, иссиқлик сарфлаш салмоғи ҳамда электр ва иссиқлик энергиясининг таннархини камайтириш таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 18—20 процент оширилсин.

Нефть саноатида 1985 йилда 620—645 миллион тонна ҳажмида нефть (газ конденсати билан бирга) қазиб олиш таъминлансин.

Ғарбий Сибирь районларида, Қозоғистон ССРда ва мамлакатнинг Европа қисмида нефть қазиб чиқариш саноати юқори суръатлар билан ривожлантирилсин, қурилишнинг индустриал методларини кенг қўлланиш ҳамда асосан заводларда юқори сифатли қилиб тайёрланган блок-комплект ускуналардан фойдаланиш негизида янги нефть конларини саноат йўли билан ишлатишга жадал топшириш амалга оширилсин.

Нефть қатламларига таъсир қилишнинг янги методларини қўлланиш кенгайтирилсин ва шу йўл билан ер остидан нефть чиқариб олиш кўпайтирилсин. Кон-қудуқлардан газлифт усулида фойдаланишдан иборат илғор усул ва серунум чўктирма электр насослари жорий этилсин.

1985 йилда комплекс автоматлаштирилган конларда қазиб олинган нефтнинг салмоғи 85—90 процентга етказилсин. Бир кон-қудуққа хизмат қилиш учун бўладиган меҳнат сарфи 15—18 процент камайтирилсин.

Техника билан жадал қайта қуроллантириш ва пармалаш ишларини ташкил этишни янада такомиллаштириш ҳисобига бу ишларнинг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари яхшилансин.

Нефтни қайта ишлаш саноатида нефтдан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, уни қайта ишлашни янада чуқурлаштириш, нефть ва нефть маҳсулотлари нобудгарчилигини қисқартириш таъминлансин.

Хушбўй углеводород, суюқ парафин, этилен, нефть электрод коксини кўп тонналаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ёқилғига ва мойлаш ёғларига қўшиладиган юқори самарали элементлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқарилаётган нефть маҳсулотларининг сифати оширилсин. Ишлаб чиқарилаётган мойлаш ёғлари, мойлар, мотор ва қозон—печь ёқилғилари сортларини янада унификация қилиш амалга оширилсин.

Планлаштирилган ҳажмда ишлаб чиқаришни ўстириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Газ саноатида табиий газ қазиб олишни жадал ривожлантириш программаларини амалга ошириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин. Унинг ҳажми 1985 йилда 600—640 миллиард кубометрга етказилсин. Тармоқни янада жадал ривожлантириш учун шароит яратилсин.

Газ конларида газ тайёрлайдиган серунум автомат блок қурилмалар жорий этилсин.

Нефтга қўшилиб чиқадиган ва табиий газни комплекс қайта ишлаб, ундан этан, олтингугурт ва бошқа йўлдош компонентлар ажратиб оладиган қувватлар кўпайтирилсин. Газ конденсати қазиб олиш оширилсин, ундан янада тўла-тўкис фойдаланилсин. Газ ва конденсатни қазиб оладиган ҳамда қайта ишлайдиган, шунингдек Астрахань газ конденсати кони негизида олтингугурт ишлаб чиқарадиган саноат комплексини барпо этишга киришилсин.

Юксак даражада автоматлаштирилган ва пишиқ-пухта ишлатиладиган қудратли магистраль газ қувурлари қурилиши амалга оширилсин.

Мамлакат газ таъминоти яхлит системасининг иш самарадорлиги ва пухталиги оширилсин. Иссиқлик истеъмол қилувчи асосий районларда ер ости газ омборлари қуриш давом эттирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 33—35 процент оширилсин.

Кўмир саноатида 1985 йилда 770—800 миллион тонна миқдорида кўмир қазиб олиш таъминлансин.

Илғор технологияни ва бирламчи қуввати катта бўлган кон-транспорт машина-ускуналарини кенг миқёсда жорий этиш асосида кўмирни энг самарали очиқ усулда қазиб олиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Кузбассдаги қувватларни вужудга келтириш, Канск-Ачинск ва Экибастуз ёқилғи-энергетика комплекслари объектларининг қурилиши ва шу районларда кўмир қазиб олишни кўпайтириш жадаллаштирилсин.

Айниқса, коксланувчи ва рўзғор эҳтиёжларига ишлатилувчи кўмирни ер ости усулида қазиб олиш, кўмирни гидравлик усулда қазиб чиқариш ҳамда қувурлар орқали ташишни янада ривожлантириш амалга оширилсин.

Халқ хўжалигига етказиб берилаётган кўмирнинг сифати оширилсин.

Шахта қуриш ташкилотларининг қувватлари кўпайтирилсин.

Кон-геология жиҳатидан мураккаб шароитларда кўмир қазиб оладиган ва кон тайёрлаш ишларини бажарадиган машина-ускуналарнинг серунум комплексларини яратиш ва уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш тезлаштирилсин. Шахталардаги тозалаш забойларида одамларнинг доимий иштирокисиз кўмир қазиб чиқарадиган автомат воситаларни яратиш ва жорий этиш кенгайтирилсин.

Халқ хўжалигининг серунум ва пухта ишлайдиган кон-шахта машина-ускуналарига ва уларнинг запас қисмларига бўлган эҳтиёжини тўла-тўкис қондириш учун кўмир машинасозлигининг ишлаб чиқариш қувватлари кўпайтирилсин.

Меҳнат шароитлари ва техника хавфсизлиги яхшилансин.

Кўмир қазиб олиш ва қайта ишлаш ҳажмини кўпайтириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Қора металлургияда металл маҳсулотнинг сифатини тубдан яхшилаш ва унинг самарали турларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш бундан буёнги ривожланишнинг бош йўналиши бўлиб қолиши керак.

1985 йилда қора металларнинг 117—120 миллион тонна тайёр прокати ишлаб чиқарилсин.

Қора металлургия корхоналари кенг миқёсда техника билан қайта қуроллантирилсин.

Совуқ усулда прокат қилинган лист, пухталаштирувчи термик ишлов берилган ва оз лигирланган пўлатлардан тайёрланган прокат, иҳота қопламали лист ва тунука (шу жумладан энг юпқа тунука), совуқ усулда прокат қилинган лента, динамо пўлати, прокатнинг фасон ва юксак даражада аниқ профиллари, шунингдек қалин пўлат лист ишлаб чиқариш 1,5—2,5 баравар кўпайтирилсин.

Пўлат қувурларнинг тежамли ва махсус турларини: нефть қудуқларини пармалашда ишлатиладиган янги турдаги бурма ариқчали ва занглашдан сақловчи модда қопланган резьбали қувурлар, юқори босимли қозонлар учун юксак даражада аниқ, подшипникли қувурлар ва атом энергетикаси учун керакли қувурлар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Газ қувурлари учун кўп қатламли қувурлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Ейилишга юқори даражада бардош берадиган, узоққа чидайдиган, зангга бардошли буюмлар ҳосил қилиш учун, шунингдек машина ҳамда механизмлар тайёрлашга меҳнат ҳамда металл сарфини камайтириш учун металл кукун ишлаб чиқариш 3 баравардан зиёд кўпайтирилсин. Прецизион қотишма ва прокатни саноатда ишлаб чиқариш ривожлантирилсин.

Қора металлургиянинг хом ашё базасини илдам ривожлантириш таъминлансин.

Қазиб чиқарилаётган рудалар таркибидаги моддаларни ажратиб олиш оширилсин, концентратлар таркибидаги темир, марганец ва хром миқдори кўпайтирилсин. Оксидланган темирли кварцидларни саралаш ва қумоқлаш технологияси саноат миқёсида ўзлаштирилсин.

Кислород-конвертор ва электр ёрдамида пўлат эритиш методларини ривожлантириш йўли билан пўлат ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш амалга оширилсин. Электр ёрдамида эритиладиган пўлат ишлаб чиқаришни 1,6 баравар кўпайтириш таъминлансин. Пўлатни махсус қайта эритиш ва печдан ташқарида ишлов бериш методлари билан пўлат ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Заготовкаларни узлуксиз қуйиш машиналарида пўлат қуйиш 35—37 миллион тоннага етказилсин.

Қора металл парчаларидан янада тўла-тўкис фойдаланиш ва уни сифатли тайёрлаш таъминлансин. Таркибида металл бўлган чиқиндилар ишлаб чиқаришда кенг ишлатилсин. Қора металл парчалари тўпланадиган ва металл маҳсулот истеъмол қилинадиган жойларда чоғроқ қувватли металлургия заводлари қурилсин.

Иккиламчи энергия ресурсларидан янада тўла-тўкис қайта фойдаланишга ҳаракат қилинсин.

Меҳнат унумдорлиги 12—14 процент оширилсин.

Рангли металлургияда ишлаб турган корхоналарнинг хом ашё базасини мустаҳкамлаш ҳамда унинг янада илдам ривожланиши таъминлансин. Руда ва концентратларни қазиб олиш ҳамда қайта ишлаш технологияси такомиллаштирилсин, минерал хом ашёдан фойдаланишнинг комплекслилиги оширилсин, автоген, гидрометаллургия жараёнлари ва бошқа самарали технологик жараёнларни ҳамда бирламчи қуввати катта бўлган агрегатларни жорий этиш тезлаштирилсин. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати яхшилансин ва турлари кўпайтирилсин.

Алюминий ишлаб чиқариш 15—20 процент, мис ишлаб чиқариш 20—25 процент, никель ва кобальт ишлаб чиқариш камида 1,3 баравар кўпайтирилсин, руҳ, қўрғошин, титан, магний, қимматбаҳо металлар, шунингдек вольфрам ва молибден концентратлари, ниобий ва бошқа лигирлаш элементлари ишлаб чиқариш оширилсин.

Ярим ўтказгичли, ўта соф ва махсус материаллар, прецизион қотишмалар ва параметрлари оширилган бошқа материаллар, тежамли турдаги прокат, биметаллар, юпқа алюминий ва мис электролитик фольга, қаттиқ қотишма ва минерал-керамикадан кукунлар, қайта сайқалланмайдиган юксак даражадаги аниқ пластиналар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Янги бой конларда кон-саралаш комплексларининг объекти қурилиши тезлаштирилсин.

Рангли металл парчалари ва чиқитларини йиғиш, тайёрлаш ва қайта ишлаш анча кўпайтирилсин, иккиламчи энергия ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин.

Маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Химия ва нефть химияси саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 30—33 процент кўпайтирилсин. Минерал ўғит ишлаб чиқариш 1985 йилда шартли бирликлар ҳисобида 150—155 миллион тоннага (таркибидаги тўйимли моддалар 100 процентга айлантириб ҳисоблаганда 36—37 миллион тоннага), синтетик смола ва пластмассалар 6—6,25 миллион тоннага, химиявий тола ва иплар 1,6 миллион тоннага етказилсин.

Минерал ўғит ва химиявий озуқабоп қўшимчалар ишлаб чиқариш қувватларидан янада тўлиқ фойдаланиш учун хом ашё базаси илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Минерал ўғит ва ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини ишлаб чиқаришни мутаносиб ривожлантириш таъминлансин. Концентрат ва мураккаб ўғитлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. 1985 йилдан бошлаб калий ўғитлар қишлоқ хўжалигига фақат донадор ва йирик кристалл тарзида етказиб бериладиган бўлсин.

Табиий каучук ўрнини босадиган синтетик каучуклар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Шиналарнинг йўл босиши оширилсин. Қудратли самосваллар ва скреперлар учун шиналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Техникавий хоссалари илгаридан белгилаб қўйиладиган юқори сифатли полимерлар, шу жумладан армирланган ва тўлдиргичли пластмассалар ишлаб чиқариш, шунингдек пластмасса қувурлар чиқариш ривожлантирилсин.

Кичик ҳажмдаги химиявий маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Халқ хўжалигининг дезинфекция воситалари, полимер материаллар учун химиявий қўшилмалар, тўқимачилик учун ёрдамчи моддалар, консервантлар, катализаторлар, синтетик бўёқлар, лак-бўёқ материаллари, кир ювиш воситалари, ўта соф химиявий материаллар ва реактивлар, шунингдек махсус алоҳида юпқа полимер плёнкаларга жойланган мана шундай маҳсулотларга бўлган эҳтиёжлари янада тўлиқ қондирилсин.

Маиший химия маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми ва турлари кўпайтирилсин, сифати яхшилансин.

Меҳнат унумдорлиги 28—30 процент оширилсин.

Мамлакатнинг территориясини геологик ўрганиш, минерал хом ашё, аввало ёқилғи-энергетика ресурсларининг текшириб аниқланган запасларини кўпайтириш ишларини жадал ривожлантириш таъминлансин. Ғарбий ва Шарқий Сибирь территориясида, СССРнинг Европа қисмида, Ўрта Осиё ва Қозоғистон ССРда, шунингдек, денгизларнинг соҳилга яқин жойларида нефть ва газ конларини аниқлаш тадбирлари амалга оширилсин. Ишлаб турган кон-ундирма корхоналарининг, айниқса территориал-ишлаб чиқариш комплекслари барпо этилаётган районлардаги мана шундай корхоналарнинг хом ашё базалари кенгайтирилсин. Қора ва рангли металларга бой ва бойитиш осон бўлган конларни, боксит, фосфорит, кўмир, ёнувчи сланец ва атом энергетикаси хом ашёси, бинокорлик материаллари ва минерал ўғит ишлаб чиқариш учун керакли хом ашё конларини қидириб топиш ва аниқлаш, шунингдек, ер ости сувларини қидириб топиш ва аниқлаш кучайтирилсин.

Ер остини геофизика ва геохимия усулида тадқиқ қилишнинг илғор турлари анча тез суръатлар билан ривожлантирилсин, геологияда ернинг табиий ресурсларини аниқлашнинг аэробаландлик ва космик воситалари имкониятларидан кенг фойдаланилсин, фойдали қазилма конларини геологик-иқтисодий жиҳатдан тезкорлик билан чамалаш методлари ишлаб чиқилсин ва қўлланилсин. Геология-разведка ташкилотларини техника билан янада яхшироқ қуроллантириш, уларни юксак самарали асбоб-ускуналар, аппаратлар ва транспорт воситалари билан таъминлаш йўлга қўйилсин.

Машинасозлик ва металл ишлашни илдам ривожлантириш кўзда тутилсин. Машинасозлик ва металл ишлаш саноати маҳсулотлари ишлаб чиқариш камида 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларида энергияни ва материалларни тежайдиган, серунум технологияни кенг миқёсда жорий этиш имконини берадиган янги конструкциядаги машиналар, асбоб-ускуналар, автоматлаштириш воситалари ҳамда приборларни сериялаб ишлаб чиқариш, шунингдек мамлакатнинг турли районларида ишлатишнинг ўзига хос хусусиятларига мос келадиган зарур техника воситалари ишлаб чиқаришни қисқа муддатларда ўзлаштириш таъминлансин.

Машинасозлик маҳсулоти, автоматлаштириш воситалари ва приборларнинг техникавий даражаси ва сифати яхшилансин, ишлаб чиқарилаётган техника воситаларининг тежамлилиги ва унумдорлиги, уларнинг пишиқ-пухталиги ва чидамлилиги анча оширилсин. Шу мақсадда машина ва ускуналарни бошқаришни автоматлаштириш воситалари, тиристорли ўзгарткичлар ва микропроцессорлар билан комплектланган электр юритмалар, гидравлик ва пневматик асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни жадал ривожлантириш таъминлансин.

(Давоми тўртинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши учинчи бетда).

Ишлаб чиқарилаётган машинасозлик маҳсулотининг сифатини ва техникавий даражасини контроль қилиш системаларининг таъсирчанлигини кучайтириш тадбирлари ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин.

Оз малака талаб қиладиган ва бир хилдаги ишларда, оғир ва инсон учун зарарли шароитларда қўл меҳнатидан фойдаланишга барҳам берадиган машина ва ускуналар, айниқса программа асосида бошқариладиган автомат манипуляторлар системаларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Машинасозлик ишлаб чиқариши технологиясини такомиллаштириш ва унинг ташкил этилишини яхшилаш ҳисобига бу соҳанинг самарадорлиги оширилсин, деталлар, узеллар ва технология жараёнларининг тармоқлар ичида ва тармоқлар орасида чуқур унификация қилиниши таъминлансин.

Машинасозлик ишлаб чиқаришини ихтисослаштиришни янада чуқурлаштириш ва кенгайтириш, тармоқларда ва тармоқлараро фойдаланиладиган заготовкалар, деталлар, узеллар ва агрегатлар тайёрлайдиган янги ихтисослаштирилган корхоналар ва йирик цехлар барпо этиш ҳамда ишлаб турган мана шундай корхона ва цехларни ривожлантириш давом эттирилсин.

Универсал станок ва машиналар ишлаб чиқаришни қисқартириш ҳамда серунум махсус ва агрегат станоклар, илғор темирчилик-пресслаш машина-ускуналари, автомат линиялар ва комплекслар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига машинасозликда металл ишлаш машина-ускуналари паркининг структураси яхшилансин.

Машинасозлик корхоналарини янги металл ишлаш машина-ускуналари билан биринчи навбатда қайта қуроллантириш таъминлансин.

Машина ва ускуналар тайёрлашга кетадиган металл улушини камайтиришга ҳамда металл маҳсулотлари ишлаб чиқаришда чиқитлар ва исрофгарчиликларни анча қисқартиришга доир тадбирлар системаси ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин. Бу иш:

Машина ва ускуналарнинг конструкцияларини такомиллаштириш пухталиги оширилган металлардан, фасон профиллардан, юксак даражада аниқ прокатдан, конструкцион пластмассалардан ва юқори температурага чидамли изоляция материалларидан кенг фойдаланиш;

Металл қирқишга асосланган технология жараёнларини деталь шаклини ҳосил қилиш тежамли методлари билан алмаштириш;

Қуймакорликда электр печларни ва темирчиликда металлни оксидланмайдиган тарзда қиздириш методини кенг жорий этиш ҳисобига амалга оширилсин.

Машинасозлик корхоналарида металл прокатидан жуда оз чиқит билан фойдаланиш имконини берадиган деталь прокатлаш станлари тайёрлансин ва жорий этилсин.

Машинасозликни зарур сортаментдаги прокат билан янада тўла-тўкис таъминлаш мақсадида йирик машинасозлик корхоналарида кам тоннажли махсус тежамли прокат профиллари ишлаб чиқарадиган қувватлар вужудга келтирилсин.

Истеъмолчиларнинг талабига биноан асосан заводларда юқори сифатда тайёрланган комплекс ускуналар етказиб берилиши, машинасозлик корхоналари ва бирлашмаларининг ишга тушириш-созлаш ишларини ўтказиши ва мазкур ускуналарни буюртмачиларга топширишни таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 31-35 процент оширилсин.

Энергетика машинасозлигида атом, гидро ва иссиқлик электр станциялари учун машина-ускуналар, шу жумладан 1—1,5 млн. киловатт қувватли атом реакторлари ва паст сортли кўмир билан ишлайдиган иссиқлик электр станциялари учун 500-800 минг киловатт қувватли энергоблоклар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш таъминлансин. Йирик шаҳарларни иссиқлик билан таъминлаш учун дастлабки атом реакторларини тайёрлаш ва етказиб бериш ишлари тугаллансин. Тез ҳаракатланадиган нейтронлар асосида ишлайдиган 800-1600 минг киловатт қувватли реакторлар билан таъминланган энергоблокларнинг, маневрчанлиги юқори 500 минг киловатт қувватли энергоблоклар машина-ускуналарининг янги конструкциялари ишлаб чиқилсин. Қаттиқ ёқилғини цикл ичида газга айлантирувчи 250 минг киловатт қувватли буғ—газ қурилмаларининг тажриба-саноат намунаси тайёрлансин.

Металлургияда ва саноатнинг бошқа тармоқларида иккиламчи энергия ресурсларидан фойдаланиш имконини берадиган машина-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Магистраль газ қувурларига 100 атмосфера босим билан газ ҳайдовчи агрегатларни кўплаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Оғир ва транспорт машинасозлигида комплект металлургия машина-ускуналари, шу жумладан заготовкаларни узлуксиз қуядиган машиналар, ўзи юрар кончилик машина-ускуналарининг ва узлуксиз ҳаракат қиладиган ғоят унумли кон-транспорт машиналарининг янги турларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Мураккаб кон-геология шароитларида кончиларнинг меҳнатини комплекс механизациялаш учун керакли машиналарнинг системаларини яратиш ишлари амалга оширилсин.

Техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари юқори бўлган дизель моторлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин ва катта қувватли йўл қуриш машиналари учун мотор яратилсин.

Янада қудратли магистраль ва маневрчан тепловозлар ишлаб чиқариш ташкил этилсин, ихтисослаштирилган юк вагонлари, темир йўл цистерналари, электр поездлар учун вагонлар, шунингдек темир йўлда ишлатиладиган машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Кўтариш-ташиш, ортиш-тушириш ва омбор ишларини механизациялаш ҳамда автоматлаштириш воситалари ишлаб чиқариш бўйича қувватларни ривожлантириш тезлаштирилсин.

Электротехника саноатида 1—1,5 млн. киловатт қувватли турбогенераторлар, 1150 киловольт кучланишли ўзгарувчан токда ва 1500 киловольт кучланишли ўзгармас токда ишлайдиган электр ускуналари комплексларини, кучли магистраль тепловозларий, 200 тоннагача сиғимли пўлат эритиш электр печларини, прокат станлари ва нефть-газ ҳайдайдиган станциялар учун комплекс электр юритмаларни, катта моментли электр моторларни, токни ўзгартириб берадиган ярим ўтказгичли куч техникасини, металл қирқиш асбобларига ейилишга чидамли қоплама туширувчи автомат пайвандлаш линиялари ва қурилмаларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Фойдали иш коэффициенти анча юқори, рангли металлар ва бошқа материаллар сарфлаш улуши камроқ бўлган электротехника машина-ускуналарини ишлаб чиқишга ва ишлаб чиқарилишини ўзлаштиришга алоҳида эътибор берилсин. Ёруғлик бериши ва хизмат муддати оширилган янги, тежамли ёруғлик манбаларини ишлаб чиқариш таъминлансин.

Кучли экскаваторларнинг, роторли комплексларнинг ва пармалаш ускуналарининг комплект электр асбоб-ускуналарини тайёрлаш ташкил этилсин.

Симлар ва микросимлар учун иссиққа чидамли эмаль, кўп ихчам серэнергия аккумуляторлар батареялари, юпқа фольгали диэлектриклар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, шунингдек митти ток олиш манбаларининг, электр моторларнинг ва алоқада ишлатиладиган толали оптик кабелларнинг янги типлари серияларини ўзлаштирилсин.

Материалларга лазер ёрдамида ишлов берадиган қурилмаларни кўплаб ишлаб чиқариш йўлга қўйилсин.

Химия ва нефть машинасозлигида серунум асбоб-ускуналарни, шу жумладан химия, нефть, газ саноатида, нефть ва газни қайта ишлаш, нефть химияси, микробиология, целлюлоза-қоғоз саноатида ва геология-разведка ишларида принципиал янги технология жараёнлари учун серунум асбоб-ускуналар яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин.

Минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, химиявий тола ва пластмасса ишлаб чиқарадиган катта қувватли машина-ускуналар ва агрегатлар; оқсил-витаминли концентратлар, озуқа ачитқиси ва фурфурол, амино кислота-лизин ишлаб чиқарадиган технологик линиялар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. В-2 озуқа витамини ва ксилит ишлаб чиқарадиган комплект технология линиялари вужудга келтирилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Универсал монтаж қилинадиган ва кон-қудуқларни гуруҳлаб пармалайдиган комплект пармалаш қурилмалари, кон-қудуқларни ишлатиш ва ремонт қилишни механизациялаштирадиган машина-ускуналар, нефть ва газ конларини ускуналаш учун керакли автомат ва блок-комплект асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш таъминлансин.

Кўп юк кўтарадиган ағдарма машиналар учун йирик габаритли шиналар, шаклли ва шаклсиз резина-техника маҳсулотларининг янги турларини, полимер плёнка ва зовурларга ётқизиладиган қувурлар тайёрлайдиган серунум техника ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Газ тозалайдиган, чанг тутадиган ғоят самарали асбоб-ускуналар ва саноатдан чиқадиган оқава сувни тозалайдиган асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш таъминлансин.

Станоксозлик ва асбобсозлик саноатида тайёрланаётган техника ва асбобларнинг техникавий даражаси оширилсин ва сифати яхшилансин:

металл қирқиш станокларининг, темирчилик-пресслаш машиналарининг, қуйиш ва ёғочсозлик машина-ускуналарининг унумдорлигини 1,3—1,6 баравар, уларнинг ишлатишдаги пухталиги ва чидамлилигини ошириш, шунингдек металл қирқиш станокларининг аниқлигини камида 20—30 процент ошириш;

темирчилик-пресслаш машина-ускуналари ишлаб чиқаришни илдам ўстириш;

автомат манипуляторлар билан таъминланган металл ишлаш машина-ускуналари комплексларини ишлаб чиқаришни жадал ривожлантириш;

рақамли программа асосида бошқариладиган, айниқса асбоблари автомат тарзда алмаштириб туриладиган ва кўп операцияларни бажарадиган металл ишлаш станоклари: машинасозлик ва металл ишлаш учун автомат линиялар, шу жумладан қайта созланадиган линиялар; оғир ва ноёб металл қирқиш станоклари ҳамда темирчилик-пресслаш машиналари; кўплаб тайёрланадиган маҳсулотларни йиғишни автоматлаштириш ускуналари ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш;

мебель, ёғоч-пайраха плиталар, дурадгорлик—қурилиш буюмлари, ёғоч-панель уйлар ва бошқа ёғоч маҳсулотлар тайёрлайдиган автомат ёғочсозлик машина-ускуналари комплектларини ишлаб чиқаришни кенгайтириш таъминлансин.

Асбоблар, шу жумладан абразив асбоблар тайёрлаш кўпайтирилсин, машинасозлик, металл ишлаш ва бошқа тармоқларнинг шу асбобларга бўлган эҳтиёжлари янада тўла қондирилиши таъминлансин.

Асбобларнинг янги турлари, шу жумладан ейилишга чидамли қоплама ётқизилган асбобларни, вольфрамсиз қаттиқ қотишмалар, сунъий олмослар ва бошқа ўта қаттиқ материалларни кенг миқёсда ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Приборсозликда микроэлектроника, оптик электроника ва лазер техникасининг энг янги ютуқлари асосида ҳисоблаш техникаси, автоматлаштириш приборлари ва воситаларининг техникавий даражаси оширилсин.

Тез ҳаракат қиладиган бошқарув ва ҳисоблаш комплекслари, уларнинг четки ускуналари ва программалаш воситалари, ростлаш ва телемеханика электрон қурилмалари, ижрочи механизмлар, мураккаб технология жараёнларини комплекс автоматлаштириш системаларининг, агрегатлар, машиналар ва асбоб-ускуналарнинг приборлари ҳамда датчикларини ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Энергия истеъмолини бошқарадиган автомат системаларнинг ўлчаш—ахборот техникасини, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сифатини контроль қилиш учун автоматлаштириш приборлари ва воситаларини ишлаб чиқиш ташкил этилсин.

Нефть, газ ва бошқа фойдали қазилмаларни разведка қилиш юзасидан геофизикавий ишлар ўтказиш учун рақамли сейсморазведка комплексларини яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин. Илмий тадқиқотлар учун, атроф муҳитнинг холатини контроль қилиш учун керакли приборлар ва ўлчаш қурилмалари, замонавий медицина приборлари ва аппаратлари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Автомобиль саноатида дизель моторли юк автомобилларни ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Жуда кўп юк кўтарадиган ва карьерларда ишлатиладиган янги ағдарма машиналар, ҳар хил ишлар учун фойдаланиладиган ағдарма машиналар ва дизель моторли автобуслар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин, автопоездларга тиркаладиган прицеплар ва ярим прицеплар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Ички ёнув моторларининг конструкцияларини такомиллаштириш ҳисобига уларнинг ёқилғини тежаш хусусияти оширилсин.

Юк ортиш-тушириш қурилмалари бўлган юк автомобиллари, шунингдек 20 ва 30 тонна юк кўтароладиган контейнер ташиш машиналари, рефрижераторлар ва нефть маҳсулотлари учун автоцистерналар, чорва, парранда ва суюқ комплекс ўғит ташийдиган 9—13,5 тонна юк кўтара оладиган машиналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги учун юқори ўтағонли махсус автомобиллар ва автопоездларнинг конструкцияси ишлаб чиқилсин ҳамда уларни сериялаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Шаҳар ичида юк ташиш учун самарали ток манбалари билан таъминланган кам тоннажли юк электромобилларининг конструкциялари яратилсин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин. Ремонт-эксплуатация эҳтиёжлари учун автомобилларнинг запас қисмларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Подшипник саноати, айниқса станоксозлик ва приборсозлик учун кўп-юк кўтара оладиган ва аниқлиги жуда юқори подшипниклар ишлаб чиқариш янада ривожлантирилсин.

Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлигида «К-700», «Т-150» ва бошқа типлардаги кучли тракторлар, шунингдек уларга қўшиб ишлатиладиган машина ва қуролларнинг бутун комплексини ишлаб чиқаришни янада ўстириш таъминлансин.

Деҳқончиликда индустриал технологияни жорий этиш учун серунум машиналар зарур туркумининг қувватлари оширилсин ва уларни тайёрлаш ташкил этилсин.

Ўзининг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатидан ҳозирги замон талабларига мувофиқ келадиган кучли чопиқ трактори ва серунум дон комбайни конструкциялари яратилсин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин.

Тупроқнинг нурашига қарши курашиш учун керакли машина-механизмлар, сабзавотчилик ва боғдорчилик машиналари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ўзи юрар уюмлаб ўрадиган ўроқ машиналари ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Комбинациялаштирилган тупроқ ишлаш ва экин экиш машиналари, шунингдек иш органлари актив ҳаракат қиладиган машина ва қуроллар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Қаттиқ ва суюқ минерал ўғитларни, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини тайёрлаб, тупроққа солиш учун зарур бўлган янги серунум машина ва механизмларни, шунингдек дон тозалаш, дон тозалаш-қуритиш агрегатларини ва юксак унумли комплексларини тайёрлаш йўлга қўйилсин.

Чорвачилик ва ем-хашак тайёрлаш машинасозлигида ем-хашак ғамлаш ва тайёрлаш, чорва ва парранда боқиш ҳамда семиртиришнинг илғор технология жараёнлари жорий этилишини таъминлайдиган юксак самарали машина ва ускуналарнинг, шунингдек чучук сув балиқчилиги учун керакли асбоб-ускуналарнинг комплектларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ем-хашак йиғиштириб берадиган ўзи юрар машиналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Органик ўғитни қайта ишлайдиган машиналар, шу ўғитларни ерга солиш учун кўп юк кўтарадиган машиналар, кўк ем-хашак ташийдиган катта сиғимли транспорт воситалари, силос ва сенаж юклагичлар, шунингдек сут совитадиган резервуарлар ишлаб чиқариш қувватларини ривожлантириш, уларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш кўзда тутилсин.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлигида қурилиш ишларининг барча босқичларидаги асосий ишларни комплекс механизациялаш учун керакли серунум машиналар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Кучли ўзи юрар ер қазиш-тупроқ ташиш машиналари, ўрмон қирқишни механизациялаш, мелиоратив қурилиш ва коммунал хўжалиги учун керакли янги турдаги машина-механизмларни ишлаб чиқариш тезлаштирилсин.

Механизациялаштирилган, дастлабки қурилиш-монтаж асбоблари ва қурилиш-пардозлаш машиналарининг техникавий даражаси оширилсин, турлари ва уларни ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Бинокорлик материаллари, буюмлари ва янги йиғма конструкциялар тайёрлаш учун керакли бўлган комплект технология линиялари ва асбоб-ускуналари яратилсин ҳамда уларни кўплаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Қуруқ усулда цемент олиш учун серунум автомат линиялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлигида технология жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришни таъминлайдиган, қишлоқ хўжалик хом ашёсидан комплекс фойдаланишни, уни қайта ишлаш, асраш ва истеъмолчига етказиб беришда нобудгарчиликни қисқартиришни, шунингдек ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш ва турларини кўпайтиришни таъминлайдиган машина ҳамда ускуналарнинг юксак самарали системаларини ишлаб чиқиш амалга оширилсин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин.

Узоқ муддат сақланадиган озиқ-овқат маҳсулотлари ва масалliқлар тайёрлайдиган, озиқ-овқат ва саноат молларини қадоқлаб, ўраб берадиган асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Полиграфия саноати учун электроника воситаларидан фойдаланиб, ахборотларни ишлайдиган самарали машина ва ускуналар системалари вужудга келтирилсин. Офсет босма машиналари, юқори босма учун автомат ускуналар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш таъминлансин.

Электр-рўзғор техникаси ишлаб чиқариш ҳар томонлама кенгайтирилсин ва унинг турлари кўпайтирилсин. Бу техниканинг пишиқ-пухталиги, тежамлилиги, қулайлиги ва бежиримлиги оширилсин.

Бинокорлик материаллари, қурилиш конструкциялари ва деталлари саноатида маҳсулот ҳажми 17—19 процент кўпайтирилсин. Металл ишлатилиши, қурилиш таннархи ва меҳнат сарфи, иморатлар, иншоотларнинг вазни камайишини ва уларнинг иссиқликдан сақланиши ошишини таъминлайдиган буюмлар ишлаб чиқаришни устун даражада ривожлантириш кўзда тутилсин.

1985 йилда 140—142 миллион тонна цемент ишлаб чиқарилсин. Юқори маркали ва махсус цементлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Иссиқлик электр станцияларининг кули ва шлакидан, металлургия ва фосфор шлакларидан, саноатнинг кон қазиш тармоқлари ва кўмир бойитиш фабрикалари чиқитларидан фойдаланиб, ғовакли тўлдиргичлар ишлаб чиқарадиган қувватлар ривожлантирилсин. Норуда бинокорлик материаллари саноатини янада ривожлантириш таъминлансин. Ойна, айниқса жило берилган ойна, қурилиш фаянси ва санитария-техника буюмлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, уларнинг сифати оширилсин.

Илғор темир-бетон-металл ва ёғочдан елимлаб ясалган конструкциялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Цемент, ойна, охак ишлаб чиқаришда энергияни тежайдиган технологиялар, темир-бетонга иссиқлик ишлови бериш, керамика маҳсулотларини пиширишнинг тежамли механизмлари, иссиқлик агрегатларини изоляциялашнинг ва иккиламчи иссиқликдан фойдаланишнинг самарали усулларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тезлаштирилсин. Тежамли иситиш приборлари ва санитария-техника асбоб-ускуналари, автоматлаштирилган иситиш қозонлари ва қозонхона қурилмалари тайёрлаш кўпайтирилсин.

Ғишт ишлаб чиқаришини техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин.

Шўрхок тупроқларни охаклаш учун охак ва доломит унини қишлоқ хўжалигига етказиб бериш кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16—19 процент оширилсин.

Ўрмончилик, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноатида маҳсулот ҳажми 17—19 процент кўпайтирилсин.

Ёғоч тайёрлаш саноатини янада ривожлантириш таъминлансин, ёғоч тайёрлаш ва йўл қурилиши учун корхоналар серунум машиналар билан таъминлансин. Ёғоч тайёрлашдаги меҳнат ва турмуш шароитлари яхшилансин. Мамлакатнинг Европа қисмида атроф муҳитга зарар етказмай ўрмон хом ашё ресурсларидан тўла-тўкис фойдаланилсин. Ўрмонларни парвариш қилиш, ёғоч тайёрлаш ва қайта ишлаш бўйича комплекс корхоналар ташкил этилсин.

Ёғоч хом ашёсини қайта ишлашнинг комплекслилиги анча оширилсин. Ёғоч ва қоғоз маҳсулотининг илғор турларини илдам суръатлар билан ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Ёғоч-пайраха плиталар ишлаб чиқариш тахминан 1,5 баравар, ёғоч-тола плиталар ва целлюлоза ишлаб чиқариш 1,25 баравар, картон ишлаб чиқариш 1,3—1,4 баравар ва қоғоз ишлаб чиқариш 18—20 процент кўпайтирилсин. Матбуот учун керакли қоғознинг турларини кўпайтиришни ва сифатини анча яхшилашни таъминлайдиган янги технология жараёнлари ва материаллари ҳосил қилинсин ҳамда ўзлаштирилсин. Макулатурадан имкони борича кўпроқ қайта фойдаланилсин. Мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, унинг турлари кўпайтирилсин, сифати ва қулайлиги яхшилансин.

Қишлоқларда уй-жой қурилиши учун ёғоч панель уйлар ишлаб чиқарадиган қувватлар ривожлантирилсин ва уларни ишлаб чиқариш ҳажми кўпайтирилсин.

Ёғоч хом ашёсидан целлюлоза ва бошқа ярим фабрикатлар чиқиши кўпайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16—18 процент оширилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқарувчи тармоқларни, корхоналар ва цехларни серунум техника, илғор технология билан таъминлаш ҳамда уларни юқори сифатли хом ашё ва материаллар билан янада тўла таъминлаш тадбирлари ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин. Совет кишиларининг ўсиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ равишда молларнинг турларини янада кўпайтириш ва такомиллаштириш ҳамда сифатини ошириш кўзда тутилсин. Оммавий равишда талаб қилинадиган моллар ишлаб чиқаришда координациялаш ва ихтисослаштириш яхшилансин.

Енгил саноатда маҳсулот ҳажми 18—20 процент кўпайтирилсин. Кўплаб талаб қилинаётган юқори сифатли моллар, аввало ҳар хил турдаги ип газлама, жун, шойи, зиғир толасидан тўқилган газлама ва улардан тайёрланган кийим-кечак, ички ва устки трикотаж, пайпоқлар, пардабоп тўрлар, мўйнадан тикилган бош кийимлар, сунъий мўйна ва чарм ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Болалар ассортименти моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ва сифатини яхшилашга алоҳида эътибор берилсин.

Енгил саноат корхоналарини серунум пневмомеханик ва роторли ҳамда ипни ўзи ўрайдиган машиналар, мокисиз тўқув станоклари, узлуксиз газлама ҳосил қилувчи кўп туйнукли машиналар, ип газлама, жун, трикотаж ва тикув саноати тармоқларида комплекс механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган линиялар, газлама ва трикотажни охарлашнинг, нотўқима материаллар тайёрлашнинг узлуксиз технология жараёнларини янада кенг миқёсда жорий этиш асосида техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин.

Ишлаб чиқарилаётган тўқимачилик материалларининг структураси яхшилансин, шу мақсадда трикотаж буюмлар ва нотўқима материаллар улуши кўпайтирилсин. Техника мақсадлари учун ишлатилаётган табиий тола химиявий толалар билан, газламалар эса нотўқима материаллар билан максимал равишда алмаштирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16—20 процент оширилсин.

Маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш камида 1,4 баравар кўпайтирилсин, шу молларнинг сифати анча оширилсин, турлари доимо янгилаб ва яхшилаб борилсин. Узоқ муддат фойдаланиладиган, функционал вазифалари янгилиги ва тежамлилиги билан, истеъмол ва эстетик хусусиятлари яхшиланганлиги билан, ғоят қулайлиги билан ажралиб турадиган техникавий жиҳатдан мукаммал буюмлар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин, бу буюмларни ҳосил қилишда фан ва техниканинг замонавий ютуқларидан фойдаланилсин.

Кўплаб талаб қилинаётган рўзғор моллари, маиший химия, санитария-техника буюмлари, слесарлик, дурадгорлик, боғ-полизчилик асбоблари, қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаштиришнинг кичик воситалари, шунингдек бадиий ва техникавий ижодкорлик, спорт ва туризм учун керакли молларни ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Гражданларга тегишли маиший машиналар, приборлар ва транспорт воситаларининг запас қисмларига бўлган эҳтиёж тўла қондирилсин.

Саноат тармоқларига маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқаришни ўстириш учун қуйидаги топшириқлар белгилансин: радио саноати мана шундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришни 1,7—1,9 баравар, алоқа воситалари саноати 1,5—1,8 баравар, электрон саноати 1,8—1,9 баравар, химия саноати 1,4—1,6 баравар, авиация, автомобиль саноати, қора металлургия, енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлиги ва электротехника саноати 1,4—1,5 баравар, приборсозлик, бинокорлик материаллари саноати, ўрмон ва ёғочсозлик саноати 1,3—1,4 баравар кўпайтирсин.

Балиқ саноатида озиқ-овқат бўладиган товар балиқ маҳсулоти (шу жумладан консервалар) ҳажми 10—12 процент кўпайтирилсин.

Балиқ маҳсулотининг турларини янада кўпайтириш ва сифатини яхшилаш, тирик ва совитилган балиқ, балиқ масалliқлари, дудланган ва қуритилган балиқ, балиқ филеси ва ярим фабрикатлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

Ички сув ҳавзаларининг ва СССР соҳилларига туташ денгиз районларининг маҳсулдорлиги оширилсин, балиқ запасларини муҳофаза қилиш кучайтирилсин. Ҳовуз, кўлларда ва балиқ боқиладиган бошқа хўжаликларда балиқ етиштириш тез суръатлар билан ривожлантирилсин, шу хўжаликларда маҳсулот етиштиришни 1,8—2 баравар кўпайтириш таъминлансин. Дунё океанининг очиқ қисмидаги биология ресурсларини тадқиқ қилиш ва рационал асосда фойдаланиш миқёслари кенгайтирилсин.

Балиқ овлаш флоти янги серунум кемалар билан тўлдирилсин ва кемаларни техника билан қайта қуроллантириш, уларни юқори самарали балиқ излаш ва навигация приборлари билан, ов қуроллари билан, овлаш ва технология асбоб-ускуналари билан таъминлаш, ёқилғи билан, идиш-ўраш материаллари ва бошқа материаллар билан ўз вақтида таъминлаш, кемаларни портларда ремонт қилиш ва уларга юк ортиш-тушириш муддатларини қисқартириш ҳисобига кемалардан фойдаланиш яхшилансин.

Маҳсулот ишлаб чиқариш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига кўпайтирилсин.

Маҳаллий саноатда маҳсулот ҳажмини тахминан 1,4 баравар ўстириш таъминлансин, моллар ва буюмларнинг сифати яхшилансин ҳамда турлари кўпайтирилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ва саноат буюмларини маҳаллий хом ашёлардан ва материаллардан, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши чиқиндиларидан фойдаланиб ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Маҳаллий минерал хом ашё қазиб олиш, хвич, супурги ва бошқа турдаги ўсимлик хом ашёсининг маданий навларини етиштириш кенгайтирилсин. Аввало инвалидларнинг, пенсионерларнинг меҳнатидан, шунингдек мавсумлар ўртасидаги даврларда қишлоқ аҳолисининг меҳнатидан фойдаланиш ҳисобига уй ҳунармандчилиги ривожлантирилсин.

V. Агросаноат комплексининг ривожланиши

Мамлакатни озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик хом ашёси билан ишончли тарзда таъминлаш агросаноат комплексининг асосий вазифасидир.

Озиқ-овқат программасини муваффақиятли амалга ошириш мақсадида агросаноат комплекси тармоқларини ягона планлаштириш, пропорционал ва балансланган ҳолда ривожлантириш таъминлансин, унинг моддий-техника базаси анча мустаҳкамлансин, тармоқлараро иқтисодий алоқаларни такомиллаштириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришда уларнинг ўзаро ҳамкорлигини пухта ташкил этиш, маҳсулотни сақлаш, ортиш ва тушириш, қайта ишлаш ҳамда истеъмолчига етказиб берилишини яхшилаш пухта ташкил этилсин.

Қишлоқ хўжалигида барча тармоқларнинг динамик ривожланиши ва самарадорлиги ошишига, ишлаб чиқаришнинг кўпайиб, маҳсулот сифати яхшиланишига эришилсин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ҳар томонлама интенсивлаш йўли давом эттирилсин.

Колхозлар ва совхозларда илғор тажриба қатъият билан жорий этилсин, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ердан, ишлаб чиқариш фондларидан, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги анча оширилсин. Хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, сарф-харажатни камайтириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши рентабеллигини ошириш ва хўжаликларнинг молия-иқтисодий аҳволини яхшилаш бўйича тадбирлар системаси амалга оширилсин.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини мамлакатнинг зоналари ва районлари бўйича жойлаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин, уни ихтисослаштириш ва концентрациялаш даражаси оширилсин. Умумиттифоқ озиқ-овқат фондини вужудга келтириш, шунингдек, аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондиришда республикалар, ўлкалар, областлар ва районларнинг роли ва масъулияти кучайтирилсин.

Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўртача йиллик ишлаб чиқариш 12—14 процент ва жамоат хўжалигида меҳнат унумдорлиги 22—24 процент оширилсин.

Деҳқончиликда замин унумдорлиги ва ҳосилдорлигини бутун чоралар билан ошириш, дон, озуқа ва бошқа маҳсулотларни хўжаликни зонал, илмий асосланган системада юритиш негизида янада кўпайтириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

Ўртача йиллик дон етиштириш 238—243 миллион тоннага, шу жумладан дуккакли дон экинлари етиштириш 14—15 миллион тоннага етказилсин. Тариқ, гречиха, жавдари буғдой, шоли, буғдойнинг қаттиқ ва кучли навлари, шунингдек, маккажўхори, озуқа учун дон экинлари етиштириш ва харид қилиш кўпайтирилсин.

Озуқа ишлаб чиқаришни тубдан яхшилаш ҳамда жамоат чорвачилиги ва гражданларнинг шахсий хўжалигидаги моллар эҳтиёжини қондириш кечиктириб бўлмайдиган вазифа ҳисобланади. Мамлакатда чорвачиликнинг ишончли ҳамда балансли озуқа базасини яратиш юзасидан комплекс программани ишлаб чиқиб, уни амалга оширишга киришиш ниҳоясига етказилсин. Колхозлар ва совхозларда озуқа ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган тармоқ характери берилсин. Хўжаликларнинг ўзларида етиштирилган озуқа билан таъминланишига алоҳида эътибор берилсин.

Барча турдаги озуқа сифати яхшилансин, озуқа оқсили проблемасини аввало нўхот, беда, люпин, соя, рапс ва бошқа оқсил моддаси кўп бўлган экинлар майдонларини кенгайтириш ҳамда бу маҳсулотлар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш ҳисобига ҳал этишга диққат-эътибор жалб этилсин. Озуқа экинлари ҳосилдорлиги ва табиий озуқа экинзорлари маҳсулдорлиги оширилсин. Ўрим-йиғим ва ҳосилни сақлаш пайтида озуқанинг тўйимлилик қиммати нобудгарчилиги кескин камайишига эришилсин. Хўжаликларда типовой лойиҳалар бўйича силос, сенаж, пичан, ўт талқони, илдиз-мева ва бошқа озуқалар сақланадиган омборлар қурилиши тезлаштирилсин.

Пахта етиштириш ҳар йили ўрта ҳисобда 9,2—9,3 миллион тоннага етказилсин, толанинг сифати яхшилансин. Пахтанинг анча қимматли ингичка толали навлари кўпайтирилсин, ўрта толали пахта навининг юксак технологик хусусиятларга эга бўлиши такомиллаштирилсин.

Луб экинлари ҳосилдорлиги ва сифати оширилсин, шунингдек уларнинг сақланиши яхшилансин, узун толали зиғирпояни саноат йўли билан дастлабки қайта ишлаш ҳажми оширилсин.

Қанд лавлаги ишлаб чиқаришнинг ўртача йиллик ҳажми 100—103 миллион тоннага етказилсин. Ҳар гектар қанд лавлагидан олинадиган қанднинг миқдори оширилсин.

Кунгабоқар, жингалак толали зиғир поя, канакунжут, эфир мойли ва бошқа техника экинлари, шунингдек, доривор ўсимликлар ҳосилдорлиги оширилсин ҳамда уларнинг уруғи сифати яхшилансин.

Картошка, сабзавот ва полиз экинлари етиштиришни янада кўпайтиришга, уларнинг ассортиментини кенгайтириб, сифатини яхшилашга эришилсин, уларнинг сақланиши яхшилансин, нобудгарчилиги кескин камайтирилсин.

Мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка етиштириш, тайёрлаш, сақлаш, қайта ишлаш ва реализация қилишни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Биринчи навбатда мева-сабзавот маҳсулотлари ишлаб чиқариладиган жойларда музхоналар, омборлар, қайта ишлаш корхоналари ва цехлари қурилиши кўпайтирилсин.

Айниқса саноат корхоналарининг иссиқ чиқиндиларидан ва иссиқ сувлардан фойдаланган ҳолда теплица хўжалиги кенгайтирилсин.

Мева, илдизмева, узум, чой ва субтропик мевалар етиштириш кўпайтирилсин. Саноат типидаги янги боғ-роғлар ва узумзорлар бунёд этиш ишлари ва мавжуд боғ-роғларни реконструкциялаш ишлари давом эттирилсин. Боғлар ва токзорларнинг нави ва сифати яхшилансин, мева дарахтларининг қишки сортлари салмоғи оширилсин. Матлубот кооперацияси орқали ва колхоз бозорларида янги узилган сабзавот ва ҳўл мева билан савдо қилиш кенг ривожлантирилсин.

Қишлоқ хўжалик экинларининг уруғчилик системаси такомиллаштирилсин, уни саноат негизига кўчириш тезлаштирилсин, ишлаб чиқаришга юқори маҳсулдор янги навлар ва гибридлар тезроқ жорий қилинсин, уруғларнинг сифати яхшилансин. Ҳосилнинг зараркунандалардан, касалликлар ва бегона ўтлардан нобуд бўлиши камайтирилсин, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик воситалари кенг қўлланилсин. Маккажўхори, қанд лавлаги, кунгабоқар, соя, картошка ва бошқа экинлар етиштиришнинг индустриал технологияси жорий этилсин.

(Давоми бешинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши тўртинчи бетда).

Чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш, моллар ва паррандалар маҳсулдорлигини ошириш таъминлансин. Ўртача йиллик гўшт етиштириш 17—17,5 миллион тоннага (сўйилган вазнда), сут 97—99 миллион тоннагача, тухум камида 72 миллиард донага, жун 470—480 минг тоннага етказилсин. Сигирларнинг маҳсулдорлигини ошириб, сутининг сифати яхшиланишига эришилсин. Бузоқларни интенсив ўстириш ва боқиш, сўқимга боқиш муддатини қисқартириш йўли билан мол гўшти етиштиришни кўпайтириш имкониятларидан кенг фойдаланилсин. Гўшт учун қорамолчилик ва паррандачиликни кенгайтириш тадбирлари амалга оширилсин. Буғучилик, йилқичилик, қуёнчилик ва мўйначилик, ҳавза балиқчилиги, асаларичилик ва пиллачиликни ривожлантиришга эътибор кучайтирилсин.

Чўчқачилик интенсив ривожлантирилсин, саноат типидаги чўчқачилик корхоналарининг қувватлари оширилсин. Ихтисослаштирилмаган хўжаликларда ҳамда аҳолининг шахсий ёрдамчи хўжаликларида чўчқа гўшти етиштириш имкониятларидан яхшироқ фойдаланилсин. Қўй гўшти, жун, қоракўл тери ва қўйчилик ҳамда эчкичиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш бутун чоралар билан кўпайтирилсин. Бу тармоқларнинг ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, йирик механизациялашган фермалар ва бўрдоқичилик майдонлари ташкил этилсин.

Ҳар бир қорамолдан олинадиган маҳсулотни анча кўпайтиришга эришилсин. Подани урчитиш йўли билан кўпайтириш ва молларнинг сақлаб қолиниши кескин яхшилансин.

Молларнинг зотли ва маҳсулдорлик сифатини такомиллаштириш, қорамол ва паррандаларнинг саноат технологияси талабларига жавоб берувчи янги юқори маҳсулдор зотларини, сафи ва гибридларини яратиш ишлари савияси оширилсин. Ветеринария хизмати яхшилансин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини сифати анча яхшиланган ҳамда план ассортиментига қатъий риоя қилинган ҳолда харид қилиш кўпайтирилсин.

Тайёрлашни ташкил этиш ва унинг методлари такомиллаштирилсин.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг колхозлар ва совхозлар билан бевосита алоқалари ривожлантирилсин.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ёрдамчи хўжаликларида, аҳолининг шахсий ёрдамчи хўжаликларида, шунингдек, ишчи ва хизматчиларнинг боғдорчилик ва полизчилик ширкатларида гўшт, сут, картошка, сабзавот ва мева етиштириш кўпайтирилсин. Бузоқ, озуқа, уруғ ва ўғит сотиб олишда уларга ёрдам кўрсатилсин.

Ерларни **мелиорациялашни** янада ривожлантириш таъминлансин. Давлат капитал маблағлари ҳисобига 3,4—3,6 миллион гектар суғориладиган ерлар ҳамда 3,7—3,9 миллион гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилсин, саҳро, яримсаҳро ва тоғли районларда 26—28 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ҳар томонлама оширишга ҳамда бу ерлардан лойиҳада кўзда тутилган ҳосилни олишга эришиш муддатларини қисқартиришга эришилсин. Сув хўжалиги қурилишининг техник даражаси ва сифати оширилсин, ерларни мелиорациялаш ва уларни қишлоқ хўжалик учун ўзлаштириш юзасидан комплекс ишлар ўтказиш таъминлансин, суғориладиган ва захи қочирилган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Мавжуд мелиоратив системаларни реконструкция қилиш ва уларнинг сув таъминотини яхшилаш, тупроқнинг шўрланишига ва ортиқча шўрхок бўлишига барҳам бериш ишлари илдам суръатлар билан олиб борилсин.

Шимол дарёлари сувининг бир қисмини Волга дарёси ҳавзасига қуйиш юзасидан тайёргарлик ишларини амалга оширишга киришилсин, шунингдек Сибирь дарёлари сувини Ўрта Осиё ва Қозоғистонга оқизиш бўйича илмий ва лойиҳа ечими ишлари давом эттирилсин.

Деҳқончилик ва чорвачиликда **химиялаштириш воситаларидан** янада рационал фойдаланиш ва бу воситаларни етказиб бериш тадбирлари изчил амалга оширилсин. 1985 йилда қишлоқ хўжалигига камида 115 миллион тонна шартли бирликларда (100 процент озуқа моддасига айлантириб ҳисобланганда 26,7 миллион тонна) минерал ўғит, 5 миллион тонна миқдорида химиявий озуқа қўшимчаси ҳамда 650—680 минг тонна юқори самарали ўсимликни ҳимоя қилиш воситалари етказиб берилиши таъминлансин. Озуқани консерва қилиш учун қишлоқ хўжалиги химиявий воситалар билан таъминланиши яхшилансин.

Қишлоқ хўжалигида агрохимия хизматининг роли ва минерал ўғитлардан, оҳак материаллардан, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларидан самарали фойдаланишда уларнинг масъулияти оширилсин. Ўғитлар солишнинг локал усуллари кенг жорий қилинсин. Ўғитларни сақлаш, ортиш ва тушириш ҳамда улардан фойдаланишдаги нобудгарчилик кескин камайтирилсин.

Органик ўғит ресурсларидан янада тўлиқ ва самарали фойдаланилиши таъминлансин. Хўжаликлар шу мақсадларда ишлатиладиган юқори унумли машина ва ускуналарнинг зарур туркуми билан таъминлансин. 1985 йилга бориб органик ўғитлардан фойдаланиш ҳажми 1—1,2 миллиард тоннага етказилсин. Шўрхок тупроқнинг оҳаклаш сифати оширилсин.

Ўн биринчи беш йилликда қишлоқ хўжалиги учун тегишли капитал маблағ ажратиб бериш кўзда тутилсин, капитал маблағнинг ҳажми халқ хўжалигини ривожлантиришга ажратилаётган умумий ҳажмида эришилган натижадан кам бўлмасин. Ишлаб чиқаришга ажратиладиган капитал маблағларнинг самарадорлиги бутун чоралар билан оширилсин, биринчи навбатда бу маблағлардан ернинг ҳосилдорлигини ошириш, чорвачиликнинг барқарор озуқа базасини яратиш, омборхоналар ва сақлаш хоналар қурилиши, маҳсулотни дастлабки қайта ишлаш қувватлари, чорвачилик комплекслари ва бошқа объектларни реконструкциялаш ва кенгайтириш учун фойдаланиш лозим.

Қишлоқда обод уй-жойлар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, клублар ва бошқа маданий-маиший объектлар қурилиши илдам суръатлар билан олиб борилсин. Шу мақсадларга ажратиладиган капитал маблағлар 25—30 процент кўпайтирилсин. Қишлоқ аҳолисини марказлаштирилган тарзда иссиқ сув, газ, водопровод, канализация билан таъминлаш пунктлари кўпайтирилсин. Ички хўжалик қаттиқ қопламали йўллар қурилиши кўлами кенгайтирилсин.

Қишлоқ қурилишининг индустриал базаси ривожланиши тезлаштирилсин. Енгил индустриал конструкцияларни юксак завод даражасида ишлаб чиқариш оширилсин.

Янги техника базасида қишлоқ хўжалигини техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигига 1870 минг трактор, 1450 минг юк автомобили, 600 минг дон комбайн ва бошқа қишлоқ хўжалик техникаси етказиб берилсин. Қанд лавлаги, пахта, узун толали зиғирпоя етиштиришда, тупроққа органик ва минерал ўғитлар солиш ва ўсимликни ҳимоя қилиш воситаларини қўллашда комплекс механизациялаш ниҳоясига етказилсин. Сабзавот, картошка, мева, озуқа ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни механизациялаш даражаси анча оширилсин.

Тракторлар, автомобиллар, ўрим-йиғим ва терим ҳамда бошқа машиналардан фойдаланиш анча яхшилансин, уларни муддатидан илгари ҳисобдан чиқариб юборишга йўл қўйилмасин. Техника ремонти ва техникага хизмат кўрсатиш сифати, шунингдек, унинг сақланиши яхшилансин. Қишлоқ хўжалигининг ремонт-хизмат кўрсатиш базасини мустаҳкамлаш ва ихтисослаштириш давом эттирилсин. Қишлоқ хўжалигида техникадан фойдаланишнинг прогрессив формаларини жорий этиш кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалигида **электр билан таъминланиш** 1,4—1,5 баравар оширилсин.

Ишлаб чиқаришга қишлоқ хўжалигини илмий асосда юритиш системасини жорий этиш учун хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари, илмий-тадқиқот муассасалари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ходимларининг масъулияти кучайтирилсин. Қишлоқ хўжалик фанининг самарадорлиги оширилсин, унинг ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатлари қисқартирилсин, фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқаси мустаҳкамлансин.

Хўжаликлараро кооперациялаш ва агро-саноат интеграцияси базасида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш ва концентрациялаш изчил ривожлантирилсин.

Колхозлар ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлаш бўйича ёрдамчи саноат ишлаб чиқариши ва устахоналари, шунингдек, асосан маҳаллий хом ашёдан ҳамда саноат чиқиндиларидан қурилиш материаллари тайёрлаш ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги учун оммавий касб кадрлари тайёрлаш яхшилансин, колхозлар ва совхозлардаги бошқаришнинг ўрта бўғини малакали мутахассислар билан мустаҳкамлансин.

Колхозлар, совхозлар ва хўжаликлараро корхоналарнинг хўжалик оператив мустақиллиги ривожлантирилсин.

Ўрмон хўжалигида уни узлуксиз ва рационал ўрмондан фойдаланиш принципида юритишга аста-секин ўтказишни таъминлаш, ўрмонларнинг сифат составини яхшилаш лозим. Камида 8 миллион гектар майдонда қимматли ёш ўрмонзорлар ўстирилсин. Ўрмон ўстиришнинг саноат методлари жорий этилсин. СССРнинг Европа—Урал зонасида махсус ўрмон плантациялари ўстириш ҳисобига доимий ўрмон хом ашё базаси яратиш юзасидан комплекс тармоқ программани амалга оширишга киришилсин.

Қўйчиликнинг озуқа базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш мақсадида Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг ярим саҳро районларидаги ўтлоқларни ўрмонлаштириш ишлари ҳажми оширилсин.

Озиқ-овқат саноати тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 23—26 процент оширилсин. Истеъмол қилишга тайёр маҳсулотлар, ярим фабрикатлар, кулинар маҳсулотлари, картошка, енгил музлатилган мева ва сабзавотдан тайёрланган маҳсулотлар тайёрлаш юксак суръатлар билан ривожлантирилсин. Болалар учун мўлжалланган ва парҳез озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлаш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Оқсил, витамин ва бошқа фойдали компонентлар билан бойитилган озиқ-овқат маҳсулотлари сифати муттасил яхшилансин, уларни ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Қадоқланган товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, маҳсулотни ўрайдиган материалларнинг янги турларини қўллаш кенгайтирилсин, булар озиқ-овқат маҳсулотининг узоқ вақт сақланишини ва нобуд бўлишини камайтиришни таъминлансин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлашнинг комплекслилиги анча оширилсин, фойдаланиш яхшилансин. Ишлаб чиқаришнинг узлуксиз схемалари ва интенсив режимлари жорий этилсин. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқаришда бевосита экстракциялаш методи, мева ва сабзавотни консервалашнинг асептик усули, гўшт ва сут саноатида комплекс механизациялашган линиялар, хом ашё ва маҳсулотни тарасиз ва контейнерда ташиш усуллари кенг қўлланилсин.

Қайта ишлаш саноатининг тирик молни, сут, мева ва сабзавотни етиштирилган жойда қабул қилиб олиб, тайёрловчилар транспортида ташишга ўтиши ҳар томонлама кенгайтирилсин.

Холодильник саноатини комплекс ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотини ишлаш ва сақлашда сунъий муздан кенг фойдаланиш таъминлансин.

Озиқ-овқат саноатида меҳнат унумдорлиги 21—23 процент, гўшт ва сут саноатида 27—29 процент оширилсин.

Ун-ёрма ва аралаш озуқа саноатида олий навли ун ишлаб чиқариш тахминан 24—27 процент, давлат саноат корхоналарида аралаш озуқа ишлаб чиқариш 13—15 процент, оқсил-витамин қўшимчалари ишлаб чиқариш икки баравар кўпайтирилсин. Юксак унумли тегирмон ускуналари комплектлари билан жиҳозлаш негизида ун саноатини техника билан қуроллантириш жадаллаштирилсин.

Жами ҳажми 20 миллион тонна бўлган дон элеваторлари ишга туширилсин. Бу элеваторлар биринчи навбатда асосий дон районларида ишга туширилсин.

Кунгабоқар, маккажўхори ва шоли етиштириладиган районларда дон қуритиш қувватлари жадал суръатлар билан оширилсин.

Микробиология саноатида микробиология синтези маҳсулотлари ишлаб чиқаришни жадаллаштириш бўйича тадбирлар амалга оширилсин, маҳсулот ишлаб чиқариш 1,8—1,9 баравар ошишига эришилсин.

Товар озуқа микробиологик оқсил ва лизин, шунингдек озуқа ва ветеринария мақсадида антибиотиклар, озуқа витаминлари, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг микробиологик воситалари, фермент препаратлари, премикслар, бактерия ўғитлари ҳамда микробиологик синтезнинг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 38—42 процент оширилсин.

VI. Транспорт ва алоқани ривожлантириш

Халқ хўжалиги ва аҳолининг юк ташишга эҳтиёжини тўлиқ ва ўз вақтида қондириш, транспорт системаси иши самарадорлиги ва сифатини ошириш транспортнинг асосий вазифасидир. Шу мақсадда:

ташиш жараёнини ташкил этиш ва уни бошқариш такомиллаштирилсин;

транспортнинг техника воситаларидан фойдаланиш даражаси ва пухталиги оширилсин;

транспортнинг барча турлари ишини координациялаш ҳамда уларнинг халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари билан ўзаро алоқаси яхшилансин, аралаш юк ташишда юк ташишнинг янада такомиллашган технологияси жорий этилсин;

транспорт ишини планлаштиришни янада яхшилаш таъминлансин, юкларни жўнатишдаги бир-бирига тўқнашиб қолишлик, ортиқча узоққа юбориш ва бошқа норационал ташиш ҳолларига барҳам берилсин, транспорт чиқимлари камайтирилсин, юк ва пассажирларни ташишда харажат ресурсларининг миқдори камайтирилсин;

транспортнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, транспортда янги техникани, прогрессив технологияни ва бошқариш системаларини автоматлаштиришни жорий қилиш тезлаштирилсин, юк ортиш, тушириш ва ремонт ишларини комплекс механизациялаш даражаси оширилсин;

ҳаракат состави ва флотнинг структураси яхшилансин, улар кенг ихтисослаштирилиши таъминлансин;

мамлакатнинг шимолий районларида юкларни ташиш учун, шунингдек, шаҳар ва шаҳар атрофи пассажир поездлари учун янги транспорт воситаларини қўллаш кенгайтирилсин;

контейнер транспорт системасини ривожлантириш жадаллаштирилсин, пакет-контейнер усулида дона юклар ташиш кенгайтирилсин ҳамда контейнерлар ва пакетларни қайта ишлаш учун зарур машина-ускуналар билан жиҳозланган махсус пунктлар тармоғи кўпайтирилсин;

барча турдаги транспортда пассажирларга хизмат кўрсатиш анча яхшилансин;

ҳаракат хавфсизлиги яхшилансин ҳамда транспортнинг атроф-муҳитга зарарли таъсирини камайтириш таъминлансин;

халқаро йўлларда юк ташишни ташкил этиш такомиллаштирилсин.

Темир йўл транспортида техника билан қайта жиҳозлаш амалга оширилсин, юк кўп ташиладиган йўналишларда темир йўлларнинг юк ташиш ва ўтказиш қобилиятини янада ошириш, шунингдек темир йўл станциялари ва узеллари қувватининг оширилиши таъминлансин;

Поездлар ҳаракатини ташкил этишда юкларни маршрутлаш даражаси ва график роли оширилсин. Локомотивлардан ва вагонлардан фойдаланиш яхшилансин. Вагонлар паркини роликли подшипникларга ўтказиш тезлаштирилсин.

Камида 5 минг километрли иккинчи темир йўл изи фойдаланишга топширилсин, 6 минг километрдан кўпроқ темир йўл электрлаштирилсин, 15 минг километрдан зиёд темир йўл автомат блокировка ва диспетчерлик маркази билан таъминлансин, камида 3,6 минг километр узунликда янги темир йўл излари ётқизилсин. Байкал — Амур темир йўл магистрали бўйлаб поездлар ҳаракати очилсин.

Темир йўл транспортининг ремонт ва қурилиш базаси мустаҳкамлансин.

Темир йўл транспортининг юк обороти 14-15 процент ва пассажир ташиш обороти 9 процент оширилсин, меҳнат унумдорлиги 10-12 процент кўпайтирилсин.

Денгиз транспортида флотдан, портлардан ва кемани ремонт қилиш заводларидан фойдаланиш яхшилансин, юк ва пассажир ташишни ташкил этиш яхшиланиб, транспорт хизмати экспортининг самарадорлиги оширилсин.

Флот ихтисослаштирилган кемалар—контейнерларни ташийдиган, лихтерларни ташийдиган кемалар билан, темир йўл паромлари Арктикада юрадиган кемалар ва музёрарлар билан тўлдирилсин. Транспорт кемаларни атом кучланишли қурилмалар билан жиҳозлаш бошлаб юборилсин.

Шимолий денгиз йўлининг ғарбий қисмида йил бўйи кемалар қатнови таъминлансин ҳамда Чекка Шимол ва Узоқ Шарқ районларига зарур юкларни ўз вақтида етказиб бериш таъминлансин.

Денгиз портлари ва кемаларни ремонт қилиш корхоналарининг қуввати оширилсин.

Денгиз транспортининг юк обороти 8—9 процент оширилсин.

Дарё транспортида аввало Сибирь, Узоқ Шарқ ва Шимол районларида юкларни ташишни таъминлаш учун моддий-техника базаси жиддий равишда мустаҳкамлансин. Мақсадга мувофиқ деб топилган жойларда юкларни темир йўл транспортидан дарё транспортида ташишга мумкин қадар кўпроқ ўтишга эришилсин. Магистрал дарё йўлларида кемалар қатнови муддати ўзлаштирилсин.

Дарё портларининг қайта ишлаш қобилияти кўпайтирилсин. Дарё флоти оғир юк кўтарадиган теплоходлар, «денгиз—дарё» деб номланган аралаш кемалар, шатак кемалар, кўп юк ортган составлар учун баржалар, музёрарлар ва яхши жиҳозланган пассажир кемалари билан тўлдирилсин. Дарё флотининг ремонт базаси ривожлантирилсин.

Дарё транспортининг юк обороти 19—20 процент оширилсин.

Трубопровод транспорти, айниқса, нефть маҳсулотлари, нефть ва газни узатиш учун мўлжалланган транспорт жадал ривожлантирилсин.

Трубопровод транспорти объектлари қурилиши сифати яхшилансин ҳамда уларнинг пухта ишлаши таъминлансин. Янгидан бунёд этилаётган газқувурларининг унумдорлигини анча ошириш, компрессор станцияларини автоматлаштириш тадбирлари амалга оширилсин. Мураккаб табиий иқлим шароитидаги етиб бориш қийин бўлган районларда трубопроводларни йил бўйи қуриш технологияси ишлаб чиқилиб жорий этилсин.

Автомобиль транспортида умумий фойдаланишдаги транспортнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва уни илдам ривожлантириш таъминлансин. Транспорт воситаларини йирик автомобиль хўжаликларида марказлаштириш давом эттирилсин, уларга техника хизмати кўрсатиш ва ремонт қилиш системаси яхшилансин. Автотранспорт воситаларининг ремонт базаси мустаҳкамлансин ва унинг ишлаш системаси яхшилансин.

Автомобиллар паркининг структураси такомиллаштирилсин, уларда оғир юк кўтарадиган, ихтисослаштирилган ва вазни енгил автомобиллар салмоғи оширилсин. Аввало халқаро йўлларда ташиш учун прицепли ва ярим прицепли автопоездларни кенг қўллаш таъминлансин.

Шаҳарлар ва қишлоқ жойларида пассажир автомобиль транспорти ишини ташкил этиш яхшилансин, автобуслар ҳаракатининг мунтазамлилиги ва тез-тез қатнови оширилсин.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортининг юк обороти 1,4 баравар ва умумий фойдаланишдаги автобусларнинг пассажир ташиш обороти 16—18 процент оширилсин.

Магистрал **автомобиль йўллари** таянч тармоқларини жадал ривожлантириш кўзда тутилсин. Қишлоқ жойларда ва биринчи навбатда район марказларини, колхозлар ва совхозларнинг марказий қўрғонларини умумий фойдаланиладиган автомобиль йўллари билан боғловчи автомобиль йўллари қурилиши кенгайтирилсин. Йўл қурилиши, ремонти ва уни сақлаш сифати яхшилансин, ҳаракат хавфсизлигини оширишга алоҳида эътибор берилсин.

Ҳаво транспортида магистраль ва маҳаллий ҳаво йўлларида аэропортлар тармоғини ривожлантириш давом эттирилиб улар ташиш жараёнларини ва самолётларнинг хизмат кўрсатишини механизациялаш ва автоматлаштиришнинг замонавий воситалари билан жиҳозлантирилсин, граждан авиацияси базалари, айниқса Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларидаги граждан авиацияси базаларининг ремонт заводлари ва авиация —техника базалари қурилиши ва уларни реконструкция қилиш давом эттирилсин.

Авиация техникасидан рационал фойдаланиш, ёнилғи нобудгарчилигини камайтириш, шунингдек двигателларнинг тежамкорлигини ошириш, самолётлар ва вертолётларнинг вазн ҳамда аэродинамик характеристикаларини яхшилаш ҳисобига ёнилғи сарфини анча камайтириш тадбирлари амалга оширилсин.

Самолётларнинг ҳаводаги ҳаракатини, учиши ва қўнишини бошқаришни автоматлаштиришни ҳамда учишларнинг мунтазамлилиги ва хавфсизлигини оширишни таъминлайдиган самолёт ичидаги ва ердаги системаларни навигацион ва радиотехника ускуналари билан кенг жиҳозлаш кўзда тутилсин.

Пассажирларни ташиш тахминан 1,3 баравар оширилсин.

Саноат транспортида реконструкция қилиш ва техника билан қайта жиҳозлаш суръатлари оширилсин, ҳаракатдаги составдан фойдаланиш яхшилансин, юкларни ортиш ва тушириш мунтазамлилигига эришилсин.

Тармоқлараро саноат темир йўл транспортининг ишлаб турган корхоналари кенгайтирилсин ва шундай янги корхоналар ташкил этилсин.

Транспортнинг узлуксиз ва янги ихтисослаштирилган турлари ва конвейер; пневмоконтейнер, гидравлик ва бошқа турлари айниқса, кон-руда ва химия саноати ҳамда қурилиш материаллари саноати корхоналарида ишлатиладиган турларини жорий этиш жадаллаштирилсин.

Халқ хўжалиги ва аҳолининг **алоқа** хизматига бўлган эҳтиёжи янада тўлиқ қондирилиши таъминлансин.

Ахборот узатишнинг энг янги системалари базасида мамлакатнинг ягона автоматлаштирилган алоқа тармоғини шакллантириш давом эттирилсин, рангли телевидение ва стереофоник радиоэшиттириш ривожлантирилсин. Кўп программали телевидение ва радио эшиттириш ташкил этиш, узоқ районлар билан телефон алоқасини ўрнатиш, марказий газеталарнинг саҳифаларини фототелеграф усулида юбориш учун ернинг сунъий йўлдошларидан кенг фойдаланилсин.

Шаҳарлараро телефон каналлари масофаси тахминан 1,8 баравар, шаҳарлар ва қишлоқ жойлардаги телефонлар миқдори 1,3 баравар, шу жумладан, аҳолига ўрнатиладиган телефонлар 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Почта алоқаси корхоналаридаги ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси оширилсин, почта ва матбуот маҳсулотини контейнерларда ташиш ҳажми анча кўпайтирилсин.

VII. Капитал қурилиш

Капитал қурилишнинг асосий вазифаси мамлакат ишлаб чиқариш потенциалини янги техника асосида, шунингдек, ноишлаб чиқариш соҳасини ривожлантириш асосида янада оширишдан иборат.

Шу мақсадда капитал қурилишни тубдан яхшилаш, капитал маблағлар самарадорлигини оширишга эришиш зарур. Асосий диққат-эътибор асосий фондлар ва ишлаб чиқариш қувватларининг ўз вақтида ишга туширилишини таъминлашга қаратилмоғи лозим. Капитал маблағлар ва моддий ресурслар энг муҳим қурилишларга жамлансин. Бир пайтда қуриладиган объектлар миқдори чеклаб қўйилсин, қурилиш муддати қисқартирилсин, ишлаб чиқариш қувватлари ва объектларнинг йил давомида бир меъёрда ишга туширилишига эришилсин. Яқин йиллар ичида битказилмаган қурилишлар ҳажмини ва ўрнатилмаган машина-ускуналар запасларини норматив ҳолига етказилсин.

Беш йиллик мобайнида халқ хўжалигига капитал маблағ сарфлаш пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига 12—15 процент оширилсин.

Капитал маблағлар биринчи навбатда илгари бошланган корхона ва қурилишларни реконструкция қилиш ҳамда техника билан қайта жиҳозлашга сарфлансин. Янги корхоналарни қуриш ва кенгайтириш, халқ хўжалиги маҳсулотининг мана шу турини мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишни яхшилашни, уларни реконструкциялаш ва техника жиҳатидан қайта жиҳозлашни ҳисобга олган ҳолда таъминламагандагина бошлансин.

Лойиҳа—смета иши яхшилансин, қурилиш энг прогрессив ва тежамкор лойиҳалар бўйича амалга оширилсин. Уларда фан-техника тараққиёти ютуқларидан фойдаланиш ва илғор тажриба асосида, материалларни ҳамда қурилишда меҳнат сарфини тежаш асосида капитал маблағлар самарадорлигини ошириш кўзда тутилсин. Планлаштириш, архитектура ва қурилиш ечимларининг сифати яхшилансин, бинолар ва иншоотлар қурилиши, шунингдек, уй-жой қурилиши таннархи камайтирилсин, ишлаб чиқаришга тушириладиган ҳар бир единицага капитал маблағ сарфлаш салмоғи қисқартирилсин.

Министрликлар, идоралар, экспертиза органлари, лойиҳа конструкторлик ва илмий тадқиқот ташкилотлари лойиҳа ечимларининг юксак техникавий ва иқтисодий даражасини таъминлаш, қурилишнинг смета таннархини тўғри белгилашдаги масъулияти кучайтирилсин.

Қурилиш ва монтаж ишларини пудрат ва хўжалик усулида юритиш такомиллаштирилсин. Қурилишни ташкил этишнинг прогрессив формалари: комплект блокли, вахтали, узеллар бўйича ва бошқа формалари ҳар томонлама ривожлантирилсин. Инженерлик тайёргарлиги ва ишлаб чиқариш технология комплектацияси даражасини ошириш негизида ҳамма жойда турдош поток бригада пудрати ёйилиши учун шарт-шароитлар яратиб берилсин.

Қурилишни бошқаришнинг ўрта бўғинини хўжалик ҳисобига ўтказиш ниҳоясига етказилсин.

Қурилишда қўл меҳнатини анча қисқартириш, қурилиш ташкилотларини юксак унумли машиналар, механизмлар, автотранспорт билан таъминлаш улардан фойдаланишни ишда сменаларни ошириш ҳисобига яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Ишлаб чиқариш тўхтатилмаган ҳолда қурилиш ишларини олиб бориш учун машиналар комплексини ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Қурилиш ташкилотларини кичик механизация воситалари, механизациялашган ва қўл асбоблари билан таъминлаш яхшилансин.

Қурилиш ишлаб чиқаришнинг индустриал даражаси ҳамда қурилиш конструкциялари ва деталларининг заводда ишлаб чиқариш даражаси оширилсин, янги самарали конструкцияларни қўллаш кенгайтирилсин. Қишлоқ районларда маҳаллий бинокорлик материалларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Қурилиш марказлашган районларда қурилиш-монтаж территориал ташкилотларнинг қуввати оширилсин. Кучли қурилиш-монтаж ташкилотлари ҳамда қурилиш индустриясининг кўчма инвентар базалари тармоғи ривожлантирилсин.

Уйсозлик комбинатларини янада ривожлантириш ва техника билан қайта жиҳозлаш таъминлансин, уларнинг қувватидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Уй-жой қурилишининг умумий ҳажмида йирик панелли ва катта ҳажмдаги блокли уй-жойлар қуриш салмоғи оширилсин.

Банк кредити ҳисобига объектлар қурилиши кенг амалга оширилсин. Банклар қурилиш ташкилотларига корхонанинг тўла смета таннархи миқдорида, буюртмачига тайёр корхонани тўла-тўкис топшириш учун маблағ бериб қўяди.

Қурилишда меҳнат унумдорлиги 15—17 процент оширилсин.

VIII. Социал ривожланиш ва халқ фаровонлигини ошириш

Экономикани юксалтириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш негизида халқ фаровонлигини янада ўстириш, социалистик турмуш тарзини, ижтимоий муносабатларнинг бутун системасини ривожлантириш таъминлансин.

Шу мақсадда:

юксак унумли меҳнат, унинг ижодий характерини кучайтириш учун энг қулай шарт-шароитларни вужудга келтириш; қўлда бажариладиган паст малакали ва оғир жисмоний меҳнатни бутун чоралар билан қисқартириш, меҳнат мезони билан истеъмол мезони устидан контролликни кучайтириш;

моддий неъматларни истеъмол қилиш ва хизмат кўрсатиш даражасини ошириш ҳамда структураларини такомиллаштириш, уларнинг сифатини яхшилаш ва хилларини кўпайтириш;

аҳолининг, айниқса қишлоқ аҳолисининг уй-жой ва маиший шароитларини яхшилаш, рўзғордаги меҳнатни енгиллаштириш, барча турдаги хизмат маданиятини ошириш;

оилани мустаҳкамлаш учун шарт-шароитлар яратиш, болалик оилаларга ҳамда ишловчи оналарга афзаллик ва имтиёзларни кенгайтириш;

аҳолининг маълумот даражаси ва маданий савиясини ўстириш, совет кишиларига медицина хизмати кўрсатишни ва уларнинг дам олишини яхшилаш, одамнинг актив меҳнат фаолияти учун тобора қулай шарт-шароитларни вужудга келтириш;

социалистик демократияни янада ривожлантириш, меҳнаткашларнинг ташаббускорлигини ошириш, уларнинг бошқарувда иштирок этишини кенгайтириш, социалистик мусобақани, меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатини ҳар томонлама авж олдириш;

Экономикани ўстиришнинг социал омилларидан самарали фойдаланиш, меҳнатнинг моддий ва маънавий омилларини қўшиб олиб бориш, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ва юксак пировард натижаларга эришишга ана шу омилларнинг таъсирини кучайтириш кўзда тутилсин.

Аҳоли жон бошига **реал даромадлар** 16—18 процент оширилсин.

Аҳолининг ҳар хил молларни харид қилишга ва хизмат кўрсатилишига бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

Давлат ва кооператив савдосининг **чакана товар обороти** 22—25 процент кўпайтирилсин.

Озиқ-овқат проблемасини изчиллик билан ҳал этиш асосида энг тўйимли маҳсулотлар истеъмол қилишни кўпайтириш ҳисобига аҳоли озиқ-овқатини янада яхшилаш таъминлансин.

Маданий-маиший ва хўжалик буюмларига ҳамда озиқ-овқат маҳсулотлари бўлмаган бошқа молларга нисбатан талаб-эҳтиёж тўлиқ қондирилсин. Аҳолига бинокорлик материаллари сотиш анча кўпайтирилсин.

Молларнинг хили кенгайтирилсин ва янгилансин, сифати оширилсин, харидоргир бўлган янги, модали, шунингдек унча қиммат бўлмаган чидамли моллар сотиш кўпайтирилсин. Аҳолининг оқилона эҳтиёжлари ва эстетик дидларини шакллантиришга актив таъсир ўтказилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик **иш ҳақи** 13—16 процент кўпайтирилсин ва унинг даражаси беш йиллик охиригача 190—195 сўмга етказилсин.

Колхозчилар колхозларнинг жамоат хўжалигидан **оладиган даромадлари** 20—22 процент оширилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи соҳасида:

иш ҳақи коллективнинг ва ҳар бир ходимнинг пировард иш натижаларига боғлиқлигини, меҳнат унумдорлигини юксалтиришда, маҳсулот сифатини яхшилашда ва ресурсларнинг барча турларини тежаб-тергашда унинг рағбатлантирувчи ролини ошириш; тариф системаси билан меҳнатни нормалашни такомиллаштириш, мукофотларнинг меҳнат ҳиссасига кўпроқ боғлиқлигини таъминлаш;

бажарилаётган ишларнинг мураккаблиги ва масъулиятли эканлигини, меҳнат шароитлари ва интенсивлигини, шунингдек халқ хўжалиги тармоқлари ва мамлакат районларини ҳисобга олган ҳолда меҳнаткашлар турли категорияларининг иш ҳақини такомиллаштириш таъминлансин.

Ходимларнинг, шу жумладан кам ҳақ олаётган ходимларнинг иш ҳақини ўстириш, қўл меҳнатини, паст малакали меҳнатни камайтириш, малакани ошириш, ўриндошлик асосида ва юксак меҳнат натижаларга эришиш асосида таъминлансин.

Шарт-шароитлар вужудга келтирилиб, ресурслар кўпая борган сари биринчи навбатда халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш тармоқларидаги ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи, ставка ҳамда окладларининг минимал миқдорлари босқичма-босқич ошириб борилсин. Бунинг учун бирлашмаларда, корхоналар, ташкилотлар ва тармоқларда мавжуд бўлган меҳнат унумдорлигини ўстириш резервларидан ҳар томонлама фойдаланилсин.

Иш ҳақини районларга кўра тартибга солиш такомиллаштирилсин.

Уралда ва Қозоғистоннинг баъзи бир районларида ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақига белгиланмаган район коэффициентлари жорий этилсин.

Узоқ Шарқ ва Шарқий Сибирнинг жанубий районларида узлуксиз иш стажи учун ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақига устамалар белгилансин.

(Давоми олтинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши бешинчи бетда).

Айрим тармоқларда тунги иш учун меҳнатга тўланадиган қўшимча ҳақ миқдорларини ошириш давом эттирилсин.

Колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш соҳасида:

меҳнатга тўланадиган ҳақ миқдори пировард иш натижаларига, меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатига боғлиқ эканлигини кучайтириш;

меҳнат унумдорлиги, колхозчиларнинг малакаси ва уларнинг жамоат ишлаб чиқаришида бандлиги орта борган сари уларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақ даражасини давлат қишлоқ хўжалик корхоналари ходимларининг меҳнат даражаси билан яқинлаштириш таъминлансин.

Ижтимоий истеъмол фондлари 20 процент кўпайтирилсин. Ана шу фондлардан аҳолига берилаётган тўловлар ва имтиёзларнинг ишлаб чиқариш ва социал-демографик проблемаларни ҳал этишдаги роли кучайтирилсин. Ижтимоий истеъмол фондларига ажратилаётган маблағлардан, шу жумладан бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва колхозларнинг маблағларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин.

Болалик оилаларга ва келин-куёвларга давлат ёрдами оширилсин. Ана шу оилаларга афзаллик ва имтиёзлар кенгайтирилсин, уларнинг уй-жой-маиший шароитларини яхшилашга ёрдам берилсин, болаларга давлат нафақалари системаси такомиллаштирилсин. Мактабгача муассасаларда, мактаб ҳузуридаги интернатларда ва болалар уйларида болаларнинг овқатланиши ҳамда уларга хизмат кўрсатиш яхшилансин. Умумий таълим мактабларининг ўқувчиларига дарсликларни бепул беришни жорий этиш ниҳоясига етказилсин.

Ишловчи аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари янада яхшиланиши таъминлансин.

Ишловчи аёллар учун мамлакат районларига қараб 1981 йилдан бошлаб бола бир ёшга тўлгунга қадар уни парвариш қилишга қисман пул тўланадиган отпуска жорий этилсин.

Гўдаклари бўлган аёлларга тўлиқ бўлмаган иш куни ёки тўлиқ бўлмаган иш ҳафтасида, узлуксиз графикка мувофиқ, шунингдек уйда ишлаш имконияти яратилсин. Рўзғордаги меҳнатни енгиллаштиришга доир самарали чоралар кўрилсин.

Ҳомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган профилакторийлар сони анча кўпайтирилсин.

Хусусан аёллар ижтимоий ишлаб чиқаришда жуда кўп бўлган районларда болалар боғчалари ва яслилари, куни узайтирилган мактаблар (группалар), пионер лагерлари ва бошқа болалар муассасалари тармоқларини янада ривожлантириш ва уларнинг ишини яхшилаш кўзда тутилсин. Камида 2,5 миллион ўринлик мактабгача болалар муассасалари қурилсин.

1985 йилда куни узайтирилган мактаблар (группалар)да ўқувчилар сони 13,5—14 миллион кишига етказилсин. Пионерлар ва мактаб ўқувчилари саройлари(уйлари)нинг, мактабдан ташқари бошқа муассасаларнинг иши яхшилансин.

Социал таъминот системаси такомиллаштирилсин. Ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларга қарилиги ва инвалидлигига кўра, пенсияларнинг, шунингдек боқувчисидан маҳрум бўлганлиги сабабли тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдорлари оширилсин. Колхозчилар билан давлат корхоналари ходимларининг социал-таъминот шароитларини янада бараварлаштириш кўзда тутилсин.

Илгари тайинланган пенсиялар миқдорининг ҳозирги пайтда худди шундай малакадаги ходимлар учун тайинланаётган пенсиялар даражасига босқичма-босқич яқинлашуви таъминлансин.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг турмуш шароитларини янада яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин.

Колхозчилар учун ҳар йили ҳақ тўланадиган отпусканинг минимал муддати ишчи ва хизматчилар учун белгиланган минимал отпуска муддати даражасида белгилансин.

Пенсионерларнинг ижтимоий меҳнатда иштирок этиш имкониятлари кенгайтирилсин. Меҳнатга қобилиятли пенсионерлар ишини моддий рағбатлантириш формалари такомиллаштирилсин.

Пенсионерлар учун интернат-уйлар тармоғи кўпайтирилсин, улардаги ободончилик ва социал-маиший хизмат даражаси оширилсин.

Давлат заёмларининг ҳақини тўлаш давом эттирилсин.

Асосий озиқ-овқат ва озиқ-овқат бўлмаган молларнинг **давлат чакана нархлари барқарорлигини** таъминлаш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Нарх интизомига риоя этилиши устидан давлат ва жамоат контроли кучайтирилсин ҳамда бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар раҳбарларининг масъулияти оширилсин.

Савдо-сотиқ ва умумий овқатланишни янада ривожлантириш таъминлансин.

Чакана савдо тармоқлари кенгайтирилсин. Давлат ва кооператив савдосининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Савдони бошқаришни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ўзига-ўзи хизмат қиладиган универсал магазинлар, универмаглар ва йирик савдо марказлари вужудга келтиришга алоҳида эътибор берилсин. Саноат министрликлари ва бирлашмаларининг фирма магазинлари, шунингдек совхозлар, колхозлар ва улар бирлашмаларининг сабзавот, мева маҳсулотлари сотувчи фирма магазинлари тармоғи кўпайтирилсин.

Аҳолига савдо хизмати даражаси оширилсин, илғор савдо формалари бутун чоралар билан ривожлантирилсин, меҳнаткашлар учун энг кўп қулайликлар яратиш йўли билан савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг иш режими яхшилансин. Ўзига-ўзи хизмат қилиш методи билан, иш ва истиқомат жойларда олдиндан бериладиган буюртмаларга биноан, шунингдек, посилка савдоси йўли билан моллар сотиш такомиллаштирилсин. Савдо тармоқларига молларни қадоқланган ҳолда етказиб бериш кўпайтирилсин.

Аҳолининг эҳтиёжларини қондиришда умумий овқатланишнинг роли оширилсин, уни ривожлантиришнинг илдам суръатлари кўзда тутилсин. Ишчилар, хизматчилар, колхозчиларни иш жойида ва барча типдаги ўқув юртларининг ўқувчиларини ўқиш жойида иссиқ овқат билан таъминлаш яхшилансин. Умумий овқатланиш корхоналарининг тармоғи анча кенгайтирилсин, аҳолига хизмат қилиш маданияти оширилсин. Парҳез овқат корхоналари тармоғи ривожлантирилсин. Савдо корхоналари иши устидан жамоатчилик назорати кучайтирилсин.

Молларни ташиш, асраш, қайта ишлаш ва сотишнинг илғор технологияси, замонавий савдо ва совутиш асбоб-ускуналари, молларни қайта ишловчи ва қадоқловчи машина комплекслари ҳамда юқори унумли линиялар жорий этилсин. Саноат, қишлоқ хўжалик ва савдо корхоналари ҳамда ташкилотлари ўртасида иқтисодий алоқалар такомиллаштирилсин. Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва реализация қилиш планларини ишлаб чиқишда хўжалик шартномасининг роли оширилсин.

Кўпроқ улгуржи савдо системасида мол запасларини жамлашга қаратилган тадбирлар амалга оширилсин. Улгуржи базаларнинг магазинларни зарур ассортиментдаги моллар билан узлуксиз таъминлаш учун, магазинларнинг белгиланган ассортиментдаги моллар доимо савдода бўлиши учун масъулияти оширилсин.

Харид қилиш талаб-эҳтиёжини ўрганиш ишлари такомиллаштирилсин, мамлакат аҳолиси турли группалари ва районларининг ўзига хос талаб-эҳтиёжи тўлиқроқ ҳисобга олинсин.

Матлубот кооперациясини янада ривожлантиришга, қишлоқ жойларда савдо-сотиқни яхшилашда, хом ашё ва озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришда унинг хўжалик ташаббуси ҳамда активлигини оширишга ҳар томонлама ёрдам берилсин. Матлубот кооперацияси корхоналарида маҳаллий материаллар ва хом ашёдан анча самарали фойдаланиш, чорва ва паррандаларни боқиш, ички кўл-ҳовузларда балиқ урчитиш ва овлаш ҳисобига аҳоли учун зарур маҳсулотлар етиштириш кўпайтирилсин. Аҳоли ва колхозлардан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ишлари актив олиб борилсин, шаҳарлар ва саноат марказларида ана шу маҳсулотларни сотиш кенгайтирилсин, асал, ёввойи мева, резавор, қўзиқорин, шифобахш ўтлар тайёрлашни кўпайтириш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Колхоз бозорларининг тармоғи ривожлантирилсин ва уларнинг иши яхшилансин. Шахсий ёрдамчи хўжаликларда, боғдорчилик ва томорқачилик ширкатларида етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ортиқча қисмини етказиб бериш ва реализация қилишда аҳолига ёрдам берилсин.

Аҳоли ва колхозлардан қабул қилинадиган буюмларни комиссион асосларда сотувчи магазинлар тармоғи анча кенгайтирилсин.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш анча яхшилансин. Маиший хизмат кўрсатиш ҳажми тахминан 1,4—1,5 баравар кўпайтирилсин. Буюртмаларни бажариш сифати ва хизмат кўрсатиш маданияти оширилсин. Қишлоқ жойларда маиший хизмат кўрсатиш ҳажмини ўстиришнинг анча юксак суръатлари кўзда тутилсин. Мамлакатнинг шарқий районларида маиший хизмат жадал ривожлантирилсин.

Омонатларни сақлаш ишини ривожлантириш таъминлансин, аҳолига омонат кассалари орқали хизмат қилиш формалари такомиллаштирилсин, мана шу кассалар ҳисоблаш техникаси ва зарур асбоб-ускуналар билан тўлароқ таъминланиши кўзда тутилсин.

Гражданларнинг шахсий ва мулкий давлат страхованиеси ривожлантирилсин.

Совет кишиларининг уй-жой шароитлари изчиллик билан яхшилансин, уй-жойларнинг шинамлиги ва уларнинг ободончилик даражаси оширилсин. Жами саҳни 530—540 миллион квадрат метр бўлган уй-жой бинолари фойдаланишга топширилсин, янги барпо этилаётган корхоналар, янги ўзлаштирилаётган районлар ва қишлоқ жойлардаги ходимларни уй-жой билан таъминлаш мақсадида улар учун биринчи навбатда уй-жой қуриш кўзда тутилсин. Давлатнинг янги уй-жой биноси конда тариқасида ҳар бир оилага алоҳида квартира бериш принципига биноан тақсимлаш амалга оширилсин.

Шаҳар ва посёлкаларни комплекс қуриш масалаларига эътибор кучайтирилсин. Квартираларнинг тузилиши такомиллашган ва улардан фойдаланиш шароитлари яхшиланган типовой лойиҳалар асосида уй-жой бинолари қуришга ўтиш ниҳоясига етказилсин.

Аҳолининг уй-жой шароитини янада яхшилашда уй-жой қурилиши кооперациясининг роли оширилсин. Хусусан, кичик шаҳарларда, шаҳар типидаги посёлкаларда ва қишлоқ жойларда якка тартибда уй-жой бинолари қуриш имкониятлари кенгайтирилсин. Бирлашмалар, корхоналарнинг рағбатлантириш фондлари ҳисобидан кооператив ва якка-якка уй-жой қурилишида меҳнаткашларга ёрдам берилсин.

Уй-жой фондидан фойдаланишни яхшилаш ва уни асраш тадбирлари амалга оширилсин. Аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш ривожлантирилсин. Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг марказлаштирилган тартибда иссиқлик ва сув билан таъминланиши яхшилансин.

Халқ маорифи системасини янада ривожлантириш, мамлакатнинг мутахассисларга ва малакали ишчиларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш таъминлансин. Маориф барча бўғинлари ва формаларининг иши ҳамда кадрлар тайёрлаш самарадорлиги оширилсин. Кечки ҳамда сиртқи таълим ривожлантирилсин ва яхшилансин.

Ўрта мактабда меҳнат тарбиясининг форма ва методлари такомиллаштирилсин. Ёшларни касбга йўналтириш соҳасидаги ишлар кучайтирилсин. Болаларни умумий таълим мактабларининг тайёрлов синфларида 6 ёшдан ўқитишга босқичма-босқич ўтиш учун шарт-шароитлар яратилсин.

Халқ хўжалигини ишчи кадрлар билан тўлдиришнинг жуда муҳим манбаи сифатида ҳунар-техника ўқув юртлари тармоғини янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Шу ўқув юртларида тайёрланадиган малакали ишчилар 1981—1985 йиллар мобайнида 13 миллион кишига етказилсин; ўрта маълумотли малакали ишчилар тайёрлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқаришда кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш такомиллаштирилсин.

Олий ва ўрта махсус маълумотли 10 миллионга яқин мутахассис тайёрлансин. Мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш ва халқ хўжалигида улардан фойдаланишни яхшилаш чоралари амалга оширилсин.

Социалистик маданият ва санъатни ривожлантиришга кўмаклашилсин, марксча-ленинча дунёқарашни шакллантиришда, совет кишиларининг ғоят хилма-хил маънавий эҳтиёжларини тўлиқ қондиришда уларнинг роли оширилсин.

Аҳолига кино хизмати яхшилансин, тарбия ва таълим ишида кинодан кенг фойдаланилсин.

Маданий-маърифий муассасаларнинг фаолияти такомиллаштирилсин. Оммавий кутубхоналар ва клублар тармоғи кенгайтирилсин, меҳнаткашлар ҳаваскорлик ижодиёти марказлари ва бўш вақтларини ўтказадиган марказлар сифатида уларнинг роли оширилсин. Музейларнинг ишлари, тарих ва маданият ёдгорликларини муҳофаза этиш ва пропаганда қилиш яхшилансин.

Нашриёт иши ривожлантирилсин. Аҳоли ва халқ хўжалигининг матбуотга ва китобга бўлган эҳтиёжи тўлиқ қондирилсин, нашрларнинг полиграфик жиҳатдан ишланиш сифати оширилсин.

Телевидение ва радиоэшиттириш янада ривожлантирилсин. Телевидениенинг иккинчи умумиттифоқ программаси жорий этилсин.

Соғлиқни сақлаш системасини ривожлантириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилинсин. Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш даражаси ва сифати оширилсин. Соғлиқни сақлаш муассасалари тармоғини янада кенгайтириш, уларнинг структурасини такомиллаштириш ва оқилона жойлаштириш кўзда тутилсин. Соғлиқни сақлаш муассасаларини дори-дармонлар, асбоблар, медицина техникаси ва ускуналари, анжомлар, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминлаш яхшилансин.

Фан-техника ютуқларини медицина практикасига жадал ва кенг жорий этиш, медицина ходимлари меҳнатини ташкил этишнинг илғор форма ва методларидан фойдаланиш тадбирлари кўрилсин. Касалхоналардаги ўринлар сони жами 8—10 процент кўпайтирилсин.

Касалликларнинг олдини олишга доир ишлар кучайтирилсин, диспансерларда даволаш самарадорлиги оширилсин ва аҳолига, даставвал болаларга диспансер хизмати кенгайтирилсин.

Медицина саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 1,4 баравар кўпайтирилсин. Айниқса юрак-қон томир ва онкология касалликларини, эндокрин системаси касалликларини даволаш учун юксак самарали шифобахш воситалар, шунингдек ярим синтетик антибиотиклар яратиш ва уларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш кўзда тутилсин. Замонавий медицина техникаси ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Меҳнаткашларнинг дам олиши ва туризм ривожлантирилсин ҳамда уларни ташкил этиш бутун чоралар билан такомиллаштирилсин. Ота-оналарнинг болалар билан биргаликда дам олиш ва даволаниш имкониятлари кенгайтирилсин. Экскурсия хизмати яхшилансин. Ишчи ва хизматчиларнинг боғдорчилик ва томорқачилик ширкатларини ташкил этиш ва ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин. Боғ уйчалари, дам олиш ва туризм учун анжомлар, моллар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Оммавий физкультура ва спорт актив ривожлантирилсин, уларнинг совет кишилари кундалик турмушига тобора кенгроқ жорий этилишига ёрдам берилсин. Болалар ва ёшлар ўртасида физкультура ва спорт ишлари кучайтирилсин, спорт иншоотларидан самаралироқ фойдаланилсин.

Шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг почта, телефон ва телеграф **алоқаси** хизматига бўлган эҳтиёжлари тўлиқ қондирилсин.

Аҳолига **транспорт хизмати** анча яхшилансин, шаҳарлараро, шаҳарлар ичидаги ва шаҳар атрофидаги транспортни янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Қишлоқ аҳолисига ҳар хил турдаги транспорт билан хизмат кўрсатишни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Аҳолига қарашли транспорт воситаларининг кўпайиши билан боғлиқ хизматларнинг ҳажми ва турлари оширилсин. Ана шу транспорт воситалари учун техника хизмати станциялари тармоғи, бензин қуйиш станциялари, машиналарни ювадиган жойлар, шунингдек кооператив гаражлар ва машиналар қўйиладиган обод жойлар қурилиши кенгайтирилсин.

IX. Табиатни муҳофаза қилиш

Табиатни муҳофаза қилиш яхшилансин, қишлоқ хўжалик экинзорларини сақлаш ишлари, уларнинг эрозиясига қарши кураш кучайтирилсин, ерларни қайтадан экинзорларга айлантириш борасидаги ишлар суръати оширилсин, ерларни селдан, кўчкилар, ўпирилишлардан, шўр босишдан, заҳланишдан, сув босишдан ва қақраб қолишдан ҳимоя қилиш таъминлансин.

Фойдали қазилма конлари янада комплекс равишда ўзлаштирилсин, уларни қазиб олиш ва қайта ишлаш чоғида нобудгарчиликка йўл қўйилмасин.

Қора денгиз, Азов денгизи, Болтиқ денгизи, Каспий денгизи ҳавзаларида ва мамлакатнинг энг муҳим саноат районларида сувни муҳофаза қилиш объектлари қурилиши жадаллаштирилсин. Сувлардан узлуксиз ва такрорий фойдаланиш системаларининг қувватлари оширилсин, сувдан фойдаланишнинг оқавасиз системалари ишлаб чиқилсин ва корхоналарда жорий этилсин. Сув манбаларининг қуриб қолишдан муҳофаза қилиниши кучайтирилсин. Ноёб табиий комплекслар ва даставвал Байкални муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш борасидаги ишлар давом эттирилсин.

Мамлакат Европа қисми энг муҳим дарёларининг ҳавзаларидаги сув хўжалик комплексларини автомат бошқариш системалари яратилсин.

Зарарли моддаларнинг атмосферага чиқариб ташланишини камайтириш ва чиқарилаётган газларни зарарли аралашмалардан тозалашни яхшилаш мақсадида технология жараёнлари такомиллаштирилсин. Газ ва чангларни ютувчи ғоят самарали аппаратлар, сувни тозалайдиган ускуналар, шунингдек атроф табиий муҳитнинг ҳолатини контроль қилувчи приборлар ҳамда автомат станциялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Иссиқлик электр станцияларида торфдан ёқилғи сифатида фойдаланиш анча қисқартирилсин.

Иҳота дарахтзорлари кенгайтирилсин. Шаҳар ва посёлкаларнинг атрофларида янги кўкаламзорлар вужудга келтирилсин, мавжуд шундай зоналар ободонлаштирилсин.

Илмий асосланган қўриқхона территориялари ва миллий паркларни вужудга келтириш давом эттирилсин ва уларнинг негизида табиий ресурслардан оқилона фойдаланишга доир тавсияларни ишлаб чиқиш мақсадида табиат системалари ва объектлар ўрганилсин. Ёввойи ҳайвонларни мутаносиб равишда кўпайтириш ҳамда табиий кўл, ҳовузлар ва сув омборларида қимматли балиқ турларини урчитиб кўпайтириш тадбирлари амалга оширилсин.

Табиат ресурслари кадастрлари системасини вужудга келтириш ва такомиллаштириш ҳамда табиатдан фойдаланиш ва атроф муҳитни муҳофаза қилишга давлат йўли билан бошқаришни такомиллаштириш бўйича ишлар авж олдирилсин. Табиатни муҳофаза қилиш ишларига жамоатчилик кенг жалб этилсин.

X. Ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилиши. Иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш

Мамлакатнинг яхлит халқ хўжалик комплексида иттифоқдош республикаларнинг ва иқтисодий районларнинг хўжаликларини тобора ихтисослаштириш ҳамда пропорционал ривожлантириш асосида ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш мақсадида ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилишини яхшилаш таъминлансин.

Шарқий районларнинг иқтисодий потенциалини тобора ошириш жадаллаштирилсин. Ана шу районларнинг табиий ресурсларини ўзлаштириш ҳамда Сибирь ва Қозоғистонда ёқилғи-энергетика ва хом ашё базаларини ривожлантиришга доир катта ишлар амалга оширилсин. Кўп энергия истеъмол қиладиган корхоналар қурилиши шу ерга жамлансин. Шарқий районларнинг қурилиш базасини, уй-жой-коммунал ва маданий-маиший бинолар қурилишини, қишлоқ хўжалигини, етакчи тармоқлар учун машина ва асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни ривожлантириш кучайтирилсин, шу асосда мазкур районлар экономикаси комплекс ҳолда ривожланиши ва уларнинг кадрлар билан таъминланиши оширилсин.

Ўрта Осиё республикаларида меҳнат ва табиий ресурслардан, ишлаб чиқариш қувватларидан тўлиқроқ фойдаланилсин, пахта етиштиришни янада ўстириш таъминлансин, унинг сифати анча оширилсин, чорвачилик, қишлоқ хўжалигининг бошқа сермеҳнат тармоқлари, енгил саноат ва машинасозлик жадал ривожлантирилсин. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати ва сув билан таъминланиши яхшилансин. Маҳаллий аҳоли, хусусан қишлоқ ёшларидан малакали ишчи кадрлар тайёрлаш кенгайтирилсин.

Мамлакатнинг Европа қисмида ва Уралда саноатни янада ривожлантириш асосан вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан яхшироқ фойдаланиш, ишлаб турган корхоналарни ишловчиларни кўпайтирмаган ҳолда реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш ҳисобига амалга оширилсин. Европа қисмидаги районларда кўп энергия ва сув истеъмол қиладиган янги корхоналарнинг жойлаштирилишига ва ишлаб турган шундай корхоналар кенгайтирилишига йўл қўйилмасин. Атом энергетикаси кенг ривожлантирилсин. Шимолий Кавказ ва Закавказье гидроэнергетика ресурсларини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Хусусан янги ўзлаштирилаётган районларда территориал-ишлаб чиқариш комплексларини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

Транспорт—экономика алоқалари яхшилансин. Айни бир территорияда жойлашган ишлаб чиқариш корхоналарини тармоқлараро кооперациялаш кенг ривожлантирилсин, турли идораларнинг ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш инфраструктураси объектларини вужудга келтиришда асоссиз равишда такрорланишга ва параллел иш олиб борилишига йўл қўйилмасин.

Халқ депутатлари Советларининг территориясида комплекс иқтисодий ва социал ривожланишини таъминлаш соҳасида Советларнинг роли оширилсин ва уларнинг фаолияти такомиллаштирилсин.

Экономикани ва ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстириш асосида барча иттифоқдош республикаларда халқ фаровонлигини янада ошириш кўзда тутилсин. Бунда табиий шароитлари оғир бўлган ва янги ўзлаштирилаётган районлардаги аҳолининг талаб-эҳтиёжлари янада тўлиқроқ қондирилиши таъминлансин.

Иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районларни ривожлантиришнинг қуйидаги асосий йўналишлари белгилансин:

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—27 процент кўпайтирилсин. Машинасозлик, газ, химия ва нефть химияси саноати жадал ривожлантирилсин. Енгил ва озиқ-овқат саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 950—970 миллиард киловатт-соатга, нефть, шу жумладан газ конденсати қазиб чиқариш 560—580 миллион тоннага, газ қазиб чиқариш 420—460 миллиард кубометрга етказилсин. Қора металлар тайёр прокати ишлаб чиқариш 12—14 процент, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,3 баравар, газламалар 13 процент, трикотаж буюмлар 1,2 баравар, қанд-шакар ишлаб чиқариш 1,5 баравар, мол ёғи етиштириш 740—750 минг тоннага кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 134—136 миллион тонна, қанд лавлаги 33—34 миллион тонна, узум камида 1 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 8,4—8,7 миллион тонна, сут 50—52 миллион тонна, жун 235—240 минг тонна миқдорида етиштириш, кунгабоқар уруғи етиштиришни 1,3 баравар, сабзавот етиштиришни 1,2 баравар, картошка етиштиришни 10—12 процент ошириш таъминлансин. 1 миллион 550 минг—1 миллион 650 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ҳамда 1 миллион 720 минг — 1 миллион 820 минг гектар ботқоқ ва захкаш ерларнинг захи қочирилсин.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида уни ғоят маҳсулдор деҳқончилик ва чорвачилик районига айлантириш ҳамда саноатнинг шулар билан боғлиқ тармоқларини ривожлантириш борасидаги комплекс программани амалга ошириш давом эттирилсин. Уй-жой бинолари, автомобиль йўллари, социал-маданий ва коммунал-маиший объектлар илдам суръатлар билан қурилсин.

Москва ва Ленинград корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантиришга эътибор берилсин, ана шу корхоналарни юксак техникавий даражада ва ғоят сифатли бўлган буюмлар ишлаб чиқаришга ихтисослаштириш кучайтирилсин, ишлаб чиқарувчи қувватларнинг янада тўлиқ ишлаши, ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишига нисбатан меҳнат унумдорлигини оширишнинг илдам суръатлари таъминлансин. Шаҳар хўжалигини тобора комплекс ривожлантириш кўзда тутилсин.

Коломна тепловозсозлик, Брянск машинасозлик ва Пенза дизель заводлари реконструкция қилиниб, кенгайтирилсин.

Череповецк металлургия заводида янги қувватлар ишга туширилсин, Коми АССРда ва Ненец автоном округида ёқилғи-энергетика комплекси тармоқларини ривожлантириш давом эттирилсин. Европа шимолидаги ўрмон ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин, Сиктивкар ўрмон саноат комплексида қоғоз ишлаб чиқарувчи қўшимча қувватлар барпо этилсин.

Смоленск, Калинин, Курск атом электр станцияларида қувватлар ишга туширилсин.

Марказий қоратупроқ районида қишлоқ хўжалигини ва у билан боғлиқ тармоқларни тобора ривожлантириш таъминлансин. Курск магнит аномалияси базасида территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин, Осколь электр металлургия комбинатининг биринчи навбати ишга туширилсин.

Поволжьеда автомобиль, трактор ва бошқа турдаги машинасозликни ривожлантириш давом эттирилсин, нефть ва газ қазиб чиқариш даражасини сақлаб қолиш тадбирлари амалга оширилсин. Чебоксар ва Нижнекамск ГЭСларида, шунингдек Балаково АЭСида қувватлар ишга туширилсин.

Шимолий Кавказда интенсив деҳқончилик, юксак даражада товар чорвачилиги, озиқ-овқат саноати ривожлантирилсин. Катта Ставрополь каналининг тўртинчи навбатини қуришга киришилсин, ерларни суғориш ва уларни қишлоқ хўжалиги учун ўзлаштириш, шунингдек гидроэнергетика ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Ростов АЭСида, «Атоммаш» заводида ва Новочеркасск электровозсозлик заводида қувватлар ишга туширилсин.

Уралда қора ва рангли металлургия, машинасозлик, химия ва нефть химияси саноати корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Рангли металлургиянинг хом ашё базаси мустаҳкамлансин. Пермь ГРЭСида қувватлар ишга туширилсин.

Сибирда ёқилғи саноатини, электроэнергетика, рангли металлургия, химия, нефть химияси, ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз, микробиология саноатини, қурилиш индустриясини жадал ўстириш кўзда тутилсин. Қишлоқ хўжалигини ва қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишловчи тармоқларни юксалтириш ҳисобига озиқ-овқат базаси ҳар томонлама мустаҳкамлансин.

Сибирнинг шимоли-ғарбидаги энг йирик территориал-ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминлансин. Бу ерда 1985 йилда нефть, шу жумладан газ конденсати қазиб чиқариш 385—395 миллион тоннага, газ қазиб чиқариш 330—370 миллиард кубометрга етказилсин. Тоболь нефть-химия комбинатида, Томск химия заводида ва Сургут ГРЭСида ишлаб чиқариш қувватлари фойдаланишга топширилсин. Химия ва нефтни қайта ишлаш машина-ускуналарини ишлаб чиқарувчи завод қурилиши авж олдириб юборилсин. Қурилиш базаси мустаҳкамлансин. Уй-жой, социал-маданий ва йўл қурилиши кучайтирилсин. Сургут-Уренгой темир йўли фойдаланишга топширилсин.

Кузбассда энергетика кўмири ва коксланувчи кўмир қазиб чиқариш кўпайтирилсин. Қулунда даштида суғориш ишлари давом эттирилсин.

Канск-Ачинск территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин. Березовскдаги 1-кўмир разрезининг ва Красноярск оғир экскаваторлар заводининг биринчи навбатлари, 1-Березовск ГРЭСидаги қувватлар ишга туширилсин. Саян территориал-ишлаб чиқариш комплексининг янада ривожлантирилиши таъминлансин. Саян-Шушенск ГЭСи асосан қуриб битказилсин, Абакан вагонсозлик ва Саян алюминий заводларида қувватлар ишга туширилсин, Минусинск шаҳрида электротехника корхоналари қурилиши давом эттирилсин.

Богучанск ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин, Харанор ГРЭСида дастлабки агрегатлар ишга туширилсин, Гусиноозёрск ГРЭСи қурилиши ниҳоясига етказилсин. Озерний полиметалл конларини ўзлаштиришга доир тайёргарлик ишлари ўтказилсин.

Узоқ Шарқда рангли металлургия, нефтни қайта ишлаш, балиқчилик, ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз саноатини янада ривожлантириш таъминлансин. Соя, шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш кўпайтирилсин.

Байкал-Амур темир йўл магистралига яқин зоналарни хўжалик жиҳатдан ўзлаштириш борасидаги ишлар авж олдириб юборилсин. Удокан мис конига оид лойиҳа ишлари тугаллансин. Жанубий Якутия территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин, кўмир разрези, саралаш фабрикаси ва Нерюнгрин ГРЭСининг биринчи навбати қуриб битказилсин.

Бурея ГЭСида ва Якутск 2-ГРЭСида дастлабки агрегатлар ишга туширилсин, Приморье ГРЭСи ва Колима 1-ГЭСи қурилиши ниҳоясига етказилсин. Қайта ишланадиган чўяндан пўлат ишлаб чиқарувчи металлургия заводи қурилсин. Мавжуд портлар янада ривожлантирилсин ва реконструкция қилинсин. Чуқур Восточник портининг иккинчи навбатини барпо этишга киришилсин.

Украина ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 20—23 процент кўпайтирилсин.

1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 280—290 миллиард киловатт-соатга етказилсин, унинг асосий ўсишига атом электр станциялари ҳисобидан эришилсин. Хмельницк, Запорожье ва Қрим АЭСларини ва Одесса атом ТЭЦини барпо этиш авж олдириб юборилсин ҳамда уларнинг дастлабки агрегатлари ишга туширилсин, Чернобиль, Жанубий Украина ва Ровно АЭСларида қувватларнинг оширилиши таъминлансин. Кўмир саноати корхоналарини қуриш, реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш жадаллаштирилсин, кўмир қазиб чиқариш кўпайтирилсин. Кокс химия заводларида, минерал ўғит ва автомобиль шиналари ишлаб чиқарувчи корхоналарда қувватлар ишга туширилсин. Қора металлар тайёр прокати ишлаб чиқариш 14—16 процент оширилсин.

Энергетика ва химия машинасозлиги, электротехника саноати, станоксозлик ва приборсозлик, чорвачилик ва озуқа етиштириш учун машиналар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ивано-Франковск шаҳридаги оғир пресслар заводида ва Ужгород шаҳридаги электр двигателлар заводида дастлабки навбатлар ишга туширилсин. Ворошиловград тепловозсозлик заводи, шунингдек енгил ва озиқ-овқат саноатининг ишлаб турган корхоналари реконструкция қилиниб, техника билан қайта қуроллантирилсин. Мол ёғи етиштириш 1,2—1,3 баравар кўпайтирилсин. 1985 йилда қанд-шакар етиштириш 6,6—6,8 миллион тоннага, сабзавот мева консервалари ишлаб чиқариш 3—3,3 миллиард шартли банкага етказилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент ва кунгабоқар уруғи йиғиб олиш 1,2 баравар оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 51—52 миллион тонна, қанд лавлаги 56—57 миллион тонна, узум камида 1 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 3,9—4,1 миллион тонна, сут 22,5—23 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Дунай-Днестр суғориш системаси, Днепр-Донбасс каналининг иккинчи навбати қурилиши давом эттирилсин, Шимолий Қрим каналининг учинчи навбати ва Азов бўйи суғориш системасининг биринчи навбати қурилиши бошлансин. 500—510 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ва 640—680 минг гектар захли ерлар захи қочирилсин.

Курортлар ва туристик базалар янада ривожлантирилсин.

Белоруссия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 26—29 процент, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,5 баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,3 баравар, шу жумладан калий ўғитлар ишлаб чиқариш 1,4 баравар, газламалар тўқиб чиқариш ва мол ёғи етиштириш 1,2 баравар кўпайтирилсин. Радио-техника, электрон ва приборсозлик саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

(Давоми еттинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши олтинчи бетда)

Гомель шаҳридаги қишлоқ хўжалик машиналари заводини ва Брестдаги гилам-мовут комбинатини кенгайтириш ниҳоясига етказилсин. Новополоцкдаги «Полимир» ишлаб чиқариш бирлашмасида янги қувватлар ишга туширилсин. Қайта ишланадиган чўяндан пўлат ишлаб чиқарувчи металлургия заводи қурилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10—12 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 7,8—8,1 миллион тонна, картошка — 12,5—13,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда)—950—1000 минг тонна, сут — 6,5—6,7 миллион тонна миқдорида етиштирилиши таъминлансин. 480—520 минг гектар майдондаги захли ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин.

Ўзбекистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 28—31 процент кўпайтирилсин. 1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 44—45 миллиард киловатт-соатга етказилсин, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,4 баравар оширилсин.

Олмалиқ кон-металлургия комбинатида мис ишлаб чиқарувчи ва қўрғошин-руҳ рудаси қазиб чиқарувчи қувватлар, Бекобод заводида пўлат ва прокат ишлаб чиқарувчи қувватлар ривожлантирилсин. Тошкент трактор заводида, Ангрен 2-ГРЭСида, Андижон ва Нукус шаҳарларидаги ип-газлама комбинатларида, енгил саноат, шунингдек озиқ-овқат саноатининг трикотаж ва бошқа корхоналарида қувватлар фойдаланишга топширилсин. 1985 йилда 560—570 миллион квадрат метр ип-газлама ва шойи газламалар, 480—485 минг тонна ўсимлик ёғи, 1—1,1 миллиард шартли банкада сабзавот-мева консервалари ишлаб чиқарилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 17—19 процент оширилсин. Пахта йилига ўрта ҳисобда 5,9 миллион тонна, шу жумладан ингичка толали пахта — 400—420 минг тонна, дон — 2,8—3 миллион тонна, сабзавот —2,4—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда)—400—410 минг тонна, сут — 2,5—2,7 миллион тонна, жун 20—21 минг тонна, қоракўл тери — 2,25 миллион дона миқдорида етиштирилиши таъминлансин. Узумчилик, полизчилик ва мевачилик жадал ривожлантирилсин. Қарши ва Жиззах даштларини ўзлаштириш давом эттирилсин. 450—465 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин, 1,5 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Қозоғистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22—25 процент кўпайтирилсин. Электр энергетика, рангли ва қора металлургия, машинасозлик, кўмир, химия, нефть химияси, енгил ва озиқ-овқат саноатини ривожлантириш давом эттирилсин. 1985 йилда кўмир қазиб чиқариш 134 миллион тоннага, электр энергия ҳосил қилишни 90—95 миллиард киловатт-соатга, қора металлар тайёр прокатини 5,1—5,3 миллион тоннага, газламалар 208—210 миллион квадрат метрга етказилсин. Нефтни бирламчи қайта ишлаш 2,1 баравар, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,3 баравар кўпайтирилсин.

Рангли ва қора металлургиянинг хом ашё базаси мустаҳкамлансин. Качар кон саралаш комбинатида темир руда қазиб чиқарувчи қувватлар ишга туширилсин. Жайрем полиметалл конида руда қазиб чиқариш оширилсин. Ғарбий Қозоғистонда нефть ва газ конларини топиш учун геология-разведка ишлари кенгайтирилсин, Бўзачи ярим оролида нефть конларини ўзлаштириш жадаллаштирилсин.

Қоратов ҳавзаси ва Актюбинск областида фосфоридлар қазиб чиқарувчи, сариқ фосфор ва минерал ўғитлар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар ишга туширилсин. Чимкент нефтни қайта ишлаш заводи қуриб битказилсин.

Павлодар-Экибастуз территориал ишлаб чиқариш комплексида кўмир қазиб олиш, гилмоя ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, 4 миллион киловатт қувватли катта ГРЭСлар барпо этиш давом қилдирилсин, нефтни қайта ишлаш заводининг иккинчи навбати ишга туширилсин. Павлодар трактор заводини реконструкция қилиш асосан тугаллансин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11—13 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 28—29 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 1,2—1,3 миллион тонна, сут — 4,9—5 миллион тонна, жун 110—115 минг тонна, қоракўл тери 2,5 миллион дона миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Дон, хусусан буғдойнинг қаттиқ ва бақувват навлари барқарор етиштирилишини таъминлаш чоралари кўрилсин. Асосан гўшт молчилиги ва майин жунли қўйчилик ҳисобига чорвачилик янада ривожлантирилсин. Қишлоқ хўжалик аҳамиятидаги группа водопроводлари тармоғи қурилиши давом эттирилсин. 400—420 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин. Чўл ва ярим чўл районларида 15 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Грузия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30—33 процент, электр қуввати ҳосил қилиш 1,2 баравар, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,6 баравар, химия саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,5 баравар, енгил ва озиқ-овқат саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,3 баравар, шу жумладан сабзавот-мева консервалари ишлаб чиқариш 1,7 баравар кўпайтирилсин. Электротехника, электрон, радиотехника саноатини, приборсозликни илдам ўстириш кўзда тутилсин.

Жинвали гидроузелини барпо этиш ниҳоясига етказилсин, Худон ГЭСи қурилиши давом эттирилсин ва Намахвани ГЭСини қуришга киришилсин.

Чой баргини, узумни қайта ишловчи ва минерал сувни идишларга қуювчи янги қувватлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 22—24 процент оширилсин; уни узумчилик, чойкорлик, субтропик мевачилигига ихтисослаштириш давом эттирилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда камида 740 минг тоннага, навли чой барги камида 466 минг тоннага, узум 1—1,1 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) камида 160 минг тоннага, сут камида 710 минг тоннага етказилсин. Колхида паст текислигида 35 минг гектар майдондаги ернинг захини қочириш ва ўзлаштириш, 60 минг гектар майдондаги ерни суғориш ишлари амалга оширилсин.

Қора денгиз соҳилида қирғоқни мустаҳкамлаш ишлари ўтказилсин. Кавказ довон автомобиль йўли қуриб битказилсин. Марабда — Ахалкалаки темир йўл линиясини қуриш давом эттирилсин.

Курорт зоналари ва туристик базалар ривожлантирилсин.

Озарбайжон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29—32 процент, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Электротехника, приборсозлик, радиотехника, электрон саноати ҳамда саноатнинг меҳнат ресурсларидан тўлиқ фойдаланишни таъминлайдиган бошқа тармоқларини илдам ривожлантириш йўли билан саноат структурасини такомиллаштириш давом эттирилсин. Чуқур сув тагига тушириладиган тиргаклар ҳамда саноат автоматикаси ва телемеханикаси заводлари барпо этилсин. «Азерэлектротерм» бирлашмаси заводлари ва махсус автомобиллар заводи қуриб битказилсин.

Нефть ва газ қазиб чиқаришни барқарор қилиш учун уларнинг запаслари оширилсин. Бокудаги нефть конлари учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқарадиган заводлар реконструкция қилинсин.

Шамхўр ГЭСи ва Озарбайжон ГРЭСи, Сумгаит шаҳридаги химия корхоналарининг янги қувватлари ишга туширилсин.

Евлах-Белокани темир йўл линияси қурилсин.

1985 йилда электр қуввати ҳосил қилиш 20 миллиард киловатт-соатга етказилсин. Енгил ва озиқ-овқат саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми тахминан 1,3 баравар оширилсин, ана шу тармоқлар маҳсулотининг хили кенгайтирилсин ва сифати оширилсин. Газламалар, гиламлар ва гилам буюмлар, консервалар, овқатбоп концентратлар ишлаб чиқариш қувватлари оширилсин, узумни қайта ишловчи янги заводлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 15—17 процент кўпайтирилсин. Пахта йилига ўрта ҳисобда камида 600 минг тонна, узум 1,3—1,4 миллион тонна, дон 1,1 миллион тонна, сабзавот 850—900 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 150 минг тонна, сут 850—860 минг тонна етиштирилиши таъминлансин. 80 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин.

Литва ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент, электр қуввати ҳосил қилиш 2,4 баравар, нефть тозалаш 4 баравар, гўшт ва сут консервалари ишлаб чиқариш 2,5 баравар кўпайтирилсин. Электрон ва радиотехника саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ҳисоблаш техникаси воситалари, газламалар, мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Овқатбоп оалиқ маҳсулотининг сифати ва ассортименти яхшилансин.

Игнали АЭСининг, Вильнюс 3-ТЭЦининг биринчи навбати, Мажейка нефтни қайта ишлаш заводининг иккинчи навбати ишга туширилиши таъминлансин. Зиғир толасини саноат усулида қайта ишловчи корхоналар реконструкция қилинсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8—10 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 3,2—3,4 миллион тонна, картошка — 2,3—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 500—520 минг тонна, сут — 2,8—2,9 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 440—460 минг гектар майдондаги захли ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин.

Молдавия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30—33 процент кўпайтирилсин. Аграр саноат комплексининг янада ривожлантирилиши таъминлансин. Рангли телевизорлар заводи ва Резинск цемент заводи қуриб битказилсин. Помидор йиғиштирувчи, боғ ва токзорлардаги ишларни механизациялаштирувчи машиналар ишлаб чиқариладиган заводлар қурилиши авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 20—22 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 3,6—3,8 миллион тонна, қанд лавлаги 4,1—4,2 миллион тонна, кунгабоқар уруғи 310—320 минг тонна, мева ва резавор мева 1,4—1,6 миллион тонна, сабзавот 1,3—1,4 миллион тонна, узум 1,5—1,6 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 300—310 минг тонна, сут 1250—1350 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 120 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Латвия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 15—18 процент кўпайтирилсин. Электрон саноати, приборсозлик ва алоқа воситалари ишлаб чиқаришни илдам ўстириш, балиқ маҳсулотларининг сифатини ошириш ва ассортиментини кенгайтириш таъминлансин.

Олий ва биринчи класс рўзғор радио аппаратларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Тармоқлараро аҳамиятдаги маҳсулотларни марказлаштирилган тартибда тайёрловчи қувватлар ривожлантирилсин. Енгил саноат техника билан қайта қуроллантирилсин. Даугавпилс ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин. Денгиз портларини ривожлантириш давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин, дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда камида 2—2,1 миллион тоннага, картошка — 1,7—1,8 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) — 300—310 минг тоннага, сут —1,8—1,9 миллион тоннага етказилсин. 280—290 минг гектар майдондаги захли ерларни мелиорациялаш ишлари ўтказилсин.

Қирғизистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент кўпайтирилсин. Қурпсой ГЭСини барпо этиш ниҳоясига етказилсин, Тошкўмир ГЭСида қувватлар ишга туширилсин. Қалайи руда корхонасини қуришга киришилсин, олтин руда комбинати фойдаланишга топширилсин. Электрон саноати ривожлантирилсин. Газлама ишлаб чиқариш 1,2 баравар кўпайтирилсин. Гилам комбинати қуриб битказилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8—10 процент ўсиши таъминлансин. Майин юнгли ва ярим майин юнгли қўйчиликни янада ривожлантириш, баланд тоғли яйловларни ўзлаштириш ҳисобига чорвачиликнинг ем-хашак базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда 1,4—1,6 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 170 минг тоннага, сут — камида 700 минг тоннага, жун — 33—35 минг тоннага етказилсин. 42—48 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Папан сув омбори қуриб битказилсин. 500 минг гектар яйловга сув чиқарилсин.

Иссиққўл областида ва Чу водийси районларида минерал хом ашё, ер, сув ва энергетика ресурсларидан комплекс фойдаланишга доир лойиҳа-қидирув ишлари ўтказилсин.

Тожикистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—27 процент кўпайтирилсин.

Жанубий Тожикистон территориал ишлаб чиқариш комплексида Ёвон электро химия заводи қурилиши давом эттирилсин ва алюминий заводида янги қувватлар ишга туширилсин. Роғун ва Бойпаза ГЭСлари қурилиши авж олдириб юборилсин. Республикада электр қуввати ҳосил қилиш 16 миллиард киловатт-соатга етказилсин.

Душанба шаҳридаги ип газлама комбинати ва Ленинобод шаҳридаги шойи комбинати техника билан қайта қуроллантирилсин. Ип газламалар тўқиб чиқариш 1,3 баравар, сабзавот мева консервалари ишлаб чиқариш 1,2 баравар кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин. Дон ўрта ҳисобда йилига камида 315 минг тонна, пахта 910—920 минг тонна, шу жумладан ингичка толали пахта 315—320 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 110 минг тонна, сут — 520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 50—55 минг гектар майдондаги ерни суғориш борасидаги ишлар амалга оширилсин. Данғара даштини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Арманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29—32 процент кўпайтирилсин, радио техника ва электрон саноатининг приборсозлик ва станоксозликнинг улуши оширилсин.

Раздан машинасозлик заводида қувватлар ишга туширилсин, автопогрузчиклар ишлаб чиқарувчи завод ва атир-упа фабрикаси қурилсин. Рангли металлургия ва химия саноати корхоналари реконструкция қилинсин. Ижеван-Раздан темир йўл линияси қуриб битказилсин. Минерал сувларни идишларга қуювчи қувватлар кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10—12 процент кўпайтирилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда камида 310 минг тонна, узум 240—260 минг тонна, сабзавот 400—430 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 95 минг тонна, сут 520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Мева, резавор мева ҳамда эфир мойли маҳсулотлар етиштириш кенгайтирилсин. 30 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Туркманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент, электр қуввати ҳосил қилиш 1,8 баравар кўпайтирилсин. Химия, енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва машинасозлик жадал ривожлантирилиши таъминлансин.

Нефть ва газ конларини разведка қилиш ҳамда фойдаланиш учун қазиш ишлари кенгайтирилсин. Газ қазиб чиқариш 81—83 миллиард куб метрга етказилсин. Чоржўй нефтни қайта ишлаш заводи ва Мари азотли ўғитлар заводи ишга туширилсин. Нефтни қайта ишлаш икки баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 2,8 баравар кўпайтирилсин. Тошовуз шаҳрида графитланган электродлар заводи қурила бошлансин.

Безмеин шаҳридаги гилам комбинати ва Чоржўй шаҳридаги нотўқима материаллар фабрикаси қуриб битказилсин, Ашхобод шаҳридаги ип-газлама комбинати техника билан қайта қуроллантирилсин. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш 1,7 баравар ўсиши таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда камида 380 минг тонна, пахта — 1210—1230 минг тонна, шу жумладан ингичка толали пахта 290—300 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 90 минг тонна, сут камида 325 минг тонна, қоракўл тери 1,25 миллион дона етиштирилиши кўзда тутилсин. Хусусан хўраки ва майиз бўладиган узумлар етиштириш кенгайтирилсин.

Қорақум канали қурилиши давом эттирилсин. 90—93 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. 6,9 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Эстония ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 14—17 процент кўпайтирилсин. Сланец химияси, электрон, приборсозлик, электротехника саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Мебель, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, балиқ хўжалиги ва денгиз транспортини ривожлантириш давом эттирилсин. Сланецни қайта ишловчи саноатни техника билан қайта қуроллантириш, «Кренгольмская мануфактура» ип газлама комбинатини ҳамда енгил ва озиқ-овқат саноатининг бошқа корхоналарини реконструкциялаш борасидаги ишлар авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11—13 процент оширилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда 1400—1450 минг тоннага, картошка — 1300—1400 минг тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 210—215 минг тоннага, сут 1,2—1,3 миллион тоннага етказилсин. 100 — 110 минг гектар майдондаги ерларнинг захи қочирилсин.

XI. Ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантириш

Ташқи савдо, чет мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик янада ривожлантирилсин. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш учун ташқи иқтисодий алоқалар имкониятларидан кенг фойдаланилсин.

Социалистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли савдо, иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги социалистик иқтисодий интеграцияни янада чуқурлаштиришда фаол қатнашилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ҳамкорлигининг узоқ муддатга мўлжалланган ва энергетикани, ёқилғи, хом ашё тармоқлари, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, транспортни, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга қаратилган тармоқ программаларини, шунингдек ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялашнинг узоқ муддатга мўлжалланган икки томонлама программаларини амалга ошириш изчиллик билан давом эттирилсин.

СССР билан Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган ва кооперацияда қатнашадиган мамлакатларнинг тармоқ министрликлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхоналари ва ташкилотлари ўртасидаги бевосита алоқалар такомиллаштирилсин. Ташқи иқтисодий муносабатлар соҳасида олинган мажбуриятларнинг бажарилиши учун министрликлар, ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхоналар ва ташкилотларнинг жавобгарлиги оширилсин. Ягона стандарт ва нормативлар кенг жорий қилинсин.

Экономикани интенсивлаш, мол ресурсларининг қўшимча манбаларини вужудга келтириш проблемаларини муштарак куч-ғайрат сарфлаб ҳал этиш мақсадида социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари илмий-техника ва ишлаб чиқариш потенциалидан, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш учун ҳамкорликни ривожлантиришнинг янги имкониятлари қидириб топилсин.

Совет Иттифоқининг ривожланаётган мамлакатлар билан ўзаро манфаатли мол айирбошлаш, ҳар томонлама иқтисодий, илмий-техникавий алоқалари ва бошқа хилдаги алоқалар узоқ муддатга мўлжаллаиб, ҳуқуқий жиҳатдан тенг асосда ривожлантирилсин. Бу мамлакатларнинг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган саноат корхоналари, энергетика, қишлоқ хўжалик объектлари ва бошқа объектларни қуришда уларга иқтисодий ва техникавий ёрдам бериш давом эттирилсин.

Турли социал системалардаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини ва халқаро кескинликнинг юмшатилишини мустаҳкамлаш зарурлигини кўзда тутиб, Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдор бўлган тараққий этган капиталистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли барқарор савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар амалга оширилсин. Мавжуд аҳдномаларни амалга ошириш ва ёқилғи, металлургия, химия саноати ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида кенг кўламли лойиҳаларни амалга ошириш соҳасида янги битимлар тузиш давом эттирилсин. Бу мамлакатлар билан ҳамкорликни ривожлантиришнинг бошқа йўллари ҳам қидириб топилсин.

Хом ашё, ёқилғи ва энергетика, озиқ-овқат, атроф муҳитни муҳофаза қилиш, космосни тинч мақсадларда ўзлаштириш, жаҳон океанининг ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги халқаро проблемаларни ҳал этишда ва халқаро иқтисодий муносабатларни адолатли ҳамда ҳуқуқий жиҳатдан тенг асосда такомиллаштиришда актив иштирок қилинсин.

Экспорт потенциалини ошириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Экспортнинг структураси аввало машинасозлик маҳсулотини ва ташқи бозор талабларига мос бўлиб тушадиган бошқа тайёр буюмлар ишлаб чиқариш ҳамда етказиб беришни кўпайтириш йўли билан яхшилансин, уларнинг техника даражаси ва сифати доим оширилсин, янада мукаммал даражада қайта ишланган молларни экспорт учун етказиб бериш кенгайтирилсин.

Импорт соҳасида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, халқ хўжалигининг прогрессив машина-ускуналарга, энг янги технологик жараёнларга, хом ашё ва материалларга бўлган эҳтиёжларини, шунингдек аҳолининг халқ истеъмол қиладиган молларга талабини тўлароқ қондириш учун халқаро меҳнат тақсимоти имкониятларидан оқилона фойдаланилсин.

XII. Экономиканинг барча бўғинларида бошқарувни такомиллаштириш, хўжалик юритиш даражасини ошириш

Етук социализм экономикасининг имкониятлари ва афзалликларидан тўлиқ фойдаланиш мақсадида ишлаб чиқариш миқёслари ўсганлигини, иқтисодий алоқаларнинг мураккаблашаётганлигини, фан-техника революциясининг талабларини эътиборга олиб, халқ хўжалигини бошқариш изчиллик билан яхшилансин.

Ўн биринчи беш йилликда хўжалик механизмини такомиллаштириш ҳамда иш самарадорлиги ва сифатини оширишга унинг ўтказадиган таъсирини кучайтириш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар комплекси жорий қилинсин, бошқарувнинг ташкилий структураси, иш услуби ва методлари яхшилансин. Халқ хўжалигини бошқарув партиянинг мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантириш ҳақидаги қарорларини бажаришга, экономикани интенсив ривожлантириш йўлига кўчиришни тугаллашга, халқнинг турмуш даражасини оширишга қаратилсин.

Халқ хўжалигини бошқарувнинг марказий бўғини сифатида планлаштиришнинг роли оширилсин. Партиянинг иқтисодий сиёсатини амалга оширишнинг асосий воситаси бўлган беш йиллик планнинг аҳамияти, планларнинг социал йўналиши кучайтирилсин. Марказлаштирилган тартибда планлаштириш юксак даражага кўтарилсин, планларда ишлаб чиқаришнинг ички резервлари ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги ютуқлари тўлароқ ҳисобга олинсин.

Планлаштиришда биринчи навбатдаги вазифаларни тўғри белгилаш, халқ хўжалигида юксак натижаларга эришишнинг энг самарали йўлларини танлаб олиш таъминлансин.

Иқтисодий ва социал ривожланиш давлат перспектив планларининг узвий таркибий қисмлари сифатида тармоқ комплекс программаларидан кенг фойдаланилсин, бу планларни асослаб бериш, пировард натижаларга ва конкрет илмий-техникавий, иқтисодий ва социал проблемаларни ҳал этишга йўналтириш даражаси оширилсин. Программаларни бошқаришнинг самарали системалари вужудга келтирилсин ва татбиқ этилсин.

Халқ хўжалигининг ўзаро боғланган тармоқларини ва мамлакатнинг иқтисодий районларини ривожлантиришни планлаштиришга комплекс равишда ёндашилсин. Барча кўрсаткичлар бўйича балансланштирилган план топшириқларини ишлаб чиқиш таъминлансин. Шу мақсадлар учун техникавий-иқтисодий нормативлардан фойдаланилсин.

Экономикага раҳбарликнинг ҳамма босқичларида тармоқларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, ишлаб чиқаришни тўлароқ акс эттирадиган, уни ўстиришни, ишлаб чиқариш самарадорлиги, меҳнат унумдорлигини ошириш, иш вақти, металл, энергияни ва бошқа ресурсларни тежашни рағбатлантирувчи такомиллаштирилган ҳамда табақалаштирилган план кўрсаткичлари жорий қилинсин.

Территориал планлаштиришнинг таъсирчанлиги ва районларни ривожлантиришда унинг роли оширилсин. Планлаштириш ва территориал—ишлаб чиқариш комплексларига раҳбарлик такомиллаштирилсин. Территориал—ишлаб чиқариш комплексларини идоралараро бошқарувнинг ягона хўжалик — ҳуқуқий асослари ишлаб чиқилсин.

Планлаштиришни ташкил этиш, план органларининг структураси, иш формалари ва методлари яхшилансин. Планларнинг асослаб берилиши ва уларнинг ижрочиларга ўз вақтида маълум қилиниши учун СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг, шунингдек бирлашмаларнинг масъулияти оширилсин.

Тежамкорлик кучайтирилсин, хўжалик ҳисоби мустаҳкамлансин. Мамлакат экономикасини янада ўстириш ва совет кишиларининг фаровонлигини ошириш учун халқ бойлиги кўпайтирилсин ва ундан самарали фойдаланилсин. Халқ хўжалигининг барча бўғинларида қаттиқ иқтисод қилиш ва тежамкорлик таъминлансин, вақт омили тўлароқ ҳисобга олинсин, қўйилган вазифалар қисқа муддатларда бажарилсин, хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши қатъий кураш олиб борилсин. Бу соҳада министрликлар, идораларнинг ва бошқа бошқарув органларининг роли ҳамда масъулияти оширилсин.

Хўжалик юритишнинг барча босқичларида ресурсларнинг ҳамма турларидан — меҳнат, энергия, хом ашё, материаллардан, машина-ускуна ва ишлаб чиқариш қувватларидан тўлароқ фойдаланиш, ҳар қандай нобудгарчилик ва чиқиндиларни қисқартириш, унумсиз харажатларни тугатишга қаратилган тадбирлар системаси амалга оширилсин.

Беш йиллик план топшириқлари ва узоқ муддатли иқтисодий нормативлар асосида хўжалик ҳисоби бутун чоралар билан ривожлантирилсин ва мустаҳкамлансин. Маҳсулотнинг таннархини камайтиришга алоҳида эътибор берилсин, корхоналар ва бирлашмалар коллективларининг фаолиятига баҳо бериш ва уларни рағбатлантиришда бу кўрсаткичнинг роли анча кучайтирилсин. Рентабелликни оширишга, ишлаб чиқаришнинг зарар кўришини тугатишга ва аввало маҳсулотнинг таннархини камайтириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш ва маҳсулотнинг сифатини яхшилаш йўли билан фойда олишни кўпайтиришга эришилсин.

Маҳсулот етказиб берувчилар билан истеъмол қилувчилар ўртасида хўжалик ҳисоби асосидаги муносабатлар формалари такомиллаштирилсин ва план топшириқлари ҳамда шартномаларда олинган мажбуриятларни бажаришдан ўзаро иқтисодий манфаатдорлик ва масъулият оширилсин.

Илмий текшириш, лойиҳалаш ва конструкторлик ташкилотларида, бирлашмаларда ва корхоналарда наряд-буюртмалар асосида янги техникани яратиш, ўзлаштириш ва жорий қилиш соҳасидаги ишларни ташкил этишда хўжалик ҳисоби системасининг таъсирчанлиги кучайтирилсин.

Янги техника ва янги маҳсулотнинг, янги қурилишларнинг харажатларини тез ва самарали қоплашга нисбатан талабчанлик оширилсин.

Барча ишлаб чиқариш ресурсларини нормалаштириш анча яхшилансин, эскириб қолган нормалар мунтазам равишда қайтадан кўриб чиқилсин ва техника, технологиянинг, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил қилишнинг ҳозирги даражасига мос бўлиб тушадиган прогрессив нормалар жорий этилсин. Тежамкорликни амалга ошириш ва хўжалик ҳисобини мустаҳкамлашда техникавий жиҳатдан асослаб берилган нормаларнинг сафарбар қилувчилик роли кучайтирилсин.

Ҳар бир меҳнат коллективининг ва ҳар бир ходимнинг эришилган натижаларга қўшган конкрет ҳиссасини ҳисобга олиб, моддий рағбатлантириш системасини такомиллаштириш давом эттирилсин. План топшириқларини кам сонли ишчи ва хизматчилар билан тўла ва ошириб бажарганлик учун коллективларни рағбатлантиришнинг самарали формалари бутун чоралар билан ривожлантирилсин, иш ҳақи фондининг тежалган маблағларидан меҳнат унумдорлигини ўстириш ва иш сифатини яхшилашни рағбатлантириш учун фойдаланилсин.

Ишлаб чиқаришни интенсивлаш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, тежамкорлик режимини кучайтиришда молия-кредит воситаларининг роли оширилсин. Юксак самарали янги техникани жорий қилиш, шунингдек эскириб қолган техникани ишлаб чиқаришдан олиб ташлаш, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва аҳолига хизмат кўрсатиш, хўжаликдаги ички резервларни сафарбар қилиш, унумсиз харажатлар ва нобудгарчиликни тугатиш вазифаларини ҳал этишда бу воситалардан актив фойдаланилсин, молия интизомини бузганлик учун жавобгарлик оширилсин.

Халқ хўжалиги тармоқларида планли бошқаришнинг муҳим воситаси сифатида нарх белгилаш такомиллаштирилсин. Улгуржи нархларнинг буюмлар сифатини яхшилашга, янги юксак самарали техникани ўзлаштиришни тезлатиш ва эски техникани алмаштиришга, ишлаб чиқариш ресурсларидан оқилона фойдаланиш ва маҳсулотнинг таннархини камайтиришга рағбатлантирувчи таъсири кучайтирилсин. Давлат нарх интизоми мустаҳкамлансин.

Ҳисоб-китоб ва статистиканинг сифати ҳамда оперативлиги оширилсин, халқ хўжалигининг барча бўғинларида ҳисоб-китоб ҳужжатлари ва ҳисоботларни тузиш бошқарувнинг, хўжалик фаолиятини планлаштириш ва анализ қилишнинг ҳозирги талабларига мувофиқ такомиллаштирилсин, бу соҳада электрон-ҳисоблаш техникаси имкониятларидан кенг фойдаланилсин.

Бошқарувнинг ленинча принциплари асосида хўжаликка раҳбарлик услуби ва методлари яхшилансин.

Барча бўғинларда ташкилотчилик иши, ишчанлик ва оперативлик юксак даражага кўтарилсин. Бошқарувнинг прогрессив методлари ва илғор тажрибалари умумлаштирилсин ҳамда кенг жорий этилсин. Кадрларда ташаббус ва социалистик омилкорлик ҳамда истиқболни кўра билиш маҳорати бутун чоралар билан ривожлантирилсин ва меҳнаткашларнинг коллективлари ўз олдиларида турган вазифаларни ҳал этишга сафарбар қилинсин. Бирлашмалар ва корхоналарнинг ҳуқуқларини бузишга, улар раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг майда-чуйда ишларига аралашишга, идора қилишига халақит беришга йўл қўйилмасин. Хўжалик муносабатларида социалистик қонунчиликка қатъий риоя қилинсин. Ҳар бир меҳнаткаш коллективизм ва халқ бойлигига омилкорлик билан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялансин.

Бюрократизм ва расмиятчилик, маҳкамачилик ва маҳаллийчилик кўринишларига қарши муросасиз кураш олиб борилсин. Топширилган иш учун ва иш натижалари учун, халқ хўжалик плани топшириқларининг, директив органлар қарорларининг сўзсиз бажарилишини таъминлаш ҳамда давлат ва план интизомига қатъий риоя қилиниши учун министрликлар, идоралар, бирлашмалар, корхоналар ва уларнинг раҳбарларининг масъулияти оширилсин. План топшириқларини ва шартномаларда олинган мажбуриятларни бажармаганлик учун, материал ва молия ресурсларини оқилона сарф қилмаганлик учун иқтисодий жазо чоралари системасининг таъсирчанлиги оширилсин.

Ишлаб чиқаришда меҳнат интизомини, тартиб ва уюшқоқликни анча яхшилашга эришилсин. Бу — иқтисодий ва социал ривожланиш планларини муваффақиятли бажариш, совет кишиларининг фаровонлигини янада ўстиришнинг зарур шартидир. Ишлаб чиқаришнинг ҳар бир участкасида ва хизмат кўрсатиш соҳасида иш вақтидан тўлиқ ва оқилона фойдаланиш таъминлансин. Кадрларни сақлаб қолиш ва ишчи кучларнинг қўнимсизлигини камайтириш чоралари амалга оширилсин.

Интизомни бузувчиларга нисбатан моддий ва маънавий таъсир ўтказиш формаларидан кенг фойдаланилсин, бундай кишиларга муросачилик, кўнгилчанлик билан муносабатда бўлиш фактлари қатъиян йўқотилсин.

Экономиканинг турли бўғинларида хўжалик юритиш натижалари устидан назорат кучайтирилсин. Давлат интизомини таъминлаш ва тежамкорликка риоя қилиш соҳасида халқ контроли органларининг роли оширилсин.

Бошқарув аппаратининг иши яхшилансин, бу аппаратга бўладиган харажатлар қисқартирилсин, ортиқча ва бир-бирини такрорлайдиган бўғинлар қатъиян тугатилсин.

Бошқарув меҳнатининг сифати ва самарадорлиги оширилсин. Ишнинг оқилона усуллари кенг ёйилсин, планлаштириш, ҳисоб-китоб ва бошқарувнинг автоматлаштирилган системалари ривожлантирилсин, ҳисоблаш техникасидан самарали фойдаланилсин.

(Давоми саккизинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши еттинчи бетда).

Бошқарувнинг ташкилий структураси такомиллаштирилсин. Идораларнинг тарқоқ ҳолда бўлишини бартараф қилишга, тармоқ бошқаруви билан территориал бошқарувни тўғри қўшиб олиб боришга қаратилган тадбирлар амалга оширилсин. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий проблемаларини самарали ҳал этиш манфаатларини кўзлаб, бошқарувнинг марказий, тармоқ ва маҳаллий органлари фаолиятини мувофиқлаштириб олиб бориш яхшилансин.

Фан-техника тараққиётини бошқариш такомиллаштирилсин. Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларининг шохобчаларини ривожлантириш давом эттирилсин.

Саноатда тармоқларни бошқарувнинг ишлаб чиқилган бош схемалари ўн биринчи беш йиллик вазифаларига татбиқан аниқлаб берилсин. Ихтисослаштириш, концентрациялаш ва кооперациялашни янада чуқурлаштириш негизида ишлаб чиқариш ва саноат бирлашмаларининг ташкилий структураси планли равишда яхшилансин ва уларнинг иш самарадорлиги оширилсин.

Капитал қурилишда бошқарувнинг бош схемаларини ишлаб чиқиш тугаллансин ва уларни амалга ошириш ниҳоясига етказилсин, қурилиш министрликларининг фаолият соҳаси аниқ белгилансин. Майда мустақил ташкилотларнинг бўғинларга бўлиниши ва сони қисқартирилсин, қувват ва объектларни комплекс равишда қуриб, фойдаланишга топширадиган ишлаб чиқариш қурилиш-монтаж бирлашмаларининг шохобчалари ривожлантирилсин.

Қишлоқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Давлат-кооператив, колхозлараро бирлашмалар ва колхоз-совхоз бирлашмалари ҳамда бошқа аграр-саноат ташкилотлари ривожлантирилсин.

Ягона озиқ-овқат комплексига самарали раҳбарлик таъминлансин, план кўрсаткичлари ва моддий рағбатлантириш системаси такомиллаштирилсин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш, сақлаш, қайта ишлаш, етказиб бериш ва реализация қилишни бошқаришни шундай уюштириш керакки, ана шу бўғинлардан ҳар бирининг ходимлари юқори сифатли маҳсулотларни истеъмолчига етказиб беришдан манфаатдор бўлсинлар.

Моддий-техника таъминотини бошқариш такомиллаштирилсин. Бирлашмалар ва корхоналар, моддий-техника таъминоти органлари, транспорт ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг ўзаро ишлаб чиқариш — иқтисодий муносабатларида қўлланиладиган прогрессив форма ва методлар ривожлантирилсин, истеъмолчиларнинг буюртмалари ҳамда узоқ муддатли шартномаларга мувофиқ маҳсулот етказиб бериш ва ташиш юзасидан план топшириқларининг ҳамда олинган мажбуриятларнинг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши учун уларнинг ўзаро моддий жавобгарлиги кучайтирилсин.

Савдо-сотиқни, аҳолига маданий-маиший хизмат тармоқлари ва уй-жой—коммунал хўжаликни бошқаришнинг ташкилий структураси яхшилансин. Бунда совет халқининг моддий ва социал-маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш зарурлиги кўзда тутилсин. Бу тармоқларнинг ишини ташкил этиш ва ривожлантириш соҳасида халқ депутатлари Советларининг роли оширилсин.

Ташқи иқтисодий фаолиятни бошқариш такомиллаштирилсин.

Хўжаликни бошқаришда меҳнаткашларнинг ташаббуси, ижодий активлиги ривожлантирилсин. Ишлаб чиқаришни бошқариш ва планлаштиришда кадрларнинг малакасини ошириш, ходимларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ҳамда меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш соҳасида меҳнат коллективларининг роли оширилсин. Ишлаб чиқариш кенгашлари ва меҳнат коллективлари умумий йиғилишларининг аҳамияти оширилсин. Меҳнатни ташкил этиш ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг бригада формаси самарадорлигини янада кенгайтириш ва ошириш тадбирлари кўрилсин. Хизмат кўрсатиш доирасини кенгайтириш, турдош касбларни эгаллаш ҳаракати кучайтирилсин.

Социалистик мусобақани ташкил этиш яхшилансин ва унинг таъсирчанлиги оширилсин, социалистик мусобақа планларни тўла ва ошириб бажаришга, ишнинг юксак сифатли бўлишини таъминлаш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, тежамкорлик режимини амалга оширишга қаратилсин. Мусобақа, ўртоқларча ҳамкорлик ва меҳнатда ўзаро ёрдам ривожлантирилсин.

Беш йиллик планнинг тегишли йилга мўлжалланган топшириқларидан ошиб кетадиган муқобил планларни ишлаб чиқиш ва бажариш ҳаракати ривожлантирилсин. Муқобил планларни муваффақиятли амалга ошириш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтиришда министрликлар ва идораларнинг роли оширилсин. Хом ашё, материал ва комплектли буюмлар етказиб берувчи корхоналар турдош коллективларининг пировард маҳсулот ишлаб чиқарувчи завод ва фабрикалар коллективлари билан мусобақасини уюштириш такомиллаштирилсин. Шахсий (бригада) ишлаб чиқариш планлари асосида ишчилар мусобақаси ривожлантирилсин. Моддий рағбатлантиришнинг ишлаб чиқариш самарадорлиги ва иш сифатини ошириш учун ўтказиладиган социалистик мусобақа натижалари билан боғланиши кучайтирилсин.

Мусобақанинг ошкоралиги оширилсин, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари иззат ва ҳурмат қилинсин. Илғор тажрибани ўз вақтида умумлаштириш ва планли равишда кенг ёйиш таъминлансин.

* * *

1981—1985 йилларда ва 1990 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий йўналишлари партиянинг иқтисодий стратегиясига мувофиқ ишлаб чиқилган бўлиб, ўн биринчи беш йилликда давлат планини тузиш учун негиз бўлиб хизмат қилади. Асосий йўналишларни амалга ошириш учун совет тузумининг битмас-туганмас кучларини, жуда катта ишлаб чиқариш ва илмий-техника потенциалини, мамлакатнинг бой табиий ресурсларини моҳирлик билан сафарбар қилиш керак. Мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланиш, резервларни халқ хўжалигига хизмат қилдириш, ишлаб чиқариш самарадорлигини кескин равишда ошириш — партия, давлат ва хўжалик органларининг, барча жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективларининг, ҳар бир совет кишисининг бурчидир.

Моддий ва маънавий бойликлар ишчиларнинг, колхозчилар ва зиёлиларнинг меҳнати билан вужудга келтирилади. Фақат меҳнат миллий бойликни кўпайтириш манбаидир. Жамият ишлаб чиқарилган нарсанигина тақсимлай олади. Шу боисдан меҳнат натижалари нақадар юқори бўлса, социалистик Ватаннинг қудрати шу қадар кўпроқ мустаҳкамланади, шахсий ва ижтимоий эҳтиёжлар шу қадар тўлароқ қондирилади, совет кишиларининг турмуш даражаси шу қадар юксак поғонага кўтарилади.

Ўн биринчи беш йиллик вазифаларини бажариш учун ташкилотчилик ва сиёсий ишни такомиллаштириш талаб этилади. Белгиланган топшириқларни бажариш учун, юксак даражадаги уюшқоқлик билан пухта иш олиб бориш учун, корхонадан тортиб министрликкача барча бўғинларда план интизомига қатъий риоя қилиш учун кадрларга нисбатан талабчанликни кучайтириш лозим. Хўжалик юритишни юксак даражага кўтариш, кадрларни ишчанлик, масъулиятни сезиш ва ташаббус кўрсатиш руҳида тарбиялаш— ишлаб чиқаришда муваффақиятларни қўлга киритишнинг зарур шартидир.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари беш йилликнинг биринчи кунлариданоқ ҳар бир ишлаб чиқариш коллективида план топшириқларини сўзсиз бажариш учун меҳнаткашларни сафарбар қилишлари, иш услуби ва методларини такомиллаштиришлари, бюрократизм ва сансалорликка нисбатан муросасиз бўлишлари лозим. Ходимларни юксак онглилик ва топширилган иш учун масъулиятни сезиш руҳида, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ҳамда халқ хўжалигида юксак пировард натижаларга эришиш вазифаларини ҳал этишда ҳар бир кишининг қўшадиган ҳиссаси муҳим эканлигини чуқур англаш руҳида тарбиялаш зарур. Ҳар бир меҳнат коллективи самарадорликни ошириш йўлини ўзининг жонажон иши деб, олға қараб муваффақиятли ҳаракат қилишнинг зарур шарти деб билиши лозим. Ўн биринчи беш йилликни амалга ошириш, ишлаб чиқариш резервларини тўла-тўкис сафарбар қилиш, фан ва техника ютуқларини тез жорий этиш, халқ меҳнати билан яратилган ҳамма нарсадан оқилона фойдаланиш учун умумхалқ социалистик мусобақасини кенг ривожлантириш муҳимдир. Хўжалик юритишнинг илғор тажрибаси ҳамма ерда мавжуддир. Бу тажрибани барча корхоналар ва ташкилотларнинг мулкига айлантириш керак.

СССР Конституциясига мувофиқ кенг ҳуқуқларга эга бўлган халқ депутатлари Советлари партия белгилаб берган планларни амалга оширишда масъулиятли роль ўйнайдилар. Миллионларча депутатлар, жуда кўп активлар буюк ижодий куч бўлиб, бу кучдан ҳар томонлама фойдаланиш лозим. Планларни тузишда ва уларнинг бажарилиши устидан, совет қонунларига сўзсиз риоя қилиниши устидан назоратни амалга оширишда Советлар жуда актив қатнашишлари лозим. Улар ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ўз таъсирини кучайтиришлари, аҳоли учун моллар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, уй-жой ва маданий-маиший қурилишни, савдо-сотиқни, маиший хизмат ва умумий овқатланишни ривожлантиришга катта эътибор беришлари керак.

Етук социализм босқичида бошқариш мактаби, хўжалик юритиш мактаби, коммунизм мактаби бўлган касаба союзларининг аҳамияти ортиб боради. Улар беш йиллик планни бажаришга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишлари, ишлаб чиқаришни бошқаришга, хилма-хил иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишга меҳнаткашларни кенг жалб этишлари, уларда ишлаб чиқаришнинг хўжайинимиз деган туйғуни тарбиялашлари, социалистик мусобақанинг таъсирчанлигини оширишлари, меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитлари тўғрисида доим ғамхўрлик қилишлари, меҳнат ҳақидаги қонунларга ва коллектив шартномаларга риоя қилиниши устидан назоратни қатъий амалга оширишлари лозим.

Ўн биринчи беш йилликда партиянинг содиқ ёрдамчиси бўлган Ленин комсомоли олдида, барча совет ёшлари олдида катта вазифалар турибди. Комсомол заводда, қурилишда ва далада, фан ва маданият, маориф ва соғлиқни сақлаш соҳасида, коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида план топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун курашда ёшларга етакчилик қилиши, уларни совет ватанпарварлиги, социалистик Ватанга муҳаббат туйғулари руҳида, билимларни, фан, техника ва маданият ютуқларини эгаллашга, бутун янгилик ва прогрессив нарсаларни ишлаб чиқаришга жорий этишга интилиш руҳида тарбиялаши лозим.

Беш йилликнинг муваффақиятли бажарилиши мамлакатнинг иқтисодий потенциалини янада кўпайтиришни ва халқ фаровонлигини оширишни, Совет давлати мудофаа қудратининг юксак даражада бўлишини таъминлайди, унинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини янада юксак даражага кўтаради, жаҳон социализм системасини мустаҳкамлашга ва тинчлик ҳамда социал тараққиёт учун курашаётган барча кучларни жипслаштиришга ёрдам беради.

КПСС Марказий Комитети совет халқи Ленин партиясининг раҳбарлигида коммунистик қурилишда, Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлашда янгидан-янги ютуқларга эришади, деб қатъий ишонч билдиради.

КООПЕРАТОРЛАР — АҲОЛИГА

Жўжани кузда санайдилар

Қува кооператорлари ҳар йили аҳолидан ўн минглаб қўй-эчки, қорамол харид қилишарди. Лекин харид қилинган ғунажин ва қўйларнинг 30—40 проценти жуда озғин ёҳуд ўрта семизликдан ҳам кам вазнли бўларди. Бундан тўрт йил муқаддам район матлубот жамияти илк бор молларни бўрдоқига боқа бошлади. Ўшанда 92 тонна гўшт олинган эди. Бу йил савдо тармоқлари ва умумий овқатланиш корхоналарига қариб 700 тонна гўшт жўнатилди. Қувадан 15 километр нарида жойлашган Акбаробод массивида ташкил этилган бўрдоқичилик хўжалигида кооператорлар 870 минг-та тухум ва ярим миллионта жўжа олдилар. Жўжаларнинг бир қисмини ўз хўжаликларида боқишга қолдириб, ортиқчасини аҳолига сотишди. Ҳозир 700 бош қорамол ва салкам 20 мингта товуқ боқишмоқда.

Кооператорларга олдинига осон бўлмади. Лекин улар ғишт ҳам, темир-бетон плиталари ҳам, ёғоч-тахта ҳам топиширди. Район партия комитетининг ёрдами билан чорвачилик фермасини қурадиган кишилар ҳам топилди. Ҳозир район матлубот союзи ихтиёрида бешта катта-катта паррандахона, қорамол боқиладиган учта молхона, инкубатория станцияси бор. Ишлаб чиқариш шаҳарчаси яқинида 20 та коттедж қурилиб, у ерда молбоқарлар ва паррандабоқарлар яшамоқда. Яна ўнта уй-жой, ошхона, чойхона, магазин қурилмоқда.

Озуқа экинлари етиштиришга мўлжалланган янги ерларни ўзлаштириш ҳам кийинчилик билан кўчди. Каркидон массивида ажратилган 220 гектар ерга сув чиқариш учун насос станцияси қуриб, икки километрли қувур ўтказишга тўғри келди. Қум-шағал билан қопланган участкаларни текислаш, ҳайдаш ва экин экиш учун нималар қилиш лозим? Яхшиямки, Фарғона область сув хўжалиги ташкилотлари бажонидил ёрдам беришди. Эндиликда район матлубот союзининг чорвачилик комплекси эҳтиёжининг 70 процентини ўзида етиштирилган озуқа билан таъминламоқда. Қўриқда М. Сиддиқов ва Т. Усмонов сингари коммунистлар бошчилик қилаётган бригадалар, маккажўхори, беда, судан ўтидан яхшигина ҳосил кўтармоқдалар.

Тўхтасин Усмонов бригадасида шундай манзарани кузатишга тўғри келди. Механизаторлар бир пайкалда сорғони ўриб-йиғиб олишаётганда (айтмоқчи, бу ҳол ноябрнинг ўрталарида кузатилган эди), шу пайкалнинг ёнгинасида кузги жавдар майсалари кўзга чалинарди. Кооператорлар ердан бутун йил бўйи фойдаланишни одат қилиб олишган. Кузда жавдар ва буғдой экиб, апрелда молга озуқа сифатида ўриб-йиғиб олишади ва дарҳол ўрнига сорго ёҳуд маккажўхори экишади. Орадан бир неча ой ўтгандан кейин кўп миқдорда кўкпоя билан бирга дон ҳам олинади.

Чорвачилик комплексининг яхши жиҳозланган озуқа цехи мавжуд. Бу ерда пичан обдон майдаланиб, буғланади, хушхўр қилинади. Витаминли ўт талқони тайёрлаш ҳам йўлга қўйилган. Умумий овқатланиш корхоналарининг чиқиндилари ҳам бу ерда асқотади. Буларнинг ҳаммаси Қува кооператорларига арзон гўшт етиштириш имконини бермоқда.

Ш. Ҳакимова биринчилардан бўлиб паррандачилик фермасига ишга келганди. У паррандаларнинг нобуд бўлишига чек қўйиб, йил сайин кўп гўшт етиштирмоқда. Р. Суяров, А. Хўжаев сингари молбоқарлар ҳам яхши мутахассис эканликларини амалда кўрсатишди. Улар аҳолидан сотиб олинган ғунажинларни 8—10 ой ичида 400 килограмм ва ундан ҳам ошириб семиртиришга эришмоқдалар.

Бугунги кунда чорвачилик комплекси янги тараққиёт босқичига кирди. Кооператорлар ўзларида етиштирилган бузоқларни боқиб семиртириш учун қорамолларни урчитиш билан шуғулланмоқдалар. Бултур дастлабки 50 та бузоқ олинди. Бу йил 175 бошга етказилди. Соғин сигирлар пайдо бўлиши билан сут ҳам олина бошлади. Областда қуваликлар намунаси асосида кооператорларнинг ҳар бир бўрдоқичилик хўжалигида сут соғиб олиш йўлга қўйилди.

Паррандачилик фермалари иши ҳам янгича ташкил этилмоқда. Эндиликда жўжаларни четдан сотиб олмаяпти. Ферманинг ўзидаги инкубаторга бир йўла 90 мингта тухум қўйилмоқда. Баъзи колхозлар ва аҳоли жўжаларни бажонидил сотиб олишмоқда. Жўжаларнинг кўп қисми ўстиришга қолдирилади, албатта, кейин эса ошхоналарга, касалхоналарга, болалар боғчаларига юборилади.

— Қува район матлубот союзининг намунаси яккаягона эмас, — дейди Фарғона область матлубот союзининг раиси З. Ҳамзаев. — Киров, Ленинград, Риштон районларининг кооператорлари ҳам молларни бўрдоқига боқиш ва парранда етиштириш ишини яхши ташкил этишган. Район матлубот союзларида уч минг бош қорамол, беш минг бош қўй-эчки, 450 мингта парранда боқиладиган қулай бинолар мавжуд. Ўн олтита хўжаликдан тўққизтасининг ўз инкубатори бор.

Фарғона кооператорлари катта ва фойдали ишлар билан бандлар. Ўтган йили улар эл дастурхонига 7,8 минг тонна, бу йил эса 8 минг тоннадан зиёд гўшт етказиб беришди. Шу боисдан улар ўзларига эътибор ва ҳар томонлама ёрдам берилишига умид боғлашга ҳақлидирлар. Афсуски, баъзи районларда уларга ноқулай, унумсиз ер ажратиб беришмоқда, минерал ўғитларни етарли етказиб беришмаяпти. Қўқон ун комбинати етказиб бераётган омихта емнинг сифатига эътирозлар бор. Устига-устак шу озуқа ҳам кам ажратилмоқда. Чорвачилик хўжаликларининг машина ва ускуналари эҳтиёт қисмлар билан мутлақо таъминланмаяпти.

Қимматли тажрибани ёйиш ҳақида ҳам тўхталиб ўтиш лозим. Қува район матлубот союзининг чорвачилик хўжалиги қошида молларни харид қилиш, уларни бўрдоқига боқиш ва паррандa етиштириш қандай йўлга қўйилаётганлигини ўрганиш бўйича Бутуниттифоқ ва икки марта республика семинари ўтказилди. Аммо шунга қарамай, Қува кооператорларининг ташаббуси ҳозирча республикадаги барча матлубот жамиятларининг мулкига айлангани йўқ.

Фарғона кооператорлари 1985 йилга бориб гўшт етиштиришни 13 минг тоннага кўпайтиришни мўлжаллаб турибди. Кейинги йилларда областнинг амалда тақир жойларда бўй чўзган чорвачилик шаҳарчаларига назар ташларкансан, беихтиёр омилкорлик билан иш олиб борилганида қанчалик кўп натижаларга эришиш мумкин деб ўйлайсан, киши.

Н. ГЛАДКОВ,
(«Правда» мухбири).
Фарғона области.

(«Правда», 30 ноябрь).

ПЛАНЕТАМИЗДА

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● ПРАГА. Чехословакиянинг саноат корхоналарида мураббийлик ҳаракатининг якунлари чиқарилди. Тажрибали ишчиларнинг ғамхўрлиги туфайли ҳунар-техника билим юртларини битириб чиқувчилар маҳорат сирларини тез эгалламоқдалар, меҳнат коллективларининг тўла ҳуқуқли аъзолари бўлиб етишмоқдалар. «Праце» газетаси шу муносабат билан мамлакат ишчилар синфининг ёш авлодини тарбиялаш ва профессионал жиҳатдан тайёрлаш ишида Совет Иттифоқининг тажрибаси жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди.

● ПАРИЖ. Францияда меҳнаткашларнинг забастовка курашлари тинмаяпти. Бир қанча касаба союз бирлашмаларининг даъватига мувофиқ эълон қилинган стачка натижасида мамлакатнинг нефтни қайта ишлайдиган корхоналари иши жиддий равишда бузилди. Иш ташловчилар иш ҳақининг оширилишини талаб қилиб, нефть компанияларининг олаётган фойдалари узлуксиз ўсиб бораётганини таъкидламоқдалар. Гавра шатакчи кемаларининг ва Бретанидаги бошқа денгиз портларининг экипажлари аҳиллик билан 48 соатлик забастовка ўтказдилар. Улар пенсия нафақаларини кўпайтириш тўғрисидаги талабларини қўллаб-қувватлаб, ўз ишларини тўхтатдилар.

● НЬЮ-ЙОРК. Пенсильвани штати тинчлик тарафдорларининг «Яшаш йўлида тинчлик юриши» шиори остида икки кун давом этган юриши оммавий митинг билан тугади. Юриш қатнашчилари ўз йўлларини Филадельфиядан бошлаб, расмий Вашингтондан милитаристик режалардан воз кечишни, қурол-яроғ ишлаб чиқаришни камайтиришни ва тежалган маблағлардан миллион-миллион американликларнинг эҳтиёжлари учун фойдаланишни талаб қилмоқ учун Кинг-оф-Праша шаҳрига келдилар.

Кинг-оф-Праша шаҳри Вашингтон ялпи қирғин қуроллари янги турлари ва системаларини ишлаб чиқишга қарши кураш майдонига айланганлиги тасодифий эмас: бу ерда АҚШдаги «Женерал электрик» энг йирик корпорацияларидан бирининг заводида қурол-яроғларнинг турли системалари учун ядро зарядлари ишлаб чиқарилмоқда.

ЖАҲОН ХАЛҚЛАРИГА МУРОЖААТ

БАЙРУТ. (ТАСС). Фаластин халқининг одилона иши халқаро майдонда тобора кенг миқёсда қўллаб-қувватланмоқда. Фаластин Озодлик ташкилотини ҳозирги вақтгача БМТга аъзо бўлган кўпчилик давлатлар фаластинликларнинг бирдан-бир қонуний вакили деб тан олганликлари ва БМТ ташаббусига биноан ўтказилаётган фаластинлик араб халқининг кураши билан бирдамлик халқаро куни бугун бутун дунёда кенг нишонланаётганлиги бунинг далилидир. Фаластин Озодлик ташкилоти Ижроия Комитети раиси Я. Арафатнинг бутун дунё халқларига мурожаатномасида мана шундай дейилади.

Фаластин халқининг кураши билан кенг миқёсдаги халқаро бирдамлик, деб уқтирди Я. Арафат, пировард натижада фаластинликларнинг ўз дахлсиз миллий ҳуқуқлари йўлидаги кураши муқаррар ғалаба билан тугашининг ишончли гарови бўлиб хизмат қилади.

Фаластин халқи халқаро майдонда тобора янги-янги ғалабаларга эриша борган сайин империализм, сионизм ва реакциянинг унга қарши қилаётган фитналари ҳам кучаймоқда, деб таъкидлади Фаластин Озодлик ташкилоти Ижроия Комитетининг раиси. Бу нарса Кэмп-Дэвид битимлари ва Миср—Исроил «сулҳ» шартномаси тузилиши натижасида, айниқса, яққол намоён бўлди.

Воқеаларнинг ривожи шуни кўрсатдики, деб уқтирди фаластин революциясининг раҳбари, мазкур ҳужжатлар регионда одилона ва мустаҳкам тинчлик ўрнатилишига олиб келмади, балки ҳар қандай пайтда ҳарбий портлаш чиқиш хавфини туғдирувчи кескинликни ҳаддан ташқари кучайтиришга олиб борди.

Кэмп-Дэвид битимлари натижасида амалда АҚШ, Исроил ва Мисрдан иборат янги агрессив блок вужудга келди. бу блок регион халқларининг хавфсизлиги ва мустақиллигига, жиддий таҳлика, бутун дунёда тинчликка таҳлика солмоқда. Кэмп-Дэвид келишуви ва шундан кейин қўйилган қадамлар фаластин халқига, айниқса, катта зарар етказди, деб таъкидлади Я. Арафат.

Мана шуларнинг ҳаммаси, деб уқтирди Я. Арафат, халқаро ҳуқуқ нормаларига, БМТ Уставига мутлақо зид бўлиб, Яқин ва Ўрта Шарқ районидагина эмас, бутун дунёда ҳам тинчлик ва хавфсизликка таҳлика солади. Фаластин раҳбари БМТни ва жаҳон жамоатчилигини АҚШ ва унинг иттифоқчиларининг агрессив режаларини барбод қилиш учун курашни кучайтиришга ҳамда фаластинлик араб халқининг ўз диёрида ўзининг мустақил давлатини барпо этишдан иборат одилона ҳуқуқларини янада қатъият билан қўллаб-қувватлашга чақирди.

Пировардида Я. Арафат фаластин халқининг регионда одилликка асосланган тинчлик ўрнатишга интилишини, аммо ўзининг қонуний дахлсиз ҳуқуқларини қайта тиклаш учун курашдан ҳеч қачон воз кечмаслигини таъкидлади.

ОДИЛОНА КУРАШ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАНМОҚДА

БЕРЛИН. (ТАСС). Халқаро демократик хотин-қизлар федерацияси бутун дунёдаги миллион-миллион хотин-қизлар номидан фаластин араб халқининг Исроил босиб олган араб территорияларини озод этиш учун олиб бораётган кураши билан бирдам эканлигини изҳор этмоқда. Халқаро бирдамлик куни муносабати билан халқаро демократик хотин-қизлар федерациясининг бу ерда эълон қилинган баёнотида ана шу ҳақда гапирилади.

АДАН. Демократик Яман Исроил босиб олган барча араб территорияларини озод қилмай туриб ва фаластинлик араб халқининг қонуний миллий ҳуқуқларини эътироф этмай туриб, Яқин Шарқда тинчлик ва барқарорлик бўлиши мумкин эмас, деб ҳисоблайди. Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЯХДР Олий Халқ Кенгаши Президиумининг Раиси ва Бош министри Али Носир Муҳаммад фаластинлик араб халқининг кураши билан халқаро бирдамлик куни муносабати билан БМТ бош секретари К. Вальдхайм номига йўллаган телеграммасида ана шу ҳақда гапирилади.

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ЁРДАМИ БИЛАН

Болгария саноати юксак суръатлар билан ривожланмоқда. Бунда Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилиб, ишга туширилган қатор корхоналар ҳам катта аҳамиятга эга бўлаётир. Смолядаги янги уйсозлик комбинати, Шумендаги алюмин комбинати ана шулар жумласидандир. Уйсозлик комбинати лойиҳадаги қуввати билан ишлай бошлагач минглаб квартира учун панеллар тайёрлаб беради. Алюмин комбинати эса ҳозирдаёқ Болгария рангли металлургиясининг энг йирик корхоналаридан биридир. Корхона Совет Иттифоқи томонидан етказиб берилган ускуналар билан жиҳозланган. Бу ерда совет ва болгар мутахассислари ҳамкорликда меҳнат қилмоқдалар.

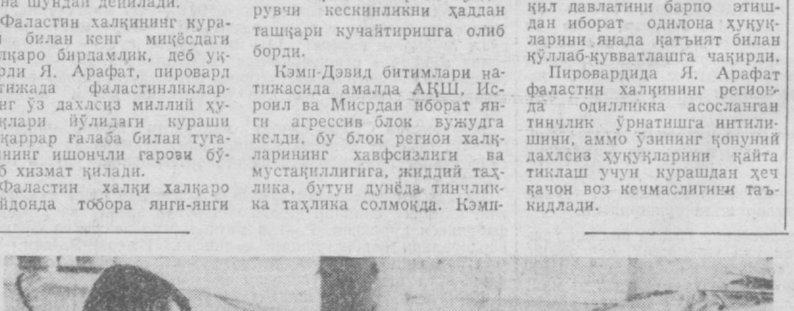

Суратда: совет инженери В. С. Казенов (чапда) ва болгар ишчиси П. Станченов.
БТА—ТАСС фотоси.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

РАЗИЛ УЙДИРМАЛАР РАД ҚИЛИНДИ

ГАВАНА. Куба ташқи ишлар министрлиги гўё Афғонистонда кубалик солдатлар бор, деб Ғарб матбуоти тарқатган мишмишларни қатъиян рад қилди. Куба ташқи ишлар министрлигининг баёнотида бундай дейилади: Франс пресс агентлигининг: «кубалик солдатлар Афғонистоннинг ҳарбий қисмларига киритилди» деб 28 ноябрь куни Исломободдан юборган хабари бошдан-оёқ туҳматдан иборат. Бу — бошқа мақсадлар қатори Афғонистон билан Покистон ўртасидаги, шунингдек Эрон билан Ироқ ўртасидаги ихтилофларни бартараф этишда қўшилмаган мамлакатлар ҳаракатининг раиси сифатида Кубанинг воситачилик ролига тўсқинлик қилиш мақсадини ҳам кўзловчи қўпол уйдирма, разил туҳматдир.

Биз Афғонистонда кубалик солдатлар йўқлигини яна бир карра таъкидлаймиз. Бу гапнинг тескарисини айтаётган кимсалар андишасизларча туҳмат қилмоқдалар, деб таъкидланади Куба Республикаси Ташқи ишлар министрлигининг баёнотида.

«МЕҲНАТ ҚИЛИШ ҲУҚУҚИ БЕРИЛСИН»

ЛИВЕРПУЛЬ. Англиянинг меҳнат аҳли консерваторлар ҳукуматининг ҳозирги иқтисодий сиёсатини кескин қораламоқда. Бу ерда «Меҳнат қилиш ҳуқуқи берилсин» шиори остида ўтказилган оммавий намойишда 150 мингга яқин киши қатнашди. Лейбористлар партияси ва касаба союзларининг даъватига биноан мамлакатнинг шимоли-ғарбидаги мана шу порт шаҳрига Буюк Британиянинг ҳамма районларидан вакиллар келишди. Кўп йиллардан бери мамлакатда меҳнаткашлар бу қадар кенг миқёсда намойиш ўтказмаган эдилар.

Шаҳар кўчаларидан юриб ўтган намойишчиларнинг колонналарида қурувчилар ва ўқитувчилар, шахтёрлар ва музикачилар, металлурглар ва артистлар — консерваторларнинг ҳалокатли сиёсатидан азият чеккан турли-туман касб намояндалари бор эди. Намойишни ташкил этиш ва ўтказишда Британия коммунистлари актив қатнашдилар. Намойиш охирида Мерси дарёси соҳилида митинг ўтказилди. Унда лейбористлар партиясининг раҳбарлари, касаба союзларининг раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари сўзга чиқдилар. Улар ҳукуматнинг иқтисодий сиёсатини кескин қораладилар. Шу сиёсат натижасида, касаба союзларининг ҳисоб-китобларига кўра, мамлакатдаги ишсизлар армияси 3 миллион кишидан ошиб кетганини, саноатнинг бутун-бутун тармоқлари абгор бўлаётганини, пулнинг қадрсизланиш даражаси тобора кучайиб бораётганини айтдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада театр санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун Фарғона область ўзбек музикали драма ва комедия театрининг артисти ўртоқ Жалолиддин **Охунов**га **Ўзбекистон ССР халқ артисти** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада театр ва музика санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун Фарғона область ўзбек музикали драма ва комедия театрининг бош дирижёри ўртоқ Деҳқон Тўхтасинович **Жалиловга Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада театр санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун Фарғона область ўзбек музикали драма ва комедия театрининг артистлари Маматвали **Алиев,** Холмат **Икромов,** Ерқиной Ғаниевна **Ҳотамова** ўртоқларга ва бош балетмейстери ўртоқ Ёқуб Юнаевич **Масехаев**га **Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми театрда кўп йил, самарали ишлаганлиги учун Фарғона область ўзбек музикали драма ва комедия театрининг гримчиси ўртоқ Анна Филипповна **Керефова**га **Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада театр санъатини ривожлантиришдаги хизматлари учун Фарғона область музикали драма ва комедия театри артистларидан бир группасини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Редактор ўринбосари
С. МУСАЕВ.

Р. 02408. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633 Б. 1741.